

MAGYAR KÖNYV-SZEMLÉ.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MÚZEUM
KÖNYVTÁRA.

1877-ik évi folyam.

BUDAPEST.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

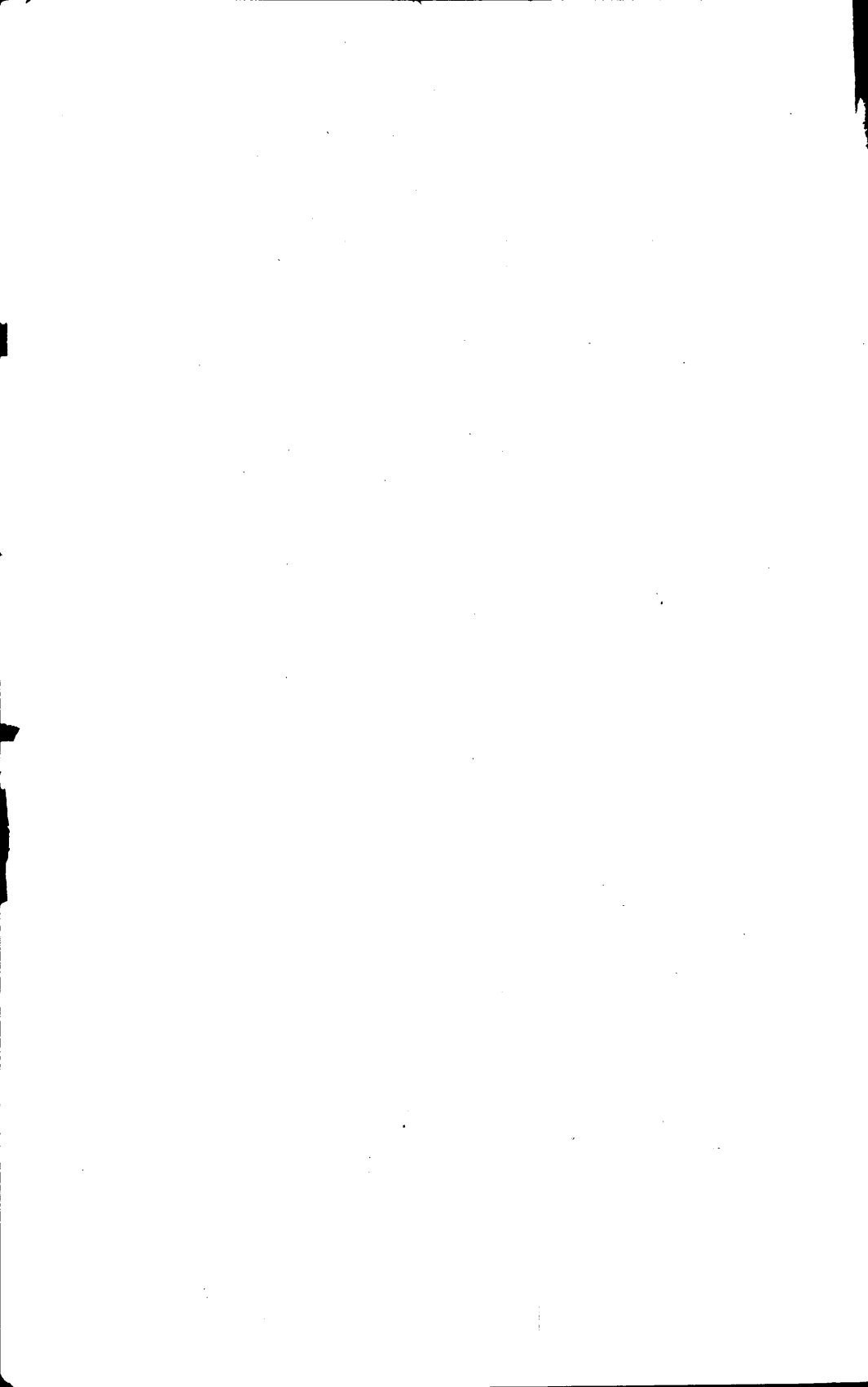
1877.

Budapest, Weizmann testvérek könyvnyomdája

TARTALOM.

	Lap
<i>Bubics Zsigm.</i> : A Nemz. Múzeum fa- és rézmetszetei	218—222
<i>Csontos János</i> : Adalék az 1848—49-ki hazai hírlapirodalom bibliographiájához	27—36
» » A N. Múzeum könyvtárának oklevél-gyűjteménye	37—41
» » A Konstantinápolyból érkezett Corvinák bibliographiai ismertetése	157—218
<i>Deák Farkas</i> : Báthory Istvánról szóló hősköltemény	73—77
<i>Fraknoi Vilmos</i> : Schlauch Lőrincz szatmári püspöknek Török János által gyűjtött könyvtára	5—15 s 77—90
<i>Dr. Kohn Sámuel</i> : A M. N. Múzeum héber kézíratai	16—27 s 90—105
<i>Pulszky Ferencz</i> : A Corvina maradványai	145—152
<i>Rómer Flóris</i> : Adalékok a Corvina történetéhez	349—351
<i>Szabó Károly</i> : A magyar akadémiai könyvtár egy colligátuma	386—394
<i>Szilágyi Sándor</i> : A bécsi Theresianum könyvtárának XVI. századbeli unicumjai és az első magyar Horász-fordítás	1—4
<i>Id. Szinnyei József</i> : Hírlapirodalmunk 1877-ben	59—68
» » Hírlapirodalmunk 1848—49-ben	105—127 s 223—243
» » Egy »Magyar írók névtára«-nak terve	353—371
<i>Thallóczy Lajos</i> : Egy XVII. századbeli adat Corvin-codexekről	352
<i>Tipray Tivadar</i> : Adalékok a cigányokról szóló irodalomhoz	373—385
» » A magyar irodalom 1877-ben 42—54, 128—138, 244—254, 324—340 s	394—399
» » Hazai nem-magyar irodalom 54—57, 138—139, 255—257, 340—343 s	399—400
» » Hazánkat érdeklő külföldi munkák 57—59, 139—141, 343—346 s	400—401
A sztambuli szerailban európaiak által látott, nyugati nyelveken írt codexek	153—157
A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának magyar történeti és irodalomtörténeti kiállítása	261—320
Jelentés a Magy. Nemzeti Múzeum könyvtárának állapotáról	320—323
Vegyes közlemények	69—72, 141—144, 257—260, 346—348, 402—408

A BÉCSI THERESIÁNUM KÖNYVTÁRÁNAK
XVI. SZÁZADBELI MAGYAR UNICUM-JAI ÉS AZ ELSŐ
MAGYAR HORÁCZ-FORDÍTÁS.

Közli: **Szilágyi Sándor.**

A bécsi cs. kir. Theresianum növeldének dús könyvtárát, annak ritka incunabuláit és princeps editióit rég ismeri a tudományos világ. Nagynevű könyvtárnoka Denis — a német könyvészet egyik megalapítója, a kinek mi is a Széchenyi-féle könyvtár jelesen szerkesztett és nyomtatásban kiadott catalogusát köszönhetjük — monumentális munkában ismertette meg: „Die Merkwürdigkeiten der k. k. garellischen öffentlichen Bibliothek am Theresiano.“ (Bécs, 1780. Negyedréttű 788 lap.)

Azonban, midőn a latin és német ritka és értékes nyomtatványokat példás pontossággal leírta, a magyar nyelvű ősnymtatványokat teljesen ignorálta. Azokat nem értette, és azoknak semmi értéket nem tulajdonított.

Hogy a Theresianum könyvtárában XVI. századbeli magyar unicumok — históriás énekek — léteznek, Toldy Ferencz előtt nem volt ismeretlen, ki az azokról nyert rövid és felületes értesítést „A magyar költészet története“ című munkájában felhasználta.

Azonban a könyveket maga nem látta. Midőn néhány hét előtt levéltári kutatások céljából Bécsben tartózkodtam, nem mulasztottam el azokat felkeresni és részletesebben tanulmányozni. Ime itt következnek czímeik:

1. Historia az sido Ahab kiralynak balvanyozasarol. (Hely és év nélkül. Az utolsó versszakban olvasható, hogy e históriás éneket Ztari Mihaly, t. i. Sztárai, 1549-ben írta. Ugy látszik, Hoffhalter Rudolf, debreczeni nyomdász 1582-ben nyomatta ki a jelen kiadást. Eddig csak egyetlen csonka példányról volt tudomásunk, mely Nagy István könyvtárával külföldre vándorolt). Ezzel összefüggésben, egy könyvben van kinyomtatva a következő szám:

2. Historia az pogan Antiochus kiralynak egyetlen kődesérsől. (Az utolsó versszakban olvasható, hogy e históriás éneket Frater Gáspár Szombatvárosban 1560-ban írta.)

R.

3. *Historia az Absolonról miképpen tamadot az s atia David kiraly ellen.* (Hely és év nélkül. Az utolsó versszakban megnevezi magát szerzője, Torkos János, ki azt 1561-ben írta. Ezen kiadás ekkoráig ismeretlen volt. Egy más szintén év nélküli kiadásnak egyetlen példánya a M. N. Múzeum könyvtárában.)

4. *Igen szép historia Sigmond Csaszarnak ideiben lött dolog, az nemes ket személyről Eurialusrol es Lucrecyarol.* (Hely és év nélkül. Egyetlen címlap nélküli csonka példányát bírta Toldy Ferencz.)

5. *Harom ieles f8 hadnagyoknak az Nagy Sandornac Anibalnac es az Romai Scipionac . . . vetelkedese.* (Hely és év nélkül. Az utolsó verszaktól kitűnik, hogy 1576-ban Kolozsvárt iratott. Az utolsó lapon Kolozsvár címere. Ezen munkának se más példányát, se más kiadását nem ismerjük.)

6. *Vita Joannis secundi electi Hungariae Regis, scitico sermone a Demetrio Chanadi eiusdem Principis secretario miserabiliter decantata.* (Hely és év nélkül. Más kiadások ismeretese.)

7. *Szép jeles historiás ének az felseges Mátyás királynak . . . dolgairól. Colosvarat Heltaj Gasparne Mähellyébe 1581.* (Több példány található könyvtárainkban.)

8. *Historia Alexandri Magni partim ex Justino partim ex fragmentis Q. Curcii diligenter collecta Debrecembe.* R. Hoffhalter 1582. (Eddig egyetlen példányát ismertük, mely Nagy István könyvtárával külföldre vándorolt.)

9. *Aeneis azaz az troiai Aeneas herczeg dolgai.* Bartfa. David Gutgesel. 1582. (Az utolsó versszakban olvasható a szerző Huszti Péter neve. Egyetlen ismert példány. Említette Toldy. M. költ. Tört. 126. l.)

10. *Historia elegantissima regis Tancredi filiae . . . Hungarico modulamine per G. E. T. concinnata. Colosvarat.* 1582. (Az utolsó versfejekben olvasható a szerző neve: „Georgius Enyedi Transilvanus.“ Egyetlen ismert példány.)

11. *Historia de obsidione decennali antiquissimae et excelsissimae vrbis Troianae atque ruina memorabili.* Az Reghi es hires neues Troia varosnac tiz esztendeig valo megszallasarol es rettene-tes vészedelmeről. Nyomtattatott Colosuarat Heltai Gaspar mähellyeben. 1586 Esztendőben. (Eddig egyetlen

len példányát ismertük, mely a pesti ref. collégium könyvtárában találtatik.)

12. Az nagy Szkenderbeknek kit Castriot Giorgi Herczegnek hittak Epirusnak Nagi Albanianak es Macedonianak Vranak csudalatos ieles vitezi dolgairól, ket Tsrsk Czazarrolki Görög ország veszte vtan, csak egiedöl allotta megh az Törökök ellene Europaban, Huniadi Janos ideieben. Negy resze vagyon az Sandor eneknek notaiara: Jollehet nagy sokat szoltunk etc. Ötödik reszenek az Notaia: Ennyhani czudak etc. Hatodik reszenek az Notaia: Sok czudak közzül etc. Debrecemben. Anno XXXXVII.“ (Ezen évszámot az M. DL évszámokat hozzágondolva 1597-re kell magyarázni. Ezen kiadásból más példányt nem ismerünk. Régibb 1592-iki kiadásából több példányt birnak könyvtáraink.)

Ezen munkának kiváló fontosságot kölesönöz az a körülmény, hogy az utolsó íven fennmaradt három üres lapra a kiadó Horatius egyik ódájának magyar fordítását nyomatta le. Ezt egész terjedelmében adjuk.

Az Horatius második verses könyvének tizennegyedik éneke, melyet irt az Posthumushoz az életnek rövid voltáról, mely magyarnyelvre fordíttatott Szikszón Tasnádi Péter által.

Ad notam: Diczérd az istent mostan oh én lölköm.

Látod mely rövid mulandó ez világ,
Elmulik higyjed mint szinte az virág,
Mert nincsen benne állandóság,
Folyása néki állhatatlanság.

Járása üdőnek soha meg nem áll,
Mint víznek folyása soha meg nem száll,
Nem kémél senkit meg az halál,
Vénsíget nem érhetsz az ifjúságról.

Nines helye higyjed nála kegyességnek,
Százszor ha áldoznál is istenednek,
Kik világban az földön élnek,
Nála azok semmit nem tetszenek.

Az bódog olyan nála mint az szegény,
Mert az királ is halandó mint szegény,
Felelő napot ott nem adnak,
Jóllehet azt mindenek kívánnak.

No azért mint fél ember nyavalyatul,
 Vagy reá következendő fogságtul,
 Ne félyts gyenge színed az hótul,
 Avagy testedet az déli széltül.

Meg kell bizonynal kostolnod az halált,
 Mindenöket kiket ez elől talált.
 Megrontott és senkit nem táplált,
 Lelkek mert azoknak testöktől elvált.

Megvólol nyilván az testi élettől,
 Kazdagságotdul hazadtul marhadtul,
 Szükségedtül házas társodtul,
 Ezeknek rövid nyáságtul.

Más helyedben majd neked állapotdik,
 Ki miatt minden semmivé tetetik,
 Az mit te gyütöttél elköltik,
 Jó borodban bévön föld is iszik.

Lássad azért ne vallj kart étedben,
 Szolgájl istenednek nagy félelőmben,
 Fösvényöl ne élj itt nagy testben,
 Semmit nem vihetsz el veled az földben.

Tégy jól magadtul míg vagy ez világban,
 Cselekedjél jól mással is ez földön,
 Annak itt helye míg vagy földön,
 Ne kapj ez után lélek váltságón.

Finis.

Az első magyar Horász-fordító Tasnádi Péter volt. Igaz, hogy csak egyetlen ódának az „Eheu Fugaces“-nek fordítása maradt fenn tőle s valami különösen sikerültnek ezt sem mondhatjuk, de kísérlete nemcsak azért nevezetes, mert a XVI-ik század derekára esik, hanem azért is, mert rimekben tette azt.

Még a régi „Budapesti Szemlében“ jött Szász Károlytól egy szép tanulmány Horászról, s ahhoz melléketül ő is próbát tett Horász egy pár ódáját rimes versekben adni vissza. Ez neki kitűnően sikerült — bizonynyal még az ő műfordításai sorában is kiváló helyet foglalnak el. De Tasnádinak is megmarad az első kísérlet érdeme: s mint ilyen megérdemli, hogy megjelenésének közel háromszázadik évében bemutattassék a magyar közönségnek.¹⁾

¹⁾ Megemlítendő, hogy ezen fordítás, hasonlóan függelékül nyomtatva megjelent Ilosvay Péternek hely és év nélkül (Debreczenben a XVI. század végén) nyomtatott „Az nagy szent Pal apostolnak életiről és halalarol való szép historija“ című munkája végén, melynek egyetlen példányát Szabó Károly a debreczeni ef. coll. könyvtárában találta. Szerkesztő.

SCHLAUCH LŐRINCZ SZATMÁRI PÜSPÖKNEK, TÖRÖK JÁNOS ÁLTAL GYŰJTÖTT KÖNYVTÁRA.

Ismerteti: **Fraknoi Vilmos.**

Hazánk régibb püspöki székhelyein és kolostoraiban, tanintéze-
teiben és a főuri palotákban számos oly könyvtárak találhatók,
melyeknek alapítását a XVI. és XVII. századig vezethetjük vissza.
Mindezeknek universalis jellemök van; létesítésöknél és szaporítá-
suknál a gyakorlati használhatóság szempontja volt mérvadó.

A nemzeti szellem felébredése a XVIII. század végén adta
meg az eszmét specialis magyar könyvtárak létesítésére, a melyek
t. i. hivatvák lehetőleg mindent, és csak is azt, megőrizni, a mi
Magyarországban és Magyarországról iratott.

Az első, ki ezt az eszmét felkarolta és valósította, gróf Szé-
chenyi Ferencz vala, ki közel 50,000 kötet nyomtatvány és kéz-
iratból álló könyvtárát hazafias áldozatkészséggel az országnak fel-
ajánlván, ezzel a Magyar Nemzeti Múzeumban létező Széchenyi-
országos-könyvtár alapját megvetette.

Példáját a jelen század első felében követték Jankovich
Miklós, Horvát István, és gróf Kemény József. Az elsőnek
mintegy 40,000 kötetből álló könyv- és kéziratgyűjteményét 125,000
forinton, a másodiknak közel 30,000 kötetből álló könyvtárát 60,000
forinton vásárolta meg az ország a Nemzeti Múzeum számára; a
harmadiknak mintegy 25,000 kötetből álló könyv- és kéziratgyűjte-
ménye az erdélyi Múzeum birtokába jutott.

A jelen század második felében több nagy gyűjtő lépett nyo-
maikba. Hallgatva az előkről, (milyenek Simor János Magyarország
Primása, gróf Apponyi Sándor, sat.) csak két elhunyttról szölok.
Az egyik Nagy István hétszemélynök volt. Ennek halála után,
2043 munkából, 4000 röpiratból, 100 kötet kéziratból és 7000 drb.
eredeti oklevélből álló gyűjteményét 1869-ben a List és Francke
lipesei antiquárius-czég 10,000 talléron vásárolta meg. A könyvtár,

számos XVI. és XVII. századbeli magyar unicumjaival a külföldi könyvpiacra darabonként adatott el, a ritkaságok legnagyobb része a British Múzeum birtokába jutott. A kéziratgyűjteményt 1875-ben a Magyar Nemzeti Múzeum 7500 forintot vásárolta vissza.

A másik nevezetes gyűjtő Török János volt.

Mindnyájan ismertük őt. Megjelenésében és beszédjében, irányában és politikájában, egy szóval, minden ízében magyar volt. A magyar nemzeti szempont volt előtte mindig és mindenben irányadó. Nem feltűnő tehát, hogy ugyanazon szenvedélylyel, mely tollát az ősi magyar intézmények védelmében vezérelé, gyűjtötte össze mindazt, a mi azoknak multjára vonatkozott. Benne a bibliophil szenvedélyét megnesemesítette a hazaszeretet. Minden ritka, régi könyvben majdnem ereklyét látott.

De neki egy jelentékeny „Bibliotheca Hungarica“ összeállítása nehezebb feladat volt, mint elődeinek. Ő a gyűjtést a hatvanas évek elején kezdte ugyan meg, de nagyobb arányokban csak a jelen évtized első három esztendejében folytatta, a mikor az antiquáriusi könyvpiacra az árak általán, és különösen a ritka hungaricák ára mesésen felszökött. A List és Francke cég fellépése és a British Múzeum magyarországi acquisitói úgy szólván forradalmat idéztek elő e téren. Neki tetemes összegeket kellett fizetni olyanért, a minek néhány évtized előtt alig volt értéke.

Továbbá ő szerény anyagi körülmények között élt. Nem volt vagyona, és soha sem rendelkezett jelentékeny jövedelemmel. És így még kellett magától tagadni minden költséges szórakozást és üdülést, úgy szólván minden kényelmet. Élte alkonyán e könyvtár volt egyedüli vagyona, és annyi meghiusult remény után egyedüli öröme. És ez méltán. könyvtár köteteinek számát tekintve sokkal csekélyebb volt mint akár Széchenyié, akár Jankoviché és Horvát Istváné, de értékre és az összeállítás rendszerességére nézve azokat csaknem megközelíti.

Azonban, a mennyire örömet talált a könyvtár kiegészítésében, rendezésében és használatában, annyira súlyos teherként nehezedett lelkére az a gondolat: mi fog azzal halála után történni? Rettgett attól az eshetőségtől, hogy a mit ő hazája iránti meleg érdeklődésből létesített, külföldre kerül; a mit egy eszme szolgálatára egybegyűjtött, szét fog daraboltatni.

Nagy megnyugvására szolgált, midőn néhány hónappal 1874. február 9-én bekövetkezett halála előtt, a könyvtárt Dr. Schlauch

Lőrincz szatmári püspök 20,000 o. é. forinton megvásárolta, s főpapi pályájának küszöbén az áldozatkészség ezen kitűnő ténye által azt a hazának megmenté.

A Török János által gyűjtött könyvtár a szó szoros értelmében magyar könyvtár. Első sorban a magyar történelem és a magyar jog, azután a magyar irodalom többi ágai vannak leginkább képviselve. A nem-magyar történelemre vonatkozó munkákat is nagy számban bírja, de csak annyiban a mennyiben Magyarország történetére világot vetnek, és annak, ki Magyarország történetével foglalkozik, mellőzhetetlenek. Azon munkáknak, a melyek hazánkra egyáltalán nem vonatkoznak, száma alig megy néhány százra.

A könyvtár áll 8003 munkából 11,839 kötetben; ezekhez járul még 2303 röpirat. Ezek az egyes szakok között következőkép oszlanak meg:

	munka	kötet
Hazai történelem és segédtudományok	3304	4482
Hazai egyháztörténelem	1104	1308
Magyar jogtudomány	1008	1405
Régi magyar irodalom	126	126
Magyar nyelv és szépirodalom	820	1192
Tudományos folyóiratok és hirlapok	93	949
Magyarországra vonatkozó röpiratok	2303	2303
Nem-magyar történelem	450	877
Incunabula, Curisoa, Varia	1098	1500

A könyvtár ritkaságokban, unicumokban gazdag. Főleg a XV., XVI., XVII. századbéli apró nyomtatványok között találtnak ilyenek; mert ezeknek évszázadokon keresztül semmi értéket nem tulajdonítottak, és így a példányok legnagyobb része elenyészett.

I.

Szándékom e helyen ismertetni a könyvtár legbecsesebb darabjait. Első helyre a régi magyar irodalom emlékeit kell tennem. *)

A könyvtár a XVI. századból 40 darabot, a XVII. századból 85-öt bir.

*) Ezen ismertetéseknél Szabó Károly sajtó alatt levő bibliographiai munkájából kölcsönözöm a bibliographiai leírást.

1536.

Aesopi Phrygis fabulae, Gabriele Pannonio Pesthino interprete. Esopus fabulay, mellyeket mostan wyionnan magyar nyelvre fordítot Pesthy Gabriel. Horatius in arte poetica. Nex verbum verbo curabis reddere fidus Interpres. Plinius libro 30. Capi. 12. Aesopus fabularum Philosophus. 8r. A—Z = 89 szott levél. Elől: cziml. és előszó (A 1—4) 4 szttlan levél. — Minden betűjegy 4—4 levélből, az utolsó, Z, kivételesen 5 levélből áll.

Colophon: Viennae Pannoniae in officina Joannis Singreny Mense Augusto Anno M. D. XXXVI. Nyomtatot Bechbe Janos Syngrenius myhelyebe, kysazzony hauaba. Ezer ewt zaaz harmyczhat Eztendewbe.

Ezen munkából csak 3 példány ismeretes: a bécsi csász. könyvtaré (leírva: Denis, Wiens Buchdruckergesch. 378. l.), a másik 1870-ben még Pónori Thewrewk József birtokában volt, (Toldy, magyar költők élete Pest. 1870. 7. l.) ettől szerezte meg Török János; a harmadik Rosenberg testvérek, budapesti könyvkereskedők birtokában van. — Volt egy példánya néhai Sándor Istvánnak is, ki könyvtárát a fölállítandó m. tud. Akadémiának hagyományozta. Ezen könyvtárban azonban, mely ideiglenesen a m. n. Múzeum könyvtárában tétetett le, ez a példány mindedig meg nem találtott. (Toldy, magy. prózairók a XVI. és XVII. századból. I. köt. VIII. l. — Ujra kiadva megjelent Toldy idézett gyűjteményében. 1—248. l.)

A Török János-féle példány mind a három között a legszebb. Széles, körül nem vágott margója van és egészen tiszta. E mellett egykorú magyar díszkötése van. A barna bőrrel borított táblákra dús izlésű szelnyomások vannak préselve. Az első tábla élén be van nyomva: „Fabulae: Esopi.“ Közepén a magyar czímer.

Ezen példánynak még egy nevezetessége van. Az utolsó levél mindkét lapjának aljára halvány nyomdai festéssel rá van nyomva: „M. Jodocus Nasz. Anno M.DLXIII.“ Vajjon ki volt Nasz Jodocus? Talán a könyv egykori tulajdonosa.

1536.

Nouum Testamentum seu quattuor evangeliorū volumina lingua Hungarica donata. Gabriele Pannonio Pesthino Interprete.

Wy Testamentum magyar nyelven. Cum gratia et priuilegis Romanae Regiae Maiestatis ad quinquennium. 1536. 8r. 243 lev. (számos fametszettel). — Elől: czimlap, Pesti Gábor latin előbeszéde, latin üdvözlő versek 8, végül: 8 szltan lev.

Colophon: Viennae Pannonie Joannes Singrenius, suis. ac Joannis Metzger bibliopole, expensis XVII die mensis July exeudebat. Anno M.D.XXXVI. Nyomtatta bechbe Janos Syngrenius, az ew Ees Metzger Janos kewltsegeuel zent Jakab hauanak tijzenheted napijan, ezer ewt zaaz harmyczhat eztendewbe. Cum gratia et priuilegis Romanae Regiae Maiestatis ad quinquennium.

Ezen munkából kilencz példány ismeretes: 2 M. N. Múz. Erd. Múz. M. Akad. (elől csonkán). — Bécsi es. ktár. — Szegedi franc. zárda. — Kolozsvári ref. coll. (elől 11 lev. hij.) és Schlauch L. püspöké. — Csonkán megvolt Nagy István külföldre került kvtárában is. (Lásd: List et Francke Catalogue des livr. de M. Etienne Nagy. Leipzig. 1870. 13 l.)

1551.

A Jesus Sirah könyve Magyar Nyeluen. Colosvarba. 1551. Sr. A—Pz. = 14^{1/2} iv = 114 szltan levél.

Colophon: Colosvarba nyomtatot. Helthai Gaspar, és György Hoffgreff által. 1551.

Mint Gyulai Istvánnak a czimlevél hátlapjára nyomtatott rövid előbeszédéből kitetszik, a fordítást Tolnáról küldték be némely megnevezetlen fordítók, s annak átvizsgálását és kijavítását Heltai Gáspár Gyulai Istvánra bizta s az ő változtatásaival nyomatta ki.

Teljes példányai a pesti egyetem, erd. Múzeum, a kassai püspökség és Nagy István könyvtárában; a M. N. Muz. Jankovics féle példányában a 3 utolsó, a debreczeni ref. coll. példányában a 2 utolsó levél hiányzik. Jankovics másik csonkább példányát, melynek három utolsó levelén kívül többi hiányzott levelei nyelvemléki hűségű kézirattal vannak pótolva, Horovitztól Lugossy József szerezte meg. Megvolt néhai Fáy Alajos könyvtárában is, Tibold-Darócson; hol azonban 24 darab más régi magyar nyomtatvánnyal együtt, melyek e könyvtár számozott lajstromába be voltak jegyezve, 1870-ben már hiányzott. Ez Szalay Zsigmond kezei közé, s ennek könyvtárával Török János birtokába jutott.

1552.

A Bölts Salomon királnac könyuei. 1. Prouerbia. Ecclesiastes. 3. Canticum-Canticorum. 4. Sapientiae. Magyar nyelven. Colosvarba. 1551. 8r. A—S. = 18 ív = 144 sztlan levél.

Colophon: (az utolsó ív 7-dik levelének előlapján, mely levél, valamint azon ív 8-dik levele is egészen üres.) Colosvarba nyomtatot Heltay Gaspar, es György Hoffgref által. 1552.

A címlap és colophon évszámai bizonyítják, hogy a nyomtatás már 1551-ben meg volt kezdve, de csak 1552-ben lett befejezve; miért is ezen könyvet az 1552. évre tartottam sorozandónak.

Ki volt e könyv fordítója, arról az előbeszédben semmi említés nincs.

Teljes példányai a kassai püspökség kvtbodyan; az erd. Múzeum példányának egy hiányzott levelét betűhű másolattal egészítette ki Szabó Károly; a pesti egyetem és Nagy István példányából csak a címlevél, a debreczeni ref. collegiuméból a 9 első levél a M. N. Múzeum Jankovics-féle példányából elől 10, közben B7. B8. összesen 11 lev. hij. Lugossy József Horovitztól szerzett Jankovics-féle példánya még ennél is csonkább. A néhai Fáy Alajos példánya szintén a szatmári püspök könyvtárában.

1554.

Tinodi Sébestien szörzese: Chronica. Első részebe Janos kiral halalatul fogua ez esztendeig Dunan innet Erdel orszaggal löt minden hadac veszödelmec, reuidedön szép notakual enökebe vadanac. Mas részébe külömb külömb idökebe es orszagokba löt dolgoc Istoriac vannac. Colosvarba 1554 esztend. A—q = 39 ív, = 156 sztlan levél. — Elöl: címl., ajánlás, mut. tábla 4 lev.

Colophon: Colosvarba nyomtatot György Hoffgreff Műhelyébe 1554. esztendöben.

Tinódi előbeszéde és I. Ferdinánd királyhoz intézett ajánló levele Kolozsvárt 1554. mart. 14-ikén kelt.

A szövegbe nyomtatott dallamokat megfejtette és újra kiadta Mátray Gábor, Történeti, bibliai és gúnyoros magyar énekek dallamai a XV. századból. Pest. 1859.

Teljes példányai a M. N. Múzeum, a m. Akadémia, a késmárki ev. lyceum kvtbodyan, Bécsben a cs. kvtbodyan.

ban és Schlauch Lőrincz kvtárában. A s. pataki ref. coll. példányában csak az utolsó levél hiányzik, az erd. Múz. példányában az első 8 és a legutolsó levél kézirattal van kiegészítve. Nagy István könyvtárával egy ép és egy csonka példány került külföldre.

1562.

Az Aran Tamas hamis es eretnek tevelgesinec es egyeb soc teuelgéseknecc mellyec mostā az elfordult feiō eberec közöt el árat-tanac, meg hamisitasi, a derec szent irasbol es a regi szent iras magarāzo Doctoroknac irasokbol, a Debretzeni Tanitóc által, ki uolt szēt Andras napiā es Karaczō Hauanac 1. 11. 12, 13 es 14 napan, az egész Keresztyeni gyülekezet elöt, Christus Vrüc születese utan ennyi esztendőben. 1561. E könyuetskenec a uégén tabla is uagyon az teuelgesekről, kiket fel irtunc. Debretzōmbe nyōtatot Ano M.D.LXII. 4r. 152. lap. — Elöl: czíml. ajánlás 4 sztlan levél; végén: mut. tábla 2 sztlan lap. Az egész könyv A—X = 21 iv = 84 levél; a végső lap üres. — A legutolsó számozott lapon 152 nyomdai hibából áll; helyesen 159-nek kellene állani.

Legelsőben ismertette e könyvet J** (Jankovics Miklós) Tudom. Gyűjt. 1829. VI. köt. 36 l. — Bővebben ismertette Szabó K. Századok 1867. 150. 151. l.)

Teljes példánya csak kettő ismeretes: M. N. Múz. (Jankovicstól), Gy.-Fejérvártt a Batthyány ktárban (Melius sz. Job. könyve után kötve). Csonka példányok: Schlauch püspöknél, Erd. Muzeumban, és kolozsvári unitár. coll.

1568.

Nomenclatura Sex Lingvarum, Latinae, Italicae, Gallicae, Bohemicae, Hungaricae, et Germanicae. Lingva autem Hungarica nouiter accessit, cum Latinarum dictionum quamplurimarum, quae prius deprauatae fuerant restitutione. Per Gabrielem Pannonium Pethinum. Vocabular Sechsserlay Sprachen, Latein, Welsch, Frantzösisch, Behemisch, Hungerisch, und Teüdtisch. Fleissig corrigiert und gebessert. Cum gratia et priuilegio Caes. Maiest. Vienne Austriae ex officina Caspari Stainhoferi. M.DLXVIII. 8r. A—P 3 = 14³/₈ iv = 115 sztlan levél.

Colophon: (az utolsó levél P3 hátlapján): „Viennae Austriae Excudebat Caspar Stainhofer. M.D.LXVIII.“

Ajánlja latin versekben a nyomdász és kiadó Stainhofer Gáspár, Nádasdi Ferencz, Vas vármegyei főispánnak, néhai nádor, gr. Nádasdi Tamás egyetlen egy fiának.

Csak két példányát ismerjük: teljesen ép a M. N. Múzeumé; csonka (hiányzik a címlap, O₂—P₂, de a legutolsó levél a colophonnal megvan) a szathmári püsp. kv. tárában.

1569.

Az egész Vilagon való keresztyeneknek Vallasoc az egy igaz felöl, ki Atya, Fiu, es Sz. Lelek; melly fundaltatott a Prophetaknak és Apostoloknak fundamentomokon. Irta Tzegledi György es Caroli Peter. Niomtatott Debrecembe Komlos Andras által. An. Do. 1569. 4r. 210 lap.

Igy adja a címet gr. Kemény József, Sándor Istv. M. könyvesháza 4. lapjához irt jegyzetében, a néhai Fáy Alajos könyvtárában Emődön látott példány után. Szabó K. ezt a példányt a Fáy-könyvtárban, mely az újabb időben Tibold-Daróczra szállítottát, 1870-ben nem találta.

Egyetlen példány a szathmári püspöké. A címlap és ajánlás itt is hiányzik. Kezdődik a B. levéllel: „Elseo Praedicatio az eg igaz Istenről, melliet az Prophetak, és Apostolok hirdettenek. Az ötödik prédikáció a Z, levélen végződik. Azután jő Aa signaturával ellátott levélén „Az Praedicationak masodik része.“ A Dd levél második lapján van a munka vége: „Finis.“

1577.

Ester dolga. Dedicatio et Argumentum in Capitibus versuum. Eszes feiedelem aszszony nemzetit segítse. Feiedelmet Wratsokbol meg intse. Az nyomorultokhoz szeligitse. Estert köuesse Nagyságod töllem io neven vegye. Ad melodiam Historiat hallom igen mondattoc. Nyomtatot Colosvarat. Heltaj Gasparne műhelybe. 1. 5. 77. esztendőbe. 4r. A—C = 3 ív = 12 lev. (Az utolsó levél üres.)

Végső verse:

Ez éneket a ki versekbe ira,
Kegyelmes Aszszonyanac aszt ayánla,
Ezer öt szaz hetven hetbe hogy irna,
Colosuárat szinte az Szent György napba.

A szerző neve ismeretlen.

Egyetlen teljes példánya Schlauch könyvtárában. Czímlap nélkül van meg a M. N. Múzeum és a M. Tud. Akadémia könyvtárában.

1577.

Historiás Enek Az Felseges Mattyas Királynac az nagyságos Hunyadi János fiának ieles viselt dolgairol, életiről, vitezsegiről, végre az ő ez Világból volo ki mulasáról. Nyomatot Colosvarat Heltai Gaspárne műhelyében. I. 5. 77. Esztendőben. 4r. A—N = 13 iv = 52 szltan lev. Végén: Következie az öttedik része, Mattyás Király halalaról.

Ez a historias ének 4 részből áll s csak 1485-ig, Bécs megvételeig terjed; folytatását Bogáthi Fazekas Miklós írta meg 1576-ban. Minden rész versfejeiben latinul van adva a tartalom. Az első rész versfejeiben így nevezi meg magát a szerző: „Ambrosivs literatvs de Gercian dicit cronicam.“ stb.

Három példány ismeretes: M. N. Mú z. — Erd. Mú z. — Schlauch Lőrincz, szathmári püspöknél.

1582.

Historia de vita morte, vniuersaque Fortunae alea Illustris: Principis ac D.D. Joannis Secundi Regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, etc.: Dei gratia electi: Per Demetrium Chanadium, in gratiam suae gentis studiose collecta. Debrecembe. Nyomtatott Rodolphus Hoffhalter által. 1582. Esztendőben. 4r. A—B₂. 1½ iv = 6 szltan levél.

A czímlevél háttapján Kállai János latin distichonai állanak: ad lectorem.

A versfejekben: „Chanadi Demeter enekle e nag sok el mvt dolgokrol gondolkodvan.“

Végző versei:

Az ki szerze ezeket nem regen versekben,

Neuet meg ielentete verseknek feieben,

Sok valtozasrol valo emlekezetiben,

Hogy ember megtekencze magat eleteben.

Nagy sok dolgok foroguan ackor emleiben,

Vilag allapattianak valtozo igieben,

Tordan leteben iria enni esztendőben

Az io ezer öt szazban es az hetuen hatban.

Hogy ezen kiadásban az iratás éve, mely valósággal 1571 volt, meg van változtatva, kétségtelen.

Egyetlen teljesen ép és szépen fentartott példánya a szatmári püspök kvtárában (Török János e példányt Nagy István kvtárából, List és Francketól vásárolta).

1592.

Cisio Magyar nyelven rent szerint napoknak megszlalalasarol igazan rendeltettet. Adattatott ez melle ez vilag teremteseröl fogvan valo rövid Chronica. (Fametszet, Magyarország czímere). Debrecenben, 1592. 8r. A—D = 20 levél.

Két csonka példánya ismeretes: Schlauch Lőrincz püspöké és a k é s m á r k i ev. lyceumé. De mig ebben csak 16 levél, amabban két levéllel több van fentartva. A D-betűvel jegyzett négy utolsó levél a naptárnak függelékét képezi, mely rövid kronikából áll, („Nemeli meg löt dolgoknak rsiudeden való kiiedzese) és a vásárokat hónapokként összeállítva tartalmazza. Sajnos, a krónikának második és a vásároknak első levele D₂ D₃ hiányzik. A vásárok felsorolása helytörténeti tekintetben nagy fontossággal bir. Közöljük e helyen a töredéket.

S. Lőrincz na- pian	Eperies	Vasarnap ez vtan	Bezterczen
	Gönczön		Sz. Mihaly haua
	Tolnán	S. Egyed na- pian	Bártfán Egren Vyhelbe
	Kecskemetten		Kis Wardaban
	Regenbe	Kis Aszszony	Simandon Thordan
	Czengerbe	S. Kerezt	Szebembe Karolba Lelezt
	Musnan	Cosma es De- mien	Kesmarkon Hanos faluan
Nagy B. Aszsz.	Cassan	S Mihaly	Szakmar Nemetibe Gal Szezcbe Vnguarat Szekelhidon Gyulan
	Szakmart		
	Debrecen		
	Turon		
	Nagy Mihalyba		
Istvan kiraly	Waranon		
	Banyan		
	Kukölls varat		
S Bertalan	Kerezturba		
	Gyengyesen		
	Szazsebesbe		
	Madan		

	Jula Feyervarat		Madan
	Zilahon		Ersebet
	Mind Szent haua		Turon
Ferentz napian	Waradon		Batorban
Dienes napian	Debrecemben		Zakmar
S. Gal	Läczen		Cassan
	Ennyeden		Lelezt
	Szanton	Katalin	Kereztur
	Nagy Mihalyba		Keczketemen
S Lukacz	Mohiba		Al Vinczen
	Czengerhe (sic)	Sz Andras	Eperiest
11. 000. szu-	Bonzhidan		Egren
zek napia	Szakmart		Debreczenben
	Tokaiban		Karacson hauaba
	Varsant	Sz Miklos	Saio sz. Petert
	Egren		Simandon
Simon Judas	Szölsst		Szanton
	Belenesben		Szakmárt
	Hadadban		Thordán
	Sz. Andras hauaba		Segesvarat
Mind Szent na-	Simandon	Lutza	Zilahon
pian	Karolyban		Desen
	Nemetiben	Thamas Apos-	Bartfan
	Brassoban	tol	
Imre	Kis Wardaban		Tokaiba
	Tekebe		Czengerbe
	Vyhelbe		Berthalomba
S. Marton	Szikzon	Karacson elst	Segesvarat
	Sekelvasarhelt	valo Hetfön	Kis Vardaban
	Nagy Banyan	Aproszentek	

Figyelemre méltó, hogy e sorozatban csak Erdély, a Tiszán
innen és túli országrészt vásárai fordulnak elő.

(Folytatása következik.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM HÉBER KÉZIRATAI.

Közli: **Dr. Kohn Sámuel, rabbi.**

A budapesti Magyar Nemzeti Múzeum számos kézírata közt több héber, részben igen régi kézirat is létezik, mely mind V adassi Jankowich Miklós gyűjteményeiből¹⁾ került ide. Ezen kéziratok száma ugyan aránylag csekély, mindössze csak tizenkettő; de van közte néhány oly érdekes és tartalomra és külső kiállításra nézve oly becses, hogy minden nyilvános könyvtárnak díszére válhatnék. De a tudományos világnak, még az idevágó szak-tudománynak is, róluk, úgy mint majdnem mindenről a mi magyar, vagy épen semmi, vagy csak igen hiányos tudomása van.

Egy, Löw Lipót-nak „Ben-Chananjá“ című német folyóiratában közlött, rövid czikkecskén kívül,²⁾ tudtommal nem jelent meg soha semmi, mi az olvasó közönséget a Múzeum héber kézírataira figyelmeztette volna, és ezen tökéletlen jelentés részben még hibás is. Írója t. i. Dr. Perles József tudós hazánkfia, jelenleg müncheni főrabbi, ezen kéziratokat, mint maga elbeszéli, csak futólagosan tekinthetvén meg, a múzeumi könyvtár régi czédula-katalogusának idevágó adatait behatóbb vizsgálat nélkül ismétli, mely adatok azonban, mint látni fogjuk, még a kéziratok czimét és tartalmát is hibásan határozzák meg. Innét jött, hogy az utóbbi években megjelent, héber kéziratokkal vagy a héber irodalommal foglalkozó, számos tudományos munkában vagy szaklapban Múzeumunk héber kézíratainak híre sincsen, jöllehet van közte több olyan is, melynek szorgalmas és sikeres felhasználása nélkül az illető szerzők alig dolgozhattak volna, ha Múzeumunknak ezen tudományos kincseiről tudomásuk lett volna.

---

¹⁾ L. róluk Fejér György értekezését a Tudományos gyűjtemény XI. kötetében (1817. évf.).

²⁾ L. B.-Chananja II. évf. 571. l

Ezen tényállás mellett, úgy hiszem, eléggé indokoltnak látszik azon vállalat, mely a Nemzeti Múzeum héber kézirateit mint a hazai úgy a külföldi tudományos körökkel tüzetesen akarja megismertetni. Ezen kettős czélnek megfelelőleg két különböző jelentést irtam. Az egyik: „Die hebräischen Handschriften des ungarischen Nationalmuseums zu Budapest“ czíme alatt, a Berliner és Hoffmann által Berlinben kiadott „Magazin für die Wissenschaft des Judenthums“ jelen évi második füzetében fog megjelenni, hol a kéziratok főképp a zsidó irodalomtörténet szempontjából, a tartalomnak kritikai megítélése mellett és a héber eredetinek több kivonatával, illetőleg mutatványával, együtt tárgyalatnak. A jelen, a némettől nagyban eltérő, magyar jelentés pedig a kéziratokat egyenként úgy tárgyalja, hogy mindenek előtt a szerzőt röviden ismerteti, azután pedig magát a kéziratot leírja és belőle jellemző vagy egészen új adatokat magyar fordításban közöl. A kéziratok számozása és egymásutánja a múzeumi kézirat-lajstromnak számozását követi.

I.

A Mardekhai¹⁾ könyve.

(Sêpher-Mardekhai.)

Mardekhai ben Hillél a középkorban Németország leg-híresebb rabbijainak egyike, miért is néha „Ashkenazi“ avagy németnek is nevezetik. Neve a zsidó hittudományi irodalom legtekintélyesebb és legismertebb nevei közé tartozik; de az életéről és tudományos működéséről eddig közölt adatok vagy hiányosak, vagy merőben tévesek, részben roszakarattal szándékosan elferdítvék és fennemlített könyve számos kiadásokban hihetetlen rosz, vagy helyesebben eltorzított alakban jutott miránk.

Ezen hiányos és téves adatoknak helyreigazítását „Mardochai ben Hillel, sein Leben, seine Schriften und die von ihm citirten Autoritäten“ czímű értekezésemben kísérlettem meg, mely a Boroszlóban megjelenő Frankel-Graetz-féle zsidó-tudományos folyóirat jelen évfolyamában közöltetik és később külön kiadásban is fog megjelenni. Ezen értekezés, néhány külföldi kézirat felhasználása mellett, főképp a múzeumi kéziraatra hivatkozik, melyet bővebben ismertet és melynek több, eddig nyomtatásban meg nem jelent, érdekes részét a héber eredetiben közli.

¹⁾ Az egyenlő latin betűkkel jelöltetni szokott héber hangok typographikai nehézségek miatt diaeritice nem különböztethetők meg

Mardekhai ben Hillel a XIII-ik század első felében Ausztriában született. Családja számos nagyhirű zsidó tudóst számított. Ő az akkori legnagyobb zsidó tekintélyeknek, úgy mint: a rothenburgi Mëir ben Bárúkhnak és ennek testvérének, Abhráhám-nak, a corbeil-i Perez ben Elijáhnak, a kölni Ephrajím ben Nâthân-nak, a speieri Jakobh hal-Lêvi-nak és Dán rabbinak tanítványa volt. 1291-ben, úgy látszik, Goslárban élt. De miután az ott tartózkodó zsidó családok száma, egy a középkorban épen nem ritka törvény által, egyszer mindenkorra meg volt állapítva, onnét nem sokára családostul távoznia kellett. Végtere Nürnbergben telepedett le, hol számos tanítványa volt, kiknek segítségével sokoldalú irodalmi tevékenysége legnagyobb művének, fennemlített könyvének, rendezésével és összeállításával foglalkozott. Ezen munkájának főcélja az volt, hogy a vallásos szabványokra vonatkozó számtalan könyvben szétszórt, részben egymással ellenkező adatokat összeállítsa és megvilágítsa s így könnyen hozzáférhetővé és haszonvehetővé tegye. Vezérfonalul a híres fezzi rabbi Jiczbák ben Jakobh (Al-Fâsi) „Halâkhoth“ című munkáját vette fel.

A Mardekhai könyve csakhamar nagy hirre vergődött, és főleg a német és osztrák zsidók vallásos gyakorlatára nézve döntő befolyással lett. Hetven évvel megjelenése után egy francia rabbi, a schlettstadti Shemuël kivonatot készített belőle, az ugynevezett kis vagy rövid Mardekhai-t, miért is az eredeti munkát később a nagy vagy hosszú Mardekhai-nak (M. hag-gâdol, M. ha-ârûkh) szokták nevezni.

De mielőtt még Mardekhai ezen munkáját befejezhette volna, szörnyű halál érte. Azon iszonyú zsidó-üldözés t. i., melyet egy Rindtfleisch nevű német lovag az időben támasztott, melynek folytán száz negyvennél több zsidó község tüzzel vassal kiirtatott¹⁾, Nürnberget is érte. Az ottani zsidó lakosság az 1298-iki augusztus hó elsején egytől egyik leggyilkoltatott, közte Mardekhai ben Hillel nejével és öt gyermekével együtt. Nagy művét hátramaradt adatai és jegyzetei szerint, tanítványai végezték be. Innét van, hogy ezen munkája nem csak semmiféle előszóval vagy bevezetéssel, de sajátképp még címmel sem bír, hanem egyszerűen Mardekhai könyvének, vagy csupán csak Mardekhai-nak nevezetik; és hogy ezen könyvre különféle, tartalomra és szerkezetre nézve

¹⁾ L. Graetz, Geschichte der Juden, VII. 269 l. folyt.

egymástól merőben eltérő, alakban jutott a nyilvánosság elé. Mardekhai halálától, könyvének első, Konstantinápolyban 1509-ben történt, kinyomatásaig a zsidó irodalomban két különböző Mardekhai-ról, t. i. a rajnai és az osztrák Mardekhairól van szó, de a köztük fennforgó különbséget egész a mai napig nem lehetett meghatározni. Az idevágó régibb idézeteket egyrészt a múzeumi kézirattal, másrészt pedig a szokásos kiadásokkal összehasonlítván, azon, a zsidó vallás-tudományos irodalomra nézve nagy-fontosságú, eredményre jutunk, hogy a nyomtatványban megjelent könyv a rajnai Mardekhai, még pedig egy igen hiányos, hihetetlen önkény-nyel majd rövidített, majd idegen, részben sokkal későbbi hozzáadásokkal megtöltött kiadás, míg a múzeumi kéziratban az eddig csak névszerint ismert, minden tekintetben eredetibb, sokkal bővebb osztrák Mardekhai fekszik előttünk. Ezen Mardekhai még azon fontos előnnyel is bír, hogy a forrásokat, melyekből a szerző merített, a legnagyobb pontossággal jelöli meg, minél fogva a zsidó irodalomtörténetre nézve számos új adatot tartalmaz, másrészt pedig az eddigi kiadások idevágó adatai, melyek sok félreértésre szolgáltak alkalmat, szerinte helyreigazíthatók és igazán haszonvehetőkké tehetők. ¹⁾

A Mardekhai könyvének kéziratai nem tartoznak épen a ritkaságok közé. A bécsi cs. kir. udvari könyvtár héber kéziratának katalógusa, az ott őriztetett Mardekhai-codex leírása alkalmával ²⁾ számos könyvtárt említ fel, hol ily kéziratok léteznek, köztük a római (vatikáni), turini és párizsi könyvtárt is; de a budapesti kéziratról nem emlékezik meg, noha ez, eltekintve fontos tartalmától, még régiségre, a másolat pontosságára és a külső kiállítás szépségére nézve, mind a többi efféle kéziratot, mely eddig ismertette van, jóval felülmulja. ³⁾

A Múzeumnak Mardekhai könyve 336 nagyívrét hártyleveléből (672 lapból) áll, melynek minden egyes lapja két hasáb-

¹⁾ A múzeumi kézirat alapján nyert, részben egészen új, részben pedig helyreigazított régi adatokat fennemlített értekezésem IX. fejj. állítottam össze.

²⁾ Lásd Krafft és Deutsch „Die handschriftl. hebr. Werke der k. k. Hofbibliothek zu Wien“ (Bécs, 1847.) 53 l. folyt.

³⁾ Hogy ez a bécsi kéziratra nézve áll, magam meggyőződtem, miután a m. tudom. akadémia szives közbenjárása folytán alkalmam nyílt, azt a múzeumi kézirattal összehasonlíthatni. Ugyanazt tapasztaltam az általam szintén átnézett müncheni kéziratnál.

ban van írva; mindenütt jól elolvasható és nem hiányzik belőle semmi. ¹⁾ Czímlapja eredetileg nem volt. A jelenlegi héber-német, részben aranybetűkkel kiállított czímlap, mely egyéb közt rosz né-metséggel azt is jegyzi meg, hogy a codex 114 évvel a könyv-nyomtatás feltalálása előtt iratott, egy bizonyos Nagy-magyarból való M ô s c h e h b e n N â t h â n h a k - k ô h e n n e k 1817-ben ké-szült műve. Az egész lapot csupa picziny héber betűkből álló arabékok veszik körül, melyekben az egész E s t h e r könyve olvas-ható. A szt. írásnak épen e könyve nyilván azért lett e célra ki-választva, mivel hősének neve: M a r d e k h a i, azonos a kézirat szerzőjének nevével.

Magát a kéziratot kezdettől végig egy írónak tolla írta, ²⁾ aki nevét nem közli, de az utolsó-előtti és utolsó lapon, nagyrészt arany-betűkkel írt, utóiratban azt jegyzi meg, hogy ezen kéziratot egy bizonyos J i s r â e l b e n A h r o n számára a világ teremtése 5133-ik évében, azaz 1373-ban, bevégezte. ³⁾ Ezen Jisráel ben Ahron, kit a leíró „nagytekintetű“-nek nevez, igen vagyonos ember lehetett, hogy ily fényesen kiállított, költséges keziratot készíthetett magának. A codex minden egyes értekezésének kezdő szava t. i. sokszinű, dúsan kiczifrázott keretben, feltűnő nagy, vastag arany mázzal bevont betűkkel van írva, miglen a hozzávaló hasábot egy mestersége-sen készült, szines füzér veszi körül, melynek arabékjai közé, le-

¹⁾ A bécsi kéziratból 10 levél egészen hiányzik, több más levél megsérült, a müncheniből, egyes leveleken kívül, két egész rész hiányzik.

²⁾ A bécsi kéziratban h á r o m különféle tollat lehet megkülönböztetni.

³⁾ E kézirat tehát 19 évvel régibb a bécsinél (l. K r a f f t és D e u t s c h az i. h. u. o.) és 11 évvel a frankfurti G o l d s c h m i e d - f é l e kéziratnál (lásd A u e r b a c h, „Berith Abhrâhâm“ 9 l.) Magát az utóiratot a múzeumi kézirat-jegyzéknek előttem ismeretlen szerzője rosszul magyarázza, a midőn azt mondja, hogy Jisráel ben Ahron a codex írója. Perles (l. B e n - C h a n u j a i. h.) ezen hibás adatot ismétli. A rimekben fogalmazott héber utóirat szószerinti magyar fordításban így hangzik: Dicsértessék az Isten, aki engem támogatott a kezdettől egész idáig. És dicsértessék, a ki elbocsátott (e munkától) és segítségem vala, és erőt ada nékem, hogy bevégezhettem és bezárhattam a Mardekhainak könyvét, áldá sa jámbornak és s z e n t n e k emlékére! Istenem, a ki engem megsegített, min-den bajban megmentett és erőt adott, hogy e könyvet helyesen bevégezhettem — dicsértessék ő, ki az elfáradtnak erőt ad. A nagytekintetű Jisráel ben Ahron s z á - m á r a írtam az 5133-ik (1273) évben. Az örökkévaló, dicsértessék ő! vegye egész Izráelt az ő nyájás oltalmába. Amen. Selâh!“ A leíró, zsidó szokás szerint Mardekhai-t, mint martírt s z e n t n e k nevezi.

velek, virágok, félholdak és csillagok mellett, különféle állatok és különözös alakok: állat-testek emberfővel stb., színes mázzal vannak festve, daczára annak, hogy maga a Mardekhai könyve ¹⁾ az efféle képek készítését tiltja. Az egyes fejezetek, néha a kikezdések is, szintén mesterségesen készült, hasonló módra kiczifrázott, színes kezdő-betűkkel vannak ékesítve. Az írás az úgynevezett „német Rashi ²⁾ -írás“-nak nagy szép betűit mutatja. Ha valamely betű vagy szó fölösleges, ezen betű, vagy ezen szó minden egyes betűje fölött kis függélyes vonalka áll, mely azt jelenti, hogy az illető betű vagy szó nem olvasandó; ha pedig szavak hibás sorrendben állanak, akkor pontokkal vannak megjelölve, melyeknek száma a szavaknak helyes egymásutánját meghatározza. Az oldalon néha a szöveget magyarázó tollrajzok állanak. Pontozójelként következetesen egy a vesszőhöz hasonló vonalka (,) vessző vagy pontosvessző helyett, két ily vonalka (,,) pedig pont helyett használtatik. Minden tulajdonnév és idegen szó, úgymint idézeteknél az illető forrás vagy tekintély elnevezése fölött egy hosszukás görbe vonal van huzva. Feltűnő a „jod“ és „váv“ betűnek következetes használata az **i**, **u** és **o** magánhangzóknak megjelölésére, mely sajátság arra utal, hogy a kézirat Németországban készült, mit még azon körülmény is bizonyít, hogy a számos francia szó és tulajdonnév a kéziratban, vagyis az osztrák Mardekhaiban, rendesen hibásan, a német pedig helyesen van írva, míg a kiadásokról, vagyis a rajnai Mardekhai-ról az ellenkező áll.

A codexnek írója kitűnően értett mesterségéhez; de a héber nyelvben nem igen jártas volt, mit az általa elkövetett számos hiba ³⁾ bizonyít, melyet azonban egy későbbi szakértő kéz, néha magában a szövegben, rendesen pedig oldaljegyzékekben, gondosan kijavított. Maga a kézirat egy 19 és fél levélre (39 lapra) irt tartalomjegyzékkel kezdődik, mely néha csak egyes jelszavakból áll és a Mardekhai könyvének két különböző kinyomatott tartalomjegyzékétől merőben tér el. ⁴⁾ Az index végén egy keskeny, színes sarkezímben olvasható: „Vége a Mardekhai 24 (talmudikai) értekezésre vonatkozó szakaszainak.“ Ezen értekezéseknek sorrendje a következő:

¹⁾ L. Ab. záráh, III. 83. fej. folyt.

²⁾ E szóról l. tovább a IV. alatti megjegyzést.

³⁾ A bécsi kézirat e tekintetben még sokkal hiányosabb.

⁴⁾ Fennemlített értekezésemben néhány, a bécsi kézirattal összehasonlított, mutatványt közöltem belőle.

1. Shabbâth, a szombatról (1—172 fej.) 2. Pesâchîm, a kovásztalan kenyér ünnepéről (172—278 fej.) 3. Erûbhîn, az erûbh-ról¹⁾ (278—320 fej.) 4. Bêsâh, az ünnepekről (320—342 fej.) 5. Rôsh ha-shânâh, az újévről (342—355 fej.) 6. Hilkhôth Jom-kippûrîm, vagy Jômâh, az engesztelő napról (355—359 fej.) 7. Sukkâh, a sátoros-ünnepről (359—372 fej.) 8. Megillâh, a „purim“- vagy sorsolási-ünnepről (372—383 fej.) 9. Taanîth, a böjtről, és ezzel összevonva 10. Môed kâtôn, a gyászszertartásokról (383—387 fej.) 11. Berâkhôth, a hálamondatokról (387—397 fej.) 12. Hilkhôth erecz-jiczrôel ve-challâh, a szent földre és az emlék-áldozatra vonatkozó szabványok (397—398 fej.) 13. Zebâchîm, az áldozatokról (388—399 fej.) 14. Bâbhâ-kamâ,²⁾ az első porta,³⁾ 15. Bâbhâ-meczîa, a középső porta, 16. Bâbhâ-bathrâ, az utolsó porta, 17. Sinhedrîn, az ítélőszékről, vagy büntörvényről, 18. Makkôth, a testi büntetésről, 19. Likkutê ham-Majmûnî, Maimonides codexéből való kiválogatott helyeknek gyűjteménye, 20. Hilkhôth nedârîm, a fogadásokra vonatkozó szabványok, 21. Shebhûôth, az eskürről, 22. Abhôdâh-zarâh, a bálványimádásról, 23. Cholîn, az állatok levágásáról és a megengedett és tilos eledelről, 24. Jebhâmôth, a sógorházasságról, 25. Kethubôth, az eljegyzésről, 26. Kiddûshîn, a házasságkötésről, 27. Gittîn, a válólevélről és 28. Niddâh, a nőknek havi tisztulásáról. Ezen 28 értekezés látszólag ellenkezik az index fenn-említett zárszavával, mely csak 24 értekezést számít; azonban a 9-ik és 10-ik értekezés, közös felirat alatt összevonva, csak egynek tekintetik, a 12-ik, 13-ik és 19-ik pedig a szerzőnek ugyananyi önálló értekezését képezik, melyek a Mordekhai-könyvébe felvételtek ugyan, de sajátkép nem tartoznak hozzá,⁴⁾ mit már azon

¹⁾ Erûbh oly szertartási eljárás, mely által bizonyos tér olyanná tétetik, hogy benne szombat napján az egyik helyből a másikba valamit vinni szabad, mi nemkülönbben tilos volna.

²⁾ Itt a fejezetek száma ismét eggyel kezdődik, de csak egész tizig megy, onnét egész a könyv végeig a kéziratban a fejezetek megjelölése hiányzik.

³⁾ A thalmud a magán-jogot 3 értekezésben tárgyalja, melyeknek neve: első, középső és utolsó porta.

⁴⁾ A bécsi katalogus szerzői, kik ezen körülményt nem ismerték fel és az egyes értekezéseket különben is hibásan elnevezték, hogy a 24 értekezést valahogy kikapják, a bécsi kéziratnak a múzeumi kézirattal megegyező, s ettől csak a sorrendre nézve eltérő tartalmát az i. h. helytelenül adják. Lásd értekezésemet az i. h. I. fej.

körülmény bizonyít, hogy a tartalomjegyzékben róluk szó sincsen, a kiadásokban pedig egészen hiányoznak.¹⁾ Az egyes értekezések közt kis rimes versecskék állanak, melyek rendszeren hálát mondanak az istennek, ki a szerzőt vagy leírót segítette, hogy az egyik értekezést befejezhette s a következőt megkezdheti.²⁾

A kézirat körülbelül 150 évvel elkészülése után egy majnai Frankfurtban lakó zsidó családnak tulajdona volt. Az első lapon t. i. e következő nehezen elolvasható jegyzet áll: „Az enyém ezen Mardechai, úgy mond Ephrajím, Jakóbh-nak fia, kinek emléke áldott legyen!“ E fölött pedig egy későbbi kéz azt jegyezte meg: „Az enyém ezen Mardechai, úgy mond az Ahron sarjából való (hak-kôhen) Jakóbh, Ephrajímnak fia, kinek emléke áldott legyen!“ Hogy pedig az utóbbi az előbbinek, s még pedig elsőszülött, fia volt, abból kiviláglík, hogy az előbbi, a codex végén gyermekeinek születésök napjait feljegyezvén, első sorban azt írja, hogy fia Jakóbh „abh“ hó 3-án 6291, azaz 1531-ben született. Hogy pedig ezen család majnai Frankfurtban élt, egy a codex utolsó lapján álló érdekes oldaljegyzékből tűnik ki, mely szó szerinti magyar fordításban ekkép hangzik:

„Estefelé, tébeth hó 23-án 5334- (1574)-ben, megérkezett itt Frankfurban egy Franciaországból való király, kit Lengyelország királyának megválasztott. A rá következő szombatn, midőn a szt. irásnak „veeleh shemot“-szakaszát³⁾ olvasták, a király személyesen megjelent a mi utczánkban⁴⁾ nagyjainak egy részével, fődött kocsiban, zeneszóval, a zsinagóga udvara előtt. Ott leszállt a kocsiról és a király maga tanácsosainak egy részével a zsinagógába ment, hova épen a szónoklat alatt jött. A szónoklat után tanácsosai megkérték a községet — az Isten őrizze s áldja meg! — hogy hivassák a kántort, s a község így tett, és a király a zsinagógában maradt, míg a délutáni ima bevégeztetett. Az ima után a király kérte, hogy mutassák meg neki a szent (frigy-) szekrényt a benne

¹⁾ Ezen eddig ki nem nyomtatott értekezések közül a 12-et és 13-at értekezésemben, a héber mellékletek közt, III. szám alatt, a múzeumi kézirat alapján közöltem.

²⁾ Ezen versecskékből többször idézett értekezésem I. fejezetében néhány mutatóvánt közöltem.

³⁾ Azaz Móz. II. könyvének első szakaszát, melyet ennek első szavai szerint így szoktak nevezni.

⁴⁾ Azaz: a zsidó-utczában, ghetto-ban.

levő thôrâh-tekercekkel együtt. Tanácsosainak egyike viasz-gyertyát vett kezébe és a gyertyával a szent szekrény elé ment, és a király megnézte a thôrâh-tekerceket, hogy mikép feküsznek a szent szekrényben. Másnap délben utnak indult Lengyelország felé.¹⁾ Így mond az Ahron sarjából való Jakóbb, Ephraïmnak fia, kinek emléke áldott legyen!“

A kézirat még később is Frankfurtban volt, honnét az ott született pozsonyi főrabbinak, néhai Sôpher Môshe-nek, tisztelői által küldetett. Ezen körülményt a fennemlített címmlap írójának egy sógora azon hozzáttétellel közölte velem, hogy ezen író, Sôpher rabbi egyik tanítványa, a címmlapot egy magyar nemes ember — tán már Vadassi Jankovich Miklósnak — megbizásából írta, ki akkor már a kéziratnak birtokosa volt. A régi bőrkötés kissé rongált.

II.

Eljegyzési szerződés (Tenâim) és házassági szerződés (Kethubâh).

Az eljegyzési szerződés (Tenâim), mely az izraeliták közt itt-ott még mindig dívik, hajdanta polgárjogi erővel bírt, a mennyiben azon feltételeket meghatározta, melyek, az eljegyzés alkalmával, az érdekelt pártoktól a leendő házasságra nézve kölcsönösen lettek elismerve. A házassági szerződés (Kethubâh) pedig azon okmány, melyet minden zsidó férj, kivétel nélkül, tartozik nejének kiállítani melyet régi szokás szerint az esketés alkalmával még ma is szoktak felolvasni, hajdanta pedig a megtörtént rituális esketésnek egyedüli jogérvényes írott bizonyítékának tekintették. Mindkét okmány csak a mult századból való és papirlevelekre, az úgynevezett zsidó-német betűkkel van írva; az előbbi az úgynevezett zsidó-német, az utóbbi, az e czélból egyszer mindenkorra megállapított minta szerint, chaldaeus nyelven. Régészeti vagy egyéb tudományos becse egyiküknek sincsen.

III.

Egy kabbilisztikus írott óvszer (Amulet).

(Kemia.)

A Múzeum kézirat-címjegyzéke e számot „Amoloch, seu radicum hebraicarum dictionarium“-mal jelöli meg. Az

¹⁾ Ezen király alatt az 1574-ben Krakóban lengyel királynak megkoronázott valois-i Henrik értendő.

„Amoloch“ szó világosan hiba, e helyett: „Amulet“; de az illető jegyzék szerzőjét mi bírhatta arra, hogy e kéziratát „héber gyökök szótárának“ mondja, nehéz belátni. Az egész három ivrét-levélből áll; az egyik, a sajátképi amulet, a zsidó titoktan (Kabbaláh) rejtélyes módjára, egyes, különfélekép elhelyezett, héber versekkel, szavakkal és betűkkel teleirt lapot képez, minőt az uj-héber nyelvben „Kemia“-nak szoktak mondani. Szerzőjét, vagy korát, melyet a múzeumi jegyzék a XVII. századba tesz, nem árulja el semmi. A többi két levél rosz németiséggel irt, kétségkívül csak később készült magyarázata annak, hogy ezen óvszer mikép és minő bajok és betegségek ellen használandó. Régészeti vagy tudományos becsesel ez sem bir.

IV.

Mózes öt könyve, a „haphtârâh“-k¹⁾ és az öt „megillâh“,¹⁾ „targûm“-mal¹⁾ és Rashi¹⁾ magyarázatával.

Ezen igen érdekes, nagybecsű kézirat a zsinagógában való használatra készült, miután a szt. írásnak épen csak azon részeit tartalmazza, melyeket a zsinagógában az isteni tisztelet alkalmával felolvasni szoktak. A jelenleg 451 középvirét hártylevélből, 902 lapból álló codexnek minden egyes lapja három hasámban van írva oly módon, hogy a középső, legszélesebb hasámban a héber szöveg áll, balra, sokkal kisebb betűkkel írva, s chaldaeus fordítás (targûm), jobbra pedig igen csinos Rashi-írással²⁾ a Rashi-féle magyarázat.

A kézirat tartalma e következő: I. Mózes öt könyve, és pedig az 1. könyv a kezdettől egész 170 lapig.³⁾ a 2. k. 150—233 l., a 3. k. 233—413 l., a 4. k. 413—510 l., az 5. k. 550—669 l. II. A szt. írásnak a zsidóknál „öt tekeres“-nek (megillâh) nevezett következő öt könyve: 1. Énekek éneke 669—684 l., 2. Ruth könyve 684—693 l., 3. Jeremiás siralmái 693—710 l., 4. Prédikátor könyve 710—741 l., 5. Esther könyve 741—755 l.—III. A „haphtârâh“-k, azaz

¹⁾ Ezen szónak jelentősége a következőkben fog megmagyarázattani.

²⁾ Így neveztetik a középkorban szokásba jött azon írás, mely a héber négy szög-írás és a sokkal későbbi héber folyó írás közt helyet foglal, és főleg a francia és német zsidóknál dívott.

³⁾ Itt az első levél, melyen Rashi magyarázata és tán még valamely czim is állott, valamint a 7. és 8. levél, 5. 6. — 6. 19, hiányzik; az utóbbi levelek helyét két üres levél pótolja.

a prófétáknak azon válogatott darabjai, melyek szombat- és ünnepnapon, a Mózes öt könyvéből való felolvasás után, szoktak felolvasatni.¹⁾

A héber szöveg, melyet a „massôrâh,“²⁾ már régóta véglegesen állapított meg, természetesen semmi újat vagy különöst nem mutathat fel. Kezdetül végig „nekuddâh“-kkal³⁾ és „negînâh“-kkal, de a tenta különbsége után ítélve, csak utólagosan láttatott el. Még későbbiek a szöveghez irt azon észrevételek, melyek arra vonatkoznak, mikép kell Mózes öt könyvének oly példányát írni, mely, az idevágó szabványok értelmében⁴⁾, az isteni tisztelet alkalmával nyilvános felolvasásra használható. A s ô p h e r⁵⁾, ki az e czélra haszonvehetlen codexet ez által minta-példányul alakította át, Móz. 5. könyvének végén magát „L o e z k városából való S h e l ô m ô h“-nak nevezi, a k r a k ó i izraelita község írójának és megbizottjának.“

A h a p h t â r â h-k a majnai Frankfurt sajátos ritusa szerint vannak rendezve; a két hasámban irt héber szöveg mellett a harmadik hasámban R a s h i commentárja áll. A t a r g u m itt hiányzik.

Sokkal fontosabb a szt. írásnak „t a r g û m“ név alatt ismeretes chaldaeus fordítása. Főleg Móz. öt könyvének ezen fordítása, melyet tévesen a zsidósághoz áttért görög A k y l a s-nak (Aquila), vagy, aramaeus kiejtés szerint: O n k e l ô s-nak szoktak tulajdonítani, kit a rege Hadrian császár egy rokonának mond,⁶⁾ a zsidóknál a legrégebb idők óta rendkívüli tekintélynek örvendett. Hajdanta a zsinagógákban a héber eredetivel együtt az isteni tisztelet alatt nyilvánosan szokták felolvasni; magán-olvasását pedig a zsidók még mai napon vallásos kötelességnek tekintik. Ezen, állítólagos szerzőjének nevérol, „targûm-Onkelôs“-nak nevezett fordítás, részben

¹⁾ Itt is egy levél, a 451, hiányzik.

²⁾ Azon tudomány, mely a zsidó hagyománynak alapján a szt. írás szövegének minden részletét legpontosabban meghatározza.

³⁾ „Nekuddâh“ oly, a betű alatt vagy fölött álló jegy, mely h a n g z ó t jelent, „negînâh“ pedig h a n g s u l y j e g y, mely később hangjeggyé vált, mely szerint a szt. írást az isteni tisztelet alkalmával bizonyos dallammal éneklük, vagy helyesebben recitálják.

⁴⁾ Lásd J ô s e p h K â r ô „Jôreh-dêâh“-ezimű szertartások könyvét, 270—284 fejezetben.

⁵⁾ Így neveztetnek a héber könyveknek másolói.

⁶⁾ Lásd róla G r a e t z, Geschichte der Juden, IV. 124 l. folyt.

gen hibás alakban jutott miránk. A nyomtatványok, főleg a régiéek, ép úgy térnek el egymástól mint a ránkmaradt különféle kéziratok. ¹⁾ A zsidó exegetikai tudomány, egy minden jogos követelésnek megfelelő jó kiadásnak hiányában, az Onkelós fordításának minden eltérő olvasását gondosan gyűjtegeti és szorgalmasan felhasználja. ²⁾ Kéziratunk számos ily eltérő, nagyrészt igen szép, olvasást nyújt. ³⁾

(Vége következik.)

ADALÉK AZ 1848—49-ki HAZAI HIRLAPIRODALOM BIBLIOGRAPHIÁJÁHOZ.

Közli: Cs. J.

Sziunyei József úr, a hazai hirlapirodalom bibliographiájának egyik legszorgalmasabb művelője, a „Vasárnapi ujság“ 1865. évi folyamában: ⁴⁾ „Hirlapirodalomunk a 19-ik században“ cím alatt egy nagy gonddal készült cikksorozatot indított meg, melyben az 1848—49-ben napvilágot látott hirlapokat és folyóiratokat jeles bibliographiai apparatussal ismertette.

A Nemzeti Múzeum könyvtára, a munka sorrendjében az 1848—49-ben megjelent hirlapok és folyóiratok rendezését látván szükségesnek, a példányok összeállításánál azon szomorú tapasztalásra jött, hogy ez időből származó gyűjteménye fölötté hiányos és csonka.

Hogy tehát ezt még idejében kiegészíthesse s a hiányzó hirlapokról egy lehetőleg teljes jegyzéket összeállíthasson, Sziunyei úrnak föntemlített közleményét használta alapul s az abban felsorolt adatokat a saját teljes és csonka példányaival összehasonlítva, azokat részint helyreigazította, részint kiegészítette.

¹⁾ Lásd Luzzatto „Philoxenus, sive de Onkelosi chaldaica pentateuchi versione“ stb. „Ohêbh-ger“ cím alatt héber nyelven (Bécs, 1830.) megjelent könyvét, főleg a bevezetést, X. l. folyt.

²⁾ Lásd Luzzatto, i. h. 30—80 l., és Levy, Chald. Wörterbuch über die Targumim (Lipese, 1868.), II. köt., előszó.

³⁾ M. I. könyv. első 25 fejezetére nézve a Múzeum héber kézíratairól szóló fennemlített német jelentésben több mutatványt közöltem.

⁴⁾ A 43—53 számokban.

Ez összehasonlításnak eredménye azon jegyzék, melyet ezenel közreboocsátva oly kérelemmel fordulunk a hazai közönséghez, hogy azok, a kik a Múzeum hiányos készletét kiegészíteni képesek, ajánlataikat, az ár meghatározása mellett a Nemzeti Múzeum könyvtárához nyujtsák be.

Jegyzéke azon hírlapoknak és folyóiratoknak, melyeket a Nemzeti Múzeum könyvtára megvásárolni óhajt.

Magyar nyelvűek.

1. Ábrázolt folyóirat később Képes Ujság. 1848-i folyama. (Megjelent Kassán encyclopedicus tartalommal.)
2. Alföldi Hírlap 1848—49-ki folyama. (Megjelent Debreczenben.)
3. Arad 1848-ki folyamából a jul.-decz.-i félév.
4. Aradi Hirdető 1848-ki folyamából az első 12 szám és az 1849-ki folyam egészen.
5. Brassói Lap 1849-ki folyamából: 1, 2, 4, 11—19 számok.
6. Budapesti Híradó 1848-ki folyamából jul. 1-től jul. 15-ig terjedő számok.
7. Charivari (Magyar) 1848-ki folyam sept. végéről a két utolsó szám.
8. Debreczeni Lapok 1849-ki folyamából az első 7 szám. (Febr. 27-től márt. 13-ig.)
9. Debreczen-Nagyvárad i Értesítő 1848—1849-i folyama egészen.
10. Egyházi Litteraturai Lap (a Religio és Nevelés melléklete) 1848-ki folyama.
11. Ellenőr (kolozsvári lap) 1848-ki folyamából a 111-ik szám után következő számok, ha megjelentek? Szinnyey szerint nov. 10-én 109-ik számmal, az oroszok betörése következtében hirtelen szünetet vett, de mert a múzeumi példányban a 110-ik és 111-ik szám még teljesen megvan s az utolsóban egy cikksorozat folytatódik, föltehető, hogy még tovább is járt. De ha nem is járt tovább, bibliographiai szempontból kívánatos, hogy a folyamnak utolsó száma constatáltassék.

12. Erdélyi Hiradó, később Kolozsvári Hiradó 1848-ki folyama. (Az elsőnél a 374, a másodiknál a 94. szám az utolsó)

13. Erdélyi Protestáns egyházi beszédek Tára 1848-ban megjelent II-ik és utolsó füzet. (Kolozsvár szerk. Szász Károly.)

14. Esti Lapok 1849-ki folyamából: 5, 36, 41, 78 debreczeni és 1, 3, 4, 7, 16, 24 és ezeket követő pesti számok jul. közepeig.

15. Figyelmező 1848-ki folyama s az 1849-ki folyamból jul. 2-től aug. 1-ig Pozsonyban kiadott számok.

16. Forradalom 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi Magos Ernő szerkesztésében megjelent.

17. Forradalom 1849-ki Táncsics Mihály által röpiratokban Debreczenben és Pesten szerkesztett folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

18. Forradalom. (Politikai röpirat, szerk. Erdélyi Arthur.) 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi megjelent. Az első szám megjelent Pesten, 1849. jul. 10-én „Márciusius Tizenötödike“ alakjában, Lukács László nyomdájában. Sz. úr nem említi.

19. Futár 1849-ki folyamából a 2, 3, és ezt követő számok, ha megjelentek? (Sz. úr szerint csak egyetlen egy szám jelent meg, mely a könyvtárnak megvan.)

20. Gazdasági Lapok 1849-ki folyama egészen.

21. Gyógyszerészi hirlap 1848-ki folyamából az okt-decz.-i számok. (Megjelent Nyitrán.)

22. Hazánk (győri lap) 1848-ki folyam II. félvéből az aug. 10-ét követő számok. (Meggzűnt aug. 14-én.)

23. Hetilap 1848-ki folyamából az I. negyedben megjelent számok.

24. Honi Irodalmi Hirdető 1848-ki folyama.

Hon és külföld, lásd a Mult és Jelenet.

25. Honvéd (kolozsvári lap) 1849-ki folyamából a 197-ik sz

26. Jelenkor 1848-ki folyama egészen (ut. sz. 76, jun. 29.) a Társalkodó melléklappal együtt.

27. Jövő 1848-ki folyamából az első és utolsó 23 szám. (Decz. 1-től decz. 28-ig.)

28. Katholikus Iskolai Lapok 1849-ki folyama egészen. (Jan. 2-től jun. 26-ig.)

29. Kis követ (kolozsvári lap) 1848-ki folyamából, a jan. 2-től febr. 6-ig megjelent 1—6 szám.

Kolozsvári Hetilap, lásd a Mult és Jelent.

30. Komáromi Lapok 1849-ki folyamából minden egyes szám. (Jul. 11-től okt. 1-ig 1—68 sz.)

31. Köztársasági Lapok 1848-ki folyamából 13-ik számtól kezdve tovább. — Sz. úr nem említi mikor szűnt meg, de mert a többi lapok nem említik, következteti, hogy csakhamar betiltatott.

32. Különféle viszonyokra vonatkozó papi dolgozatok. (Szerk. Szenczi Fördös Lajos Kecskeméten) 1849-ki folyamán.

33. Magyar Akadémiai Értesítő 1848-ki folyamából az első 3 szám. (Több nem jelent meg.)

34. Magyar Gazda 1848-ki folyamán I. félév. 3, 30, 31, 36, 56, II. félév. 9, 11, 12, 18, 22 és ezt követő számok.

35. Magyar Őr (kath. lap.) 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi jan. 26-tól márcz. közepeig megjelent.

36. Márczius Tizenötödike 1849-ki folyamából: 1—5, 7, 8, 11—17, 19, 20, 22—25, 27, 37, 38, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 52, 54, 72, 74, 77, 79, 80—82, 86, 87 és 88 debreczeni számok. — Sz. úr szerint a „Márczius“ 1849-ki folyamából Pesten csak két szám jelent meg; a Múzeum és az Akadémia birja a 3-ik számot is, mely Pesten jan. 4-én kelt.

Sz. úr szerint Debreczenben jan. 14-én indult meg újra és máj. 1-ig jelent meg 67 számban a debreczeni városi nyomdában. — Ezt akképen helyreigazítjuk, hogy nem január, hanem február 14-én indult meg újra Debreczenben és nem a városi, mely az idétt nagyon is igénybe volt véve, hanem a Kolozsvárról ideiglenesen Debreczenbe áttett nyomdában adatott ki, nem május 1-ig 67, hanem május 31-ig 92 számban. A tévedés onnan eredhetett, hogy 1849 april 24-étől kezdve, egyszerre két „Márczius“ létezett, egy pesti és egy debreczeni; a pestit Gaal József, a debreczenit Pálffy Albert szerkesztette. Ez tartott egész máj. 31-ig, a mikor a debreczeni „Márczius“ a pestibe beolvadt s a szerkesztést jun. 7-én ismét Pálffy Albert vette át. Az utolsó pesti szám a 67-ik jul. 6-án kelt, mivel 7-én a kormány által további megjelenése betiltatott.

37. Miskolczi Értesítő 1848—49-ki folyamán egészen. (Megjelent Miskolczon hetenként, később minden nap 4-edrétben félíven, Okruczky Aurel szerkesztése alatt, Tóth Lajos nyomdájában.) — Sz. úr nem említi.

38. Mult és Jelen, később Jelen 1848-ki folyama egészen, a Hon és Külföld és Kolozsvári Hetilap mellékletekkel együtt. (Utolsó szám a 37-ik, máj. 9-én jelent meg.)

39. Munkások Ujsága 1848-ki folyama egészen. (Április 2-től decz. 29-ig 1—26. számig.)

40. Nemzeti Ujság 1848-ki folyamából a jan.—áprilisi s a Nemzeti 1848-ki folyamából a 48. és 164-ik szám.

41. Nemzetőr 1849-ki folyamából az 1. és egyedüli szám.

42. Népbárátja 1848-ki folyamából: 5, 29 és 1849-ből 1—5, 8, 12, 13, 14, 16—24 számok.

43. Népelem 1848-ki folyamából az első 12 szám.

44. Nevelési Emléklapok 1848-ban megjelent V-ik füzeté. (Szerk. Dr. Tavassy Lajos, pesti ev. gymn. igazgató.)

45. Nővilág 1849-ki folyama. (Augustusban betiltatott.)

46. Orvosi Tár 1848-ki folyama egészen.

47. Öreg A, B, C, vén emberek számára (Vas Gerebentől) 1848 márcz.—áprilisban megjelent számok. (Összesen 4 szám jelent meg.)

48. Pénzügyi levelek 1848-ki folyamából jun.—sept.-ben megjelent 4 szám.

49. Pesti Divatlap 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi megjelent. — Sz. úr nem említi, de Vahot Imre, a „Március” juniusi számaiban s más lapokban hirdetvén rá előfizetést kilátásba helyezi, hogy jul. 1-étől fogva meg fog jelenni.

50. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1848-ki folyama.

51. Radikál Lap 1848-ki folyamából a 32-ik szám.

52. Religio 1849-ki új folyamából az első 9 szám.

53. Szegedi Hírlap 1849-ki folyamából: 3—15, 18—29, 32 és ezt követő számok. (Sz. úr szerint aug. 1-ig járt.)

54. Természetbarát és Ipar és Természetbarát (kolozsvári lap) 1848-ki folyama. (Utolsó szám a 33-ik.)

55. Tiszavidéki Ujság 1849-ki (szegedi lap) folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

56. Törvényhozási és Törvénykezési Lapok (szerk. Tóth Lőrincz) 1848-ki jul.—decz.-i folyama.

57. Való 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi junius hóban megjelent.

58. *Vasárnapi Ujság* (Brassai-féle) 1848-ki folyama egészen. (Megszűnt novemberben.)

Német nyelvűek.

59. *K. k. priv. Agramer politische Zeitung* 1848—1849-ki folyama a *Luna* mellékklappal együtt.

60. *Allgemeine Pest-Ofner Zeitung* 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent. (Megjelent júliusban.)

61. *Der 14. April* 1849-ki folyamából április—júliusban megjelent számok.

62. *Arader Kundschaftsblatt* 1848-ki folyamából az első 12 szám; 1849-ki folyamából a július—decemberi félév.

63. *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde* (a *Siebenbürg. Wochenbl.* melléklete.) 1848—49-ki folyama egészen.

64. *Blätter vom Baume der Erkenntniss* 1848. nov. 11-én megjelent röpvékből, a 2-ik és ezt követő számok. — Az első szám végén kilátásba helyeztetik, hogy a 2-ik szám kedden fog megjelenni. — Megjelent Pesten: Lantossy József bizományában, Eisenfels Rudolf nyomdájában, 1 félvéven ívrétben. — Sz. úr nem említi.

65. *Briefe eines Magyaren an seinen Freund Michl an der Donau, dem Rhein, der Spree, der Elbe und der Ostsee.* 1848-ban Pozsonyban megjelent füzetekből az I—II-ik füzet.

66. *Constitution des Thierreiches im Jahre 1848* című röpvékből 2-ik számtól kezdve annyi szám, a mennyi megjelent. Az első szám végén olvasható, hogy a 2-ik szám legközelebb fog megjelenni. — Megjelent Pesten, Beimel Józsefnél, 4-edrétű félvéven, szöveg közötti metszetekkel. — Sz. úr nem említi.

67. *Eltern-Zeitung* 1848. aug.—decz. folyama.

68. *Der emanzipirte Satanas* (magyaróvári lap) 1848-i folyamából az első és utolsó 12 szám.

69. *Die (zweite dritte stb.) Epistel der Ungarn an die Wiener* 1848 novemberben megjelent röpvékből annyi szám, a mennyi megjelent. — Az első levél végén, mely novemb. 26-án Eisenfels Rudolf nyomdájában jelent meg Pesten, a második levél megjelenése is kilátásba helyeztetik. — Sz. úr nem említi.

70. *Freiheitsbote* (szegedi lap) 1849-ki folyamából anyyi szám, a mennyi juliusban megjelent.

71. *Fünfkirchner Zeitung* 1848-ki folyama egészen.

72. *Der grosse Pfaffenzwicker* 1848-ki röpívekből megjelent két szám. — (Megjelent Győrött.)

73. *Ein Jeder muss es wissen* 1848-ban megjelent röpívekből a 3-ik számtól kezdve tovább. — Az 1-ső és 2-ik szám, 4-edrétű félvén jelent meg Pesten, Lukács és társa nyomdájában. — Sz. úr nem említi.

74. *Das Junge Ungarn* 1848 ápril—juliusban megjelent folyama,

75. *Kaschau-Eperieser Kundschaftsblatt* 1848—49-i folyamai.

76. *Katholische Zeitung* (zágrábi lap) 1849-ki folyamából, a mennyi megjelent.

77. *Közlöny*¹⁾ des Teufels 1848-ki folyamából annyi füzet, a mennyi megjelent.

78. *Kronstädter Zeitung* 1849-ki folyamából a 15 19-ik szám.

79. *Lucifer* (varasdi lap) 1848-ban megjelent számai.

80. *Morgenröthe* 1848-ki jan.—juliusi folyama.

81. *Neue politische Ofner-Pester Zeitung. Gemeinnützige Blätter.* 1848 május—decemberi folyama.

82. *Oberungarische illustrierte Zeitung* (kassai. lap) 1848-ki folyama.

83. *Opposition* 1848-ki folyamából 1—4, 6—23, 25, 26, 28, 29—47, 49—50, 52, 54—62, 64, 66, 67—78, 80—89, 91—95, 97—99, 101, 104, 105—106, 108—112, 115—116, 119, 120—123, 125, 128, 133, 134, 137—141, 142 és 151 számok; és az 1849-ki folyam egészen. — Sz. úr szerint csak május-juliusban jelent meg.

84. *Der Patriot* (pesti lap) 1848-ki folyamából jun. 1-től aug. 31-ig (1—76.) terjedő számok.

85. *Der Patriot* (aradi politikai-belletristikai hetilap) 1848 jul.—decz. folyama egészen és 1849-ből anyyi, a mennyi megjelent.

¹⁾ A hasonzímű „Közlöny“ hivatalos lapról Sz. úr állítja, hogy aug. 5-én jelent meg utoljára Aradon 163-ik számmal; a Nemzeti Múzeum, Horváth Lajos úr szívésségéből nyert, teljes példányában, a 163-ik szám után még 2 aradi szám következik s az utolsó aug. 11-én kelt.

86. Pester Kundschaftsblatt und Auktionsblatt 1848-ki folyamából 23, 72, 78, 80, 81—83, 87, 92, 98 és ezt követő számok; az 1849-ki folyam egészen.

87. Pester Kourir 1849-ki folyamából 1-ső és 62-ik szám. (Sz. úr szerint apr. 20-án megszűnt.)

88. Pester Zeitung 1849-ki folyama egészen.

89. Pressburger deutsche Zeitung 1848-ki julius—augustusi folyamából az első 12 szám; hasonlóképp a Hungaria mellékletéből 1—12-ig terjedő számok.

90. Pressburger (städtische) Zeitung 1848-ki folyam. I-ső félév 7, II-ik félév 25, 145 és ezt követő számok december végeig; 1849-ki folyamából 186, 272, 294 számok. A Pannoniából 1848-ki folyam. I-ső félév 56, 60 és ezt követő számok junius végeig; II. félév 1—17, 41, 50 és ezt követő számok; 1849-ki folyamból jan. 1—31-ig megjelent számok. (Ekkor megszűnt.)

91. Pressfrei Flugblätter (pécsi hetilap) 1848-ki folyamából aprilisban megjelent számok.

92. Satellit (a Siebenbürger Wochenblatt melléklapja). 1849-ki folyama.

93. Der Schmetterling (Der Spiegel melléklapja). 1848 julius—septemberi folyama.

94. Semliner Blätter 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi május—juniusban megjelent.

95. Der Serbe 1848-ki folyamából annyi, a mennyi megjelent. (Megjelent Karloviczon.)

96. Der Spiegel 1848-ki folyamából a 39 és az oktob.—decemberi kiadásból (mely Der wahre Ungar melléklete volt) 5, 7, 8, 20—22 számok.

97. Stundenblumen der Gegenwart (a Siebenbürger Wochenblatt melléklapja). 1848—49-ki folyama egészen.

98. Südslavische Zeitung (zágrábi lap) 1849-ki folyama.

99. Der Südungar (temesvári lap) 1848-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

100. Telegraph 1848-ki folyamából a 3-ik szám.

101. Temesvárer Wochenblatt 1848-ki folyamából I-ső félév egészen, a II-ik félévből a 45-ik szám; 1849-ki folyam. I-ső félév 15 és II-ik félévből 1—26 számok. — Melléklapjaiból a

1. Beiblatt z. Temesvárer Wochenblatt. — 2. Anhang z. Temesvárer Wochenblatt 1848—49-ki folyamai és 3. Temesvárer Anzeiger-ből 1849 sept.—deczemb. folyama.

102. Transylvania (brassói lap) 1848-ki folyamából a 6-ik szám és 1849-ki folyama egészen.

103. Der Ungar 1848-ki folyamából 105, 162-ik szám.

104. Der Ungar Allgemeine Zeitung stb. 1848-ki oktob.—deczemb. folyamából 36, 74, 78 számok; az 1849-ki folyamából annyi a mennyi január, május és június hónapokban megjelent.

105. Ungarn und Deutschland. (Megjelent Bécsben Töltényi szerkesztése alatt) 1848-ki folyamából a jul.—decz. félv.év.

106. Der ungarische Israelit 1848-ki máj.—septemb. folyama.

107. Versammlung der Buda-Pester Fratschlerinnen 1848-ki folyamából a 3-ik, melynek czíme: Dritte grosse Versammlung stb., az 5-ik mely ismét „Fünfte grosse Versammlung“ és a többi számok. (Megjelent Pesten, Bauer Ph. szerkesztése alatt, Lukács és társa nyomdájában 4-rétű félv.év. a címlapon egy fametszettel.) — Sz. úr nem említi.

108. Versammlung der Spatzen und anderer Vögel in Budapest, abgelauscht von E. März 1848-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent. — Sz. úr szerint csak 6 szám jelent meg. De mert a múzeumi egyik számon az előbbi „Versammlung“ mintájára az áll: „Dreissigste grosse Versammlung“ s egy másik számon: „48-te grosse Versammlung“ föltehető, hogy 6-nál több szám jelent meg belőle.

109. Volksfreund 1848-ki június—deczemberi folyama.

110. Die Volksstimme 1848-ki folyamából annyi szám a mennyi megjelent. — Megjelent Pesten, Steiniz és Schindler szerkesztése alatt, Eisenfels R. (később Kozma Vazul) nyomdájában. Juliusban havonként 2-szer, augustusban hétfőt kivéve, minden nap egy 4-edrétű félv.év. — Sz. úr nem említi.

111. Völkerbund 1848-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent. — (Megjelent Bécsben, Orosz József szerkesztése alatt, hetenként háromszor ívrétben, „von Franz Edlen von Schmid“ nyomdájában. A múzeumi csonka példányok egyes számai a jun.—júliusi datumot viselik. — Sz. úr nem említi.

112. Der wahre Ungar 1848-ki folyamából a 21-ik és 75-ik szám.

113. Wegweiser (Der Ungar melléklapja) 1848-ki folya-
mából 4, 8, 14, 15, 16, 17, 37—44 számok.

Egyéb nyelvűek.

114. La Hongrie (magyar érdekek közlönye Párizsban,
Bogdán Lajos szerkesztése alatt) 1848—49-ki folyamai.

115. La Hongrie en 1848 (párizsi haviközlöny, szerk. Bol-
dényi Szabó Pál, 1848—49-ki folyamai.

116. Napredak (szerb karloviczi lap) 1848 decz.—1849
juniusi folyama.

117. Narodne Novine (zágrábi lap) 1848—49-ki folyamai,
a Danica melléklappal együtt.

118. Novy Serbsky Ljetopis 1848—49-ki folyamai.

119. Pozornik (a szerb vojvodina közlönye Zimonyban)
1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

120. Prjatelj ludu 1848-ki folyama.

121. Serbske narodne novine és Serbsky narodni
list 1848-ki folyama.

122. Slovacke Novini 1848-ki, Pozsonyban megjelent
július—deczemberi folyama.

123. Slovenski Jug (zágrábi lap) 1848 okt.—49 septemb.
folyama.

124. Slovenski Pozornik (szakolczai lap) 1849-ki fo-
lyama a Zitva melléklappal együtt.

125. Slovenskije Narodnje Novini 1848-ki folyama
jun. 9-ig, Orol melléklappal együtt. — (A főlapból a 292-ik s a
melléklapból a 97-ik szám az utolsó.)

126. Szerb néplap 1848-ki folyama.

127. Trnavsky Posel 1848—49-ki folyama. (Megjelent
Nagyszombatban.)

128. Vjesznik (ujvidéki, később zimonyi szerb lap) 1848—
49-ki folyama.

129. Amiculu poporului 1848-ki folyama.

130. Gazetta Transylvaniei (brassói román lap) 1848
—49-ki folyama egészen; a Foaia melléklapból 1848-ki folyam
10, 16, 18 és 27 számok s az 1849-ki folyam egészen.

Végre a felsoroltakon kívül mindazon hírlapok,
röpiratok és kisebb nyomtatványok, melyek 1848—
49-ben vidéken megjelentek.

A NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK OKLEVÉLGYŰJTEMÉNYE.

Közli: Csontos János.

A feledhetetlen emlékű József nádor, a Nemzeti Múzeum könyvtárának szánt helyiségekben, egy termet fiókos zárt szekrényekkel bútoroztatott be, hogy ezekben a könyvtár oklevelei és levelei őriztessenek. E teremben van a könyvtár tulajdonát képező oklevélgyűjtemény elhelyezve. — A gyűjtemény a Nemzeti Múzeum könyvtárának kiegészítő részét képezi, annak tudományos és közművelődési feladatahoz képest a levéltári tudomány mai követelményei szerint kezeltek s oklevelek és levelekből áll. Ezeknek alapját a Széchenyi, Kovachich és Illésházy-féle kéziratgyűjteményekből kikerült oklevelek vetették meg, melyek időfolytán buzgó hazafiak áldozatkészsége s a Jankovich Miklós, Horváth István, Czéh János, Kis Ferencz, Nagy Gábor, Török János, Lisz kay József, Farkas Lajos, Vörös Antal és Nagy István-féle, valamint más kisebb kéziratgyűjtemények megvásárlása és nagybecsű ajándékok által gyarapítatva, jelenleg a könyvtár oklevélgyűjteményének törzsállományát képezik. Ehez járultak a mult esztendőben: a Kállay, báró Jeszenák és Hanvay családok levéltárai, melyek a Múzeumot 10-ezeret meghaladó oklevéllel és levéllel s a hazai történetbuvárokat nagybecsű tudományos közkinccsel gazdagították.

Ekként a Múzeum könyvtárában őrizett eredeti oklevelek és levelek számát immár megközelítőleg 50 ezerre tehetjük. Ez alkalommal a mohácsi vést megelőzőkről kívánunk szólnani, előrebocsátva itt némelyeket a gyűjtemény berendezéséről.

Mint említettük, a Nemzeti Múzeum oklevélgyűjteménye, a könyvtár tulajdonát képező oklevelek és levelekből s a családok le-téteményezett levéltáraiból áll. Mindkettő egymástól elkülönítve, de egy rendszer szerint kezeltek s három csoportra, úgy mint: α) eredeti oklevelekre, β) eredeti levelekre és γ) másolatokra osztályozta-

tik. Aszerint a mint e három csoport a munka sorrendjében levéltárilag feldolgozva, illetőleg regisztrálva van vagy nincs, az oklevélgyűjtemény: *a)* regisztráltakra és *b)* nem regisztráltakra oszlik. Mivel azonban a könyvtár specialis nemzeti hivatásánál fogva méltán megkívánható: hogy a hazai történetre vonatkozó okiratok a külföldet illető okiratoktól elkülöníttessenek, a könyvtár tulajdonában lévő készlet mindhárom csoportja, a letéteményektől eltérőleg, még a *A)* hazaiak és *B)* külföldiek osztályzatába esik.

Minden irat a mint a könyvtár tulajdonába ment át, egy nagyobb ívrétű diósgyőri ívbe tétetik, külborítékára a kiadvány éve s a szerzés mikénti módja iratik s a három csoport valamelyikébe időrendben beosztatik. Az így időrendben a szerzőmódra való minden tekintet nélkül a maga csoportjában összesített készlet, mindaddig, míg regisztrálva nincs, a könyvtár oklevélgyűjteményének nem regisztrált részét teszi s a munka sorrendje szerint napról napra kevesbedik. Használatra ilyen állapotban is alkalmas, de bevezetve csak a könyvtár szerzeménykönyvében van.

Az oklevélgyűjtemény regisztrálása, helyesebben a regesták készítése a következő módon történik.

Mindenekelőtt az okirat valódisága az ősrástan, oklevél és pecséttan segítségével állapítatik meg, mire a középkori időszámítás megoldása s az okirat érdemleges regisztrálása következik.

A regesták rendszerint latinul, illetőleg az okirat nyelvén készíttetnek s egész terjedelmökben az okirat külborítékára, a homlokzaton kitett évszám alá iratnak. Szerkesztésöknél a főfigyelem abban összpontosúl, hogy a regestrum az okiratnak mindenben hű kivonatát foglalja magában, különösen pedig, hogy a személy-, hely- és tulajdonnevek valamint az egyes előforduló magyar szók lehető szabatosággal leírva legyenek. Ezután az azonosság megállapítása szempontjából az okirat külső sajátosságai emeltetnek ki s indikáltatik, ha az valamely hazai okmánytárban már közelve van.¹⁾

Hogy azonban az oklevélgyűjtemény használata megkönnyíttessék s az egész regisztrált készlet általánosan áttekinthető legyen, minden regisztrált okirat kivonatáról egy negyedréti czédulára megfelelő másolat vétetik, mely azután tekintet nélkül arra valjon a Múzeum vagy a letétemények három csoportjainak kivonatait kép-

¹⁾ Például közli: Fejér Cod. Dipl. VII. 1. 357., vagy vide: Mon. Dipl. VII. 152, vagy vide: Cod. Dipl. Patr. III. 31 s így tovább.

viseli-e, csupán chronologiai rendben tokokban commassáltatik s a könyvtár oklevélgyűjteményének általános czédula-catologusa gyanánt szolgál. E czédula catologus képezi egyúttal az oklevélgyűjtemény regestáit. — Ezenkívül az összegyűjtemény minden egyes csoportjáról külön repertoriumok, valamint külön személy-, hely és tárgymutatók lesznek hivatva részletes tájékozást nyújtani. De egyelőre a regisztrált készlet czédula-kivonatai is, miután signaturáik által egymástól különbözve a kikeresést épen nem nehezítik, meg fognak felelni a tudományos használat igényeinek.

S itt azon ponthoz jutottunk, hogy megemlékezzünk azokról, kik a könyvtár oklevélgyűjteményének nagy részét regisztrálták. Föl- emlíjtük első helyen Paúr Ivánt jeles hazai tudósunkat, ki az 50-es években nem egészen egy évig a könyvtárban munkálkodva, az oklevélgyűjtemény regisztrálását kezdeményezte s több ezer oklevélnek regestáit mintaszerű pontossággal készítette.

Utána egy évtizednél tovább a regisztrálásban szünet állott be, míg 1866-ban Supala Ferencz a könyvtárhoz segédőrré ki- neveztetvén, a megszakadt fonalat újra fölvette s miután az összes regisztrált okleveleknek időszámításait megfejtette, maga is a re- gesták készletéhez jelentékenyen járult. Fájdalom! a korai halál véget vetett e fiatal, egész szenvedélylyel szakmájának élő tudós tevékeny életének.¹⁾

Találtak azonban időnkint lelkes szakemberek, kik tisztán ügyszeretettől szolgálataikat az oklevélgyűjtemény regisztrálása körül, a könyvtárnak egész készséggel följánlották.

Igy a hatvanas években Vég helyi Dezső jelenleg Veszprém- város főjegyzője s a „Hazai okmánytár“ társszerkesztője, húzamo- sabb ideig a könyvtár okleveleinek regisztrálásával foglalkozott s ezek számát tekintélyes mennyiséggel gyarapította. Végre különös hálaára kötelezi le intézetünket Nagy Imre legfőbb ítélőszéki bíró a „Hazai okmánytár“ főszerkesztője, ki könyvtárunkban ekkoráig már több száz oklevelet regisztrált és ezen munkálatait jelenleg is folytatja.

Ezeknek általános vonásokban előrebocsátása után, az oklevél- gyűjteménynek a mohácsi vészig terjedő mennyisé- géről, a következő kimutatást adjuk:

¹⁾ Meghalt 1875-ben Livornóban, hol megrongált egészségének helyreállítá- sát kereste.

I.

A könyvtár tulajdonát képező eredeti oklevelek és levelek.

A) H a z a i a k.

a) *Regestráltak.*

Az Árpádházi királyok idejéből . . .	148 drb.
Az Anjouk és Zsigmond korából . . .	816 „
A Hunyadyak korából	200 „
A Jagellók korából	153 „
Összesen	1317 drb. oklevél és levél.

b) *Nem regestráltak.*

Az Árpádházi királyok idejéből . . .	18 drb.
Az Anjouk és Zsigmond korából . . .	643 „
A Hunyadyak korából	294 „
A Jagellók korából	252 „
Összesen	1207 drb. oklevél és levél.

B) K ü l f ö l d i e k.

a) *Regestráltak.*

A mohácsi vészig	48 darab.
----------------------------	-----------

b) *Nem regestráltak.*

A mohácsi vészig	712 darab.
----------------------------	------------

II.

A családok letéteményezett oklevelei és levelei.

A nagykallói és tarkasaszoói Kállay család levéltára:

Az Árpádházi királyok idejéből . . .	48 drb.
Az Anjouk és Zsigmond korából . . .	4618 „
A Hunyadyak korából	1020 „
A Jagellók korából	294 „
Összesen	5980 drb. oklevél és levél.

A királyfiai báró Jeszenák család levéltára:

Az Árpádházi királyok idejéből . . .	6 drb.
Az Anjouk és Zsigmond korából . . .	28 „
A Hunyadyak korából	12 „
A Jagellók korából	12 „
Összesen	58 drb. oklevél és levél.

A hanvai és gömör-szkárosi Hanvay család levéltára:

Az Árpádházi királyok idejéből	10 drb.
Az Anjouk és Zsigmond korából	147 „
A Hunyadyak korából	49 „
A Jagellók korából	38 „
Összesen	244 drb. oklevél és levél.

Van tehát a mohácsi vészig:

A múzeumi hazai regisztráltakból	1371 drb.
A múzeumi hazai nem regisztráltakból	1207 „
A múzeumi külföldi regisztráltakból	48 „
A múzeumi külföldi nem regisztráltakból	712 „
A Kállay-félékből	5980 „
A báró Jeszenák-félékből	58 „
A Hanvay-félékből	244 „
Összesen	9566 drb. oklevél és levél,

vagyis korszakok szerint összesítve:

Árpád kori	230 drb.
Anjou és Zsigmond kori	6252 „
Hunyady kori	1575 „
Jagelló kori	749 „
Együtt	8806 drb.
Ehez számítva a külföldi	760 „
Összesen	9565 drb. oklevél és levél.

A gyűjtemény legrégebb hazai pergamen oklevele 1218-ból, papir oklevele 1325-ből, czéhszabálya 1466-ból, magyar levele 1504-ből való. A külföldi oklevelek között a legrégebb papir oklevél 1273-ban van kiállítva. Aranypecsétes oklevél van három, és pedig II. Endrétől 1225., IV. Bélától 1251., s IV. Bélától 1258. évekből származó.

A magyar irodalom 1877-ben.

Összeállítja: **Tipray Tivadar**, segéd-őr.

(Ezen jegyzékbe mindazon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1877-iki évszámmal vannak jelezve. — Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. — A nyomdász vagy a nyomdaintézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, a melyeknek kiadója nem ismeretes. — Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen és pontosan lehessen összeállítani, felkéretnek a szerzők és kiadók, hogy kiadványaiknak egy példányát az ár megjelölése mellett, a Nemzeti Múzeum könyvtárához beküldeni sziveskedjenek.)

Legdiszesebb **ABC**. (Eggenberger. 4-r. 24 l. ára 2 frt.)

Ágai Adolf. Porzó tárczalevelei. Rajzok a társas-életből, a család köréből, uti-vázlatok stb. 2 köt. (Athenaeum. 8-r. XVI, 398 s II, 424 l. ára 4 frt.)

Magy. kir. államvasutak Leltárlajstroma. Inventar-Schema etc. 1877. (Athenaeum nyomdája. 8-r. 394 l.)

A cs. k. hadseregbeli **Altisztek** kézikönyve. I. oszt. 1—2 köt. Szolgálati szabályzat kivonata. A cs. k. hadsereg számára. Valamennyi fegyvernem altisztjei s legénysége számára. I. rész. 3. kiadás. II. rész. Harcztéri szolgálat. 4. kiadás. IV, 243 s II, 189 l. és 7 ábra. I. 3. Gyakorlati szabályzat kivonata. A cs. kir. gyalog csapatok részére. I. rész. 3. kiadás. II, 255 l. II. 4. Osztrák-magyar katona-könyv. Hazai emlékezetességek a cs. k. hadsereg altisztjei s legénysége számára 16 arcképpel. 2. jav. kiad. VI, 184 l. (Teschén, Prochaska Károly. 16-r. Egy-egy köt. ára 20 kr.)

Apáthy István. Kereskedelmi jog. II. köt. (Eggenberger. 8-r. XVI, 225—912 l. ára 7 frt.)

Bakody Tivadar. A hasonszenvi iskola természettudományi módszere. Megnyitó beszéde a németországi hasonszenv. közp. egyesületnek 1876. aug. 10-én Budapesten tartott közgyűlésén. (Lafite és Elsner. n. 8-r. 16 l. ára 20 kr.)

Bálint (Szentkatolnai) **Gábor**. Kazáni-tatár nyelvtanulmányok. II. füzet. Kazáni-tatár szótár. (Akadémia. n. 8-r. 178 l. ára 1 frt.)

Balogh I. és Perjessy Gy. A méter-mértékek ismertetése iskolai és közhasználatra. (Keeskemét. Szerzők. 8-r. 31 l.)

Barrière. Tűz a zárdában. Vigj. egy felvonásban. Ford. Feleki Miklós. (L. Külföldi színműtár. 4. Lampel. 8-r. 78 l. ára 50 kr.)

Bartalus István. Vázlatok a zene történelméből. I. kötet. (Egyetemi nyomda. 8-r. VIII, 391 l.)

Bátorfi Lajos. Adatok Zalamegye történetéhez. II. köt. 6. füzet. III. köt. 1. füzet. (Nagy-Kanizsa. Szerző. 8-r. 321—384 l. s az 1. s 2. köt. tartalma, 1—63 l.)

- Berezik Árpád.** A hareztérről. Eredeti bohózat dallal, tánccezel 4 felvonásban. (A népszínház könyvtára. 7. füzet Pfeifer. 8-r. 75 l. ára 40 kr.)
- Bernáth József.** Adatok Magyarország ásványviz isméréhez. (Mathem. és természettudom. közlemények. XIII. kötet. 8. sz. Akadémia. n. 8-r. 245—269 lap. ára 20 kr.)
- Brutus János Mihály** m. kir. történetíró magyar historiája. 1490—1552. A m. k. egyetemi könyvtár eredeti kéziratából Toldy F. halála következtében folyt. s befejezőleg közli Nagy Iván. III. köt. 1537-től Egervár ostromáig, 1552-ig. (Magyar történelmi emlékek. II. osztály: Írók. 14. kötet. Akadémia. n. 8-r. VIII, 474 lap, ára 2 frt.)
- Brühl G.** Szulejka a hárem gyöngye, vagy: a sztambuli fekete leányrabló. Ford. Ásványi Ferencz. II. köt. (Mehner Vilmos. 8-r. 592 l.)
- Butler E. D.** Az olcsó ebéd. The cheap dinner: Translated from the German into Hungarian and English. — With an Allegory and a few Fables, by Fáy; Translated from the Hungarian into English and German. — The Race between the Hedgehog and the Hare. Translated from the Plattdüsck, by Butler. (London. Haughton and Co. 8-r. 124, 14 l.)
- Cox György.** A Mythologia kézikönyve. A harmadik angol kiadás után fordította s a finn Mythológiával bővítette Simonyi Zsigmond. (Franklin-társulat nyomdája. 8-r. 224 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Csészi Miklós.** A jellemképzés, mint a nevelés főcélja. Neveléstani értekezés. (Kecskemét. Tóth László nyomdája. 8-r. 45 l.)
- Csengery Antal.** Deák Ferencz emlékezete. Elmondott Deák Ferencznek, a m. t. akadémia által 1877. január 28-án tartott emlékünnepe. (Franklin-társ. n. 8-r. 110 l. ára 1 frt.)
- Czékus István.** Szent beszéd, a gömöri 51-ik honvédszászlóalj zászlójának felszentelése alkalmával. 1876. sept. 10-én Jolsva városában. (Rozsnyó. Kovács Mihály nyomdája. 8-r. 7 l. ára 10 kr.)
- Debreczeni János.** Szentek élete. V. rész. (Eger. Szt-István-társulat. 4-r. 196 l. ára 1 frt.)
- Dékány Ráfael.** Elemi Vegytan a kísérleti modorban, a gymnasiumok IV. osztálya, alreáliskolák és magántanulók számára, a legújabb kutforrások nyomán és a legutolsó tantervhez alkalmazva. A szövegbe nyomott 85 fametszettel. III. jav. s bőv. kiadás. (Lampel. 8-r. 228 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Domanovszky Endre.** A logica fogalma. (Értekez. a böies. tudományok köréből. II. köt. 4. sz. Akadémia. n. 8-r. 70 l. ára 50 kr.)
- Duncker Miksa.** Az ó-kor története. A 3. angol kiadás alapján, a m. t. akadémia megbízásából ford. Jónás János. II. kötet. (Franklin-társ. 8-r. IV, 660 l. ára 4 frt.)
- A tiszáninneri evang. reformált **Egyházkerület névkönyve** 1877. évre. (Sárospatak. Ref. főiskola. 8-r. 57 l.)
- Magyar történelmi Emlékek.** Kiadja a m. t. akadémia történelmi bizottsága. II. osztály: Írók. (Monumenta Hungariae historica. II. Scriptores.) 14. 21. 28. 29. köt. (L. Brutus János, Szamosközy István.)
- Magyar történelmi Emlékek.** III. oszt. Magyar országgyűlési emlékek történeti bevezetésekkel. A m. tud. akadémia tört. bizottsága megbízásából szerk. Frak-

- nói Vilmos IV. köt. 1557—1563. (Monum. Hung. hist. III. Monum. comitialia regni Hungariae. Tom. IV. (Akadémia. n. 8-r. IV, 670 l. ára 3 frt.)
- Magyar történelmi **Emlékek**. III. oszt. Erdélyi országgyűlési emlékek. Történeti bevezetésekkel a m. tud. akadémia tört. bizottsága megbízásából szerk. Szilágyi Sándor. II. köt. 1556 sept.—1576 jan. (Monum. Hung. hist. III. Monumenta comitialia regni Transylvaniae. Tom. II. (Akadémia. n. 8-r. IV, 578, VI l. ára 3 frt.)
- Magyar történelmi **Emlékek**. IV. Diplomacia. (IV. Acta extera.) Magyar diplomaciai emlékek Mátyás király korából 1458—1490. A m. tud. akad. tört. bizotts. megbiz. szerk. Nagy Iván és b. Nyáry Albert. II. köt. (Akadémia. n. 8-r. IV, XXXI. 448 l. ára 2 frt.)
- Értekezések** a böles. tudományok köréből. II. kötet. 4. sz. (L. Domanovszky Endre.)
- Értekezések** a természettudományok köréből. VII. köt. 13—16. sz. (L. Szabó József, Krenner József Sándor. Fleischer Antal, Kont Gyula.)
- Értekezések** a történelmi tudományok köréből. VI. köt. 5. (L. Jakab Elek.)
- Ferencz József**. Unitarius isteni tisztelet okt. 22-én 1876. Budapesten, az ágostai hitv. főgymnasium nagy termében. (A budapesti unitarius fiók-egyházközség. 8-r. 22 l.)
- Finály Henrik**. Mi minden telhetik egy lelkes néptanítóból? (Külön lenyomat a „Család és Iskolá“-ból.) (Kolozsvár. Kolozsmegyei tanító-testület. 8-r. 14 l.)
- Fleischer Antal**. Vizsgálatok a kolozsvári m. k. tud. egyetem vegytani intézetéből. b) A eyansav vegyületek szöveti alkatáról. (Értekez. a természettudományok köréből. VII. köt. 15. sz. Akadémia. n. 8-r. 16 l. ára 10 kr.)
- Fleissig K.** Gyakorlati irálytan, különös tekintettel a levélíráásra és a közéletben előforduló polgári ügyiratokra. Elemi s felsőbb népiskolai használatra. (Sopron. Schwarz Károly. 8-r. IV, 103 l. ára 50 kr.)
- Ájtatos Fohászzkodások** és buzgó imádságok, melyeket a szüz sz. Orsolya társasága pozsonyi zárdájában létező nevendék kisasszonyok naponként gyakorolni szoktak. (Pozsony. Angermayer nyomdája. 8-r. 43 l.)
- Fraknói Vilmos**. A magyar országgyűlések története. IV. kötet. (1557—1563.) (Akadémia. n. 8-r. 171 l. ára 1 frt.)
- Fraknói Vilmos**. Magyar országgyűlési emlékek. IV. köt. 1557—1563. (L. Magyar történelmi Emlékek. III. oszt.)
- Fredro I. Sándor**. A Mentor. Vigj. 4 felvonásban. Ford Csepregi Lajos. Az „aradi izraelita jótékony nőegylet“ s az „Aradon felállítandó árvaház“ alapjai javára 1877-ben rendezett műkedvelői előadások módosításaival színre alkalmazta Lukácsy Miklós. (Arad. Gyulai István nyomdája. 8-r. 56 l.)
- Gábor József**. Javaslat a keeskemét-vidéki gazdasági egyletnek a keeskeméti szőlőskertekben teendő eljárásokról. (Keeskemét. Tóth László nyomdája. 8-r. 37 lap.)
- Gáspár Imre**. Uj nemzedék. Költészeti gyűjtemény, jellemzésekkel. (Nagy-Várad. Hügel Ottó. 12-r. 387 l. ára 2 frt.)
- Gyermekhumor**. Rajzok és jellemző vonások a gyermekvilágból. Összegyűjté Forgó bácsi. (Athenaeum. 8-r. 164 l. ára 1 frt.)

- György Aladár.** Piros, mint a rózsza. Regény. Angolból ford. G. A. 2 köt. (Athenaeum. 8-r. 296, 301 l.)
- Győry Vilmos.** Beköszöntő beszéd. Tartotta 1876. decz. 10-én a budapesti ág. hitv. ev. magyar gyülekezet lelkészévé történt beigtatása alkalmával. (Kókai Lajos. k. 8-r. 17 l. ára 20 kr.)
- Hajdú László.** Egyetemes Földirat az elemi népiskolák III, IV. és V. osztálya számára. (Kecskemét. Tóth László nyomdája. 8-r. 83 l. ára 30 kr.)
- Hajgató Sándor.** Dalos mező. Költemények. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József nyomdája. 8-r. 155 l.)
- Halász Nándor.** Magyar Nyelvtan alkalmas gyakorlatokkal és gazdag földattárral. 2. jav. kiadás. (Lampel. 8-r. IV. 191 l.)
- Hoffmann Ferencz.** Az árvák. Elbeszélés az ifjúság számára. Ford. Remellay Gusztáv. 4 aczélmetszéssel. (Ifjúsági könyvtár. 1. sz. Lampel. 8-r. 133 l. ára 50 kr.)
- Hoffmann Ferencz.** A kis regélő. 50 uj kis mese, jó kis fiuk és leányok számára. H. F. után közli Mesélő bácsi. 3. kiadás. (Franklin-társ. 8-r. 108 l. és 5 színes kép, ára 80 kr.)
- Hoffmann Ferencz.** A szokás természetté válik. Beszély. (Pfeifer. 8-r. 104 lap.)
- Hőgyes Endre.** Értesítő a „Kolozsvári Orvos-természettudományi társulatnak az 1876. évben tartott orvosi, természettudományi szaküléseiről és népszerű természettudományi estélyeiről.“ (Kolozsvárt. K. Papp Mikl. nyomdája, 4-r. 88 l.)
- Jakab Elek.** A Ghyeczok Erdély történetében, különös tekintettel a kormányzási intézményre. (Értekezések a történelmi tudományok köréből. VI. kötet. 5-ik szám. Akadémia. 8-r. 67 l. ára 40 kr.)
- Jegyzetek,** cs. kir. lovas altisztek számára. (Teschen, Prochaska Károly. 16-rét, 24 l. ára 20 kr.)
- Jegyzőkönyv és jelentés az 1876 évi aug. 25—29-én Aradon tartott III. magyar országos tüzeltő nagygyűlés folyamáról. Protokoll und Bericht. etc. (Arad. Ungerleider és Hatos nyomdája. 8-r. 94 l.)**
- Jelentés a budapesti m. kir. tudományegyetem állapotáról, működéséről és haladásáról az 186⁷/₈—187¹/₈. tanévek alatt. (A vallás- és közokt. m. kir. min. 4-r. 152 l.)**
- Jókai Mór.** A szép Mihál. Regény. 3 köt. (Athenaeum. k. 8-r. 174, II; 170, III. s 156 l. II. ára 3 frt.)
- Kállay Béni.** A szerbek története 1780—1815. I. köt. (Akadémia. 8-r. VIII. 639 l. ára 3 frt 60 kr.)
- Kassay Adolf.** Az új kereskedelmi törvény ministeri rendeletekkel és iratpéldákkal. (Rautmann Frigy. k. 8-r. 221 és II l. ára 1 frt.)
- Kassay Adolf.** Az új községi törvény a törvények magyarozatával, 500-nál több irománypéldákkal. II. kiadás. (Rautmann. 8-r: 555 l.)
- Kassay Adolf.** Az új váltótörvény. A törvény eredeti szövegével, magyarozattal és iratpéldákkal. Az új váltóeljárás. Az 1876-ik évi nov. 30-ki igazságügyministeri rendelet szerint ezen rendelet eredeti szövegével, magyarozattal és irománypéldákkal. (Rautmann Frigyes. 8-r. 162, IV. l.)
- Katona János.** Földrajz a népiskola III. és IV. osztálya számára a m. k. ministerium által kibocsátott tanterv szerint. (Szeged. Kókai L. 8-r. 24 l. ára 12 kr.)

- Katona János.** Az ujra szervezett megyék külön-külön földrajza. (Kókai Lajos. 8-r. 5 l. ára 5 kr.)
- Keckeméthy Aurélnak** a budapesti kereskedelmi és iparkamarához benyújtott jelentése a philadelphiai világtárlatról. (Budapesti kereskedelmi és iparkamara. 8-r. 35 lap.)
- Képviselőházi Irományok.** (Az 1875. évi augusztus 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. XI. kötet. 1—288. l.)
- Képviselőházi Jegyzőkönyv.** (Az 1875. évi aug. 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. II. kötet. 153—232. l.)
- Képviselőházi Napló.** (Az 1875. évi aug. 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. VIII. kötet. 273—424 l. tartalom, tárgymutató. IX. köt. 1—304. l.)
- Képes Kincs,** jó kis gyermekek számára. (Eggenberger. k. 4-r. 12 l. ára 50 kr.)
- Knauz Nándor.** Kortan hazai történelmünkhez alkalmazva. A m. tud. akadémia által jutalmazott pályamű. (Akadémia. 4-r. XV, 589 l. ára 4 frt.)
- Koch Antal,** A dunai trachyt I-esoport jobbparti részének (sz.-endre-visegrád-estergomi hegyesoport) földtani leírása a hegy- és vízrajzi viszonyok előrebocsátásával. Földtani térképpel, 6 könyomatu táblával és 37 fametsz. ábrával. A m. tud. akad. math. és természettudományi kiadványa. (Akadémia. n. 8-r. VIII, 298, IV l. ára 2 frt.)
- Kohlrausch F.** A gyakorlati természettan vezérfonala. Egy függeléssel a villamos és delejes absolut mértékrendszerről. Ford. Abt Antal és Wagner Alajos. (Laufer. 8-r. VIII. 238 lap. 25 fametsz. idommal és 32 gyakorlati táblával.)
- Kont Gyula.** A villanyosságok kiegyenlődése a szikrában és a szigetelők oldal-influentiája. (Értekezések a természettudományok köréből. VII. köt. 16 szám, n. 8-r. 11 l. s 1 tábla ára 10 kr.)
- Kovács Albert.** A Tisza-zugi arch. magántársulat 1876-ik évi ásatásainak leírása. (Könyomat. Hely és év nélkül. 2-r. 16 l. 7 könyom. táblával.)
- Kovács Lajos.** Bibliai Történetek, negyedik elemi osztály számára. II. kiadás. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 79 l.)
- König Ewald Gusztáv.** A bűn útján. Regény. Ford. Gyúrom Antal. 2 kötet. (Nagy-Kanizsa, Fischel Fülöp. 8-r. 485 s 476 l. ára 4 frt.)
- Falusi Könyvtár. 22. szám. (L. Nyáry Ferencz.)
- Ifjusági Könyvtár. 1. szám. (L. Hoffmann Ferencz.)
- Kőrösi Antal.** Földrajzi előismeretek összekötve rövid „szülőföld“ ismével és általános földrajzzal elemi iskolák számára. II. bővített kiadás. A honterület meggyerendezés figyelembevételével. (Debreczen. Csáthy Károly. 8-r. 72 l. ára kötve 40 kr.)
- Mathematikai és természettudományi Közlemények vonatkozólag hazai viszonyokra. Szerk. Szabó József. XIII. kötet. 8. 9. sz. (L. Bernáth József, Scherfel Aurél.)
- Krenner József Sándor.** A felsőbányai trachyt wolframitja. I. táblával. (Értekezések a természettudományok köréből. VII. köt. 14. sz. Akadémia. n. 8-r. 10 lap, s 1 tábla, ára 10 kr.)
- Kubinyi Lajos.** Iparunk. Az iparosság hiányainak okai és fejlődésének kellékei hazánkban. (Aigner Lajos. 8-r. II. 145, IX l. ára 1 frt.)
- Laufer Vilmos** rege-gyűjteménye. 1—3 füzet. 1. Ezerszépke herezegző. Magy. Zäusehner Károly. 2. Kis Muek. Hauff Vilmos után. 3. Az álkirályfi története.

- Hauff Vilmos után. (Lauffer Vilmos, 8 l. s 5 szinkép; 10 l. s 5 szinkép; 10 l. s 5 szinkép. ára 50 kr.)
- Lengyel Katicza.** Legújabb szakácskönyv. Szerkesztette Tatár Péter. (Bartalits Imre nyomd. 8-r. 124. 12 l.)
- Lőnkey Ferencz.** A bölesész. (Aigner Lajos. 12-r. 20 l. ára 20 kr.)
- Lewes Gy. H.** Göthe élete. A m. tud. akad. megbiz. ford. Szász Károly. 2. olesó kiad. 2 köt. (Akadémia. 8-r. XX, 388 s XII, 470 l. ára 4 frt.)
- Lőrinczi Ferencz.** A népszerű egészségtan rövid kézikönyve. A népiskolák számára, külföldi szerzők nyomán. (Aigner Lajos. k. 8-r. 44 l. ára 30 kr.)
- Markovits Iván.** Gyorsírszat Gabelsberger elvei szerint. A magyar nyelvre alkalmazta. Különös tekintettel a magántanulásra. I. rész: Levelezési írás. Példákkal bőv. 8-ik kiad. II. rész: Vitairás. 7-ik kiad. (Tettey Nándor s társa. 8-r. XVI, 14, A—D, 72 s 73—144, 43 l. ára 80 kr. és 50 kr.)
- Masch A.** Az időjárastan alapvonalai. Gyakorlati mezőgazdák és gazdasági tanintézetek tanulói számára. Az eredeti 2. kiad. után fordította Székely Mihály. (Egyetemi nyomda. 8-r. 146 l.)
- Mayer Miksa.** Vezérkönyv az alkotmánytan oktatásában. Elemi-, felső-, nép- és polg. iskolai tanítók, nemkülönben tanítóképzedei tanárok és növendékek használatára. (Zilahy Sámuel. 8-r. VII, 171 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Miért fogunk harcolni, ha ismét harezra kerül a dolog? Irta egy orsz. képviselő.** (Metzger Emil. 8-r. 21 l. ára 30 kr.)
- Molière** vigjátékai. Kiad. a Kisfaludy-társaság. VII. köt. A szeleburdi. A kelletlenek. Scapin csinyei. A siciliani. Ford. Paulay Ede, Kemény Károly és Puki József. (Athenaeum, k. 8-r. IV, 264 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Molnár István.** Az okszerű borászat népszerű vezérfonala. 2. telj. átdolg. kiadás. (Tettey Ferd. s társa. 8-r. 77 l. ára 72 kr.)
- Molnár László.** A női kézimunka, mint egyik legfontosabb eszköze a nők összhangzó és hatásszerű képzésének. Tanítóú-képezdek és kézimunka-tanítónők számára. (Lauffer Vilmos. 8-r. 80 l. ára 40 kr.)
- Monumenta Hungariae historica.** (L. Magyar történelmi Emlékek.)
- Mutschenbacher Victor.** A magyar váltójog az 1876: 27. t. cz. szerint, oknyomozólag, történetileg és ezelőtti váltótörvényünkkel, valamint a külföld legelterjedtebb váltójogszabályaival összehasonlítólág. (Pécs. Simon Zsigm. VIII, 182 l. ára 1 frt 25 kr.)
- Müller Ernő.** Katholikus erkölestán. A 2. ered. kiadás után ford. a veszprémi növendékpapság Páznányköre. — I. kötet. (Rudnyánszky nyomdaja. 8-r. XV, 558 l.)
- T. Nagy Imre.** Az irálytan alapvonalai. Felső nép- és polg. iskolák számára. (Aigner. 8-r. 144 l. ára 90 kr.)
- Nagy Iván és b. Nyáry Albert:** Magyar diplomaciai Emlékek Mátyás király korából. II. köt. (L. Magyar történelmi Emlékek. IV. osztály.)
- Németh Péter.** A váltóeljárás. A váltótörvény életbeléptetése és váltóügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában 1876. évi nov. hó 30-án kibocsátott igazságügymin. rendelet. (Athenaeum, n. 8-r. 116 l. ára 90 kr.)
- A Népszínház könyvtára.** 7. füzet. (L. Berezik Árpád.)

- Ifj. Neumann Sándor.** A keresk. törvény 174. §-a alapján indított kereset felfüggesztő hatálya. (Deutsch nyomdája. 8-r. 31 l.)
- Névkönyv** az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház számára 1877. 20. évf. (Kolozsvár. Stein János nyomd. 8-r. 137 l. ára 45 kr.)
- Névtár** a Zircz-, Pilis-, Pásztói egyesült apátságokba keblezett Cisterci kiváltás-gos sz. rend személyzete- s történeteivel az 1877-ik évre. (Eger. Az érseki Lyceum könyvnyomd. 8-r. 66 l.)
- Novák Lajos.** Emlékirat a „Pesti első Bölcsőde-egylet“ alapításának negyedszázados évfordulója és a Józsefvárosban épült új intézet házának 1877. évi január 11-én történt ünnepélyes beszentelése s megnyitása alkalmára. (Légrády testvérek nyomd. 8-r. 37 l.)
- Nyáry Ferencz.** A mező- és kertgazdaságra káros rovarok ismertetése és azok irtásmódja. Számos fametszetű ábrával. (Falusi könyvtár 22. száma. Franklin-társ. 8-r. 112 l. ára 50 kr.)
- Egyházi Örömnep,** melyet nm. Péchy Tamás urnak, egyházker. felügyelővé beiktatása alkalmával, Jolsván, 1876. augusztus 9-én, vallásosan megült a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületnek, képviselőiben évi gyűlésre egybegyűlt közönsége. (Miskolcz. Sártory István nyomdája. 8-r. 24 l. ára 30 kr.)
- Pénzügyministerium** (A m. kir.) szabályrendeletai és utasításai, az 1876. XV. t. cz. végrehajtása és a m. kir. adófelügyelői intézmény hiyatása és hatásköre iránt. II. füzet. (Ráth Mór. n. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Petőfi Sándor** összes költeményei. Hazai művészek rajzaival díszített második képv. kiadás. (Athenaeum. 4-r. 789, 11 l. ára 16 frt.)
- Plato Critoja.** Iskolai és magán használatra, kiadta Szamosi János. (Nagel B. n. 8-r. 60 l. ára 40 kr.)
- Poe Edgar.** Utazás a Holdba. Pfaal Hans csodálatos kalandjai. Ford. Hang Ferencz (Tettey és társa. 8-r. 87 l.)
- Reich Pál.** A gyomor-betegek étrendje. R. P. után Lőrinczi Ferencz. (Aigner Lajos. n. 8-r. 14 l. ára 30 kr.)
- Igazságügyministeri **Rendelet** a váltó-törvény életbeléptetése és a váltó ügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában. (Pfeifer Ferdinánd 8-r. 68 l.)
- A magyar kir. Ministerium **Rendeleteinek** gyűjteménye. 1876. évi folyam. 3-7. füzet. (Ráth. 8-r. 97-176, 98, 47, 42, 31 l.)
- Magyarországi **Rendeletek** tára. X. foly. 1876. Hivat. kiadás. VII. VIII. füzet. (Zilahy Sámuel. n. 8-r. 497-783 l. ára 60 kr. Teljes példány egy kötetben 4 frt.)
- Scherfel Aurél V.** Lejbicz-kénfűrdő kénés vízének vegytani elemzése. (Mathematikai és természettudományi közlemények. XIII. köt. 9. sz. Akadémia. n. 8-r. 271-284 l. ára 10 kr.)
- Schillinger Ferencz.** Mentő eljárás tetszhalálnál és az életet rögtön fenyegető betegségnél. — Tóth Imre. Mentő eljárás vérzések és sérüléseknél. 2. kiad. (Selmecz. Joerges Ágost. 8-r. 15 l. ára 10 kr.)
- Sophokles.** Oedipus Kolonosban. Tragoedia. Ford. Csiky Gergely. (A nemzeti színház könyvtára 111. füz. Pfeifer. 8-r. 71 l. ára 40 kr.)
- Spielhagen Frigyes.** Üllő és kalapács. Regény. 3-ik kötet. Ford. H. Batta Szilárd. (Lampel. 8-r. 435 l.)

- Staub J.** képeskönyve. Képek a szemléleti oktatáshoz. Legszélszerűbb képeskönyv gyermekek számára. 12 pompás színnyomatú kettős táblával. (Grimm Gusztáv. 2-r. ára 3 frt 60 kr.)
- Szabó József.** Jelentés Görögországba tett geológiai utazásairól. (Értekezések a természettudományok köréből. VII. köt. 13. sz. Akadémia. n. 8-r. 19 lap. ára 10 kr.)
- Szamosi János.** Plato Critoja. Isk. és magánhasználatra. (Egyetemi nyomda. — 8-r. 59 l.)
- Szamosközy István** történeti maradványai 1566—1603. Az erdélyi fejedelmek birtokában volt eredeti példányról kiadta Szilágyi Sándor. 3 köt. (Magyar történelmi emlékek. 21., 28., 29. köt. Akadémia. n. 8-r. XXI, 249, XV, 383 s IV, 368 l. ára 1 frt., 1 frt 50 kr., s 1 frt 50 kr.)
- Szilágyi Sándor.** Erdélyi országgyűlési emlékek. II. kötet. 1556. sept. — 1576. jan. (L. Magyar történelmi Emlékek III. osztály.)
- Szilvágyi Gyula.** Vezérfonal előkészítéssel a confirmatióra. Felsőbb nép-, polgári és középtanodák használatára. Német szöveg után szabadon átdolgozta. (Nagy-Kanizsa, Fischei Fülöp. 8-r. 56 l. ára 25 kr.)
- A nemzeti Színház könyvtára. 111. füz. (L. Sophokles.)
- Külföldi Szinműtár. 4. (L. Barrière.)
- Sztoczek József.** Beszéd a kir. Józsefműegyetemen az 1876—7-ki tanév megnyitásakor 1876. sept. 14-én. (Athenaeum nyomd. 8-r. 30 l.)
- Sztupa György.** Emlékirat a magyar gazdasszonyok orsz. egylete 1876. évben felépült árvaházának felavatása alkalmára. (Rudnyánszky nyomdája. 8-r. 12 l.)
- Szemléleti Tanítás** képekben. 22. kiadás. 3 kötetben, 92 színnyomatu táblával. (Prága, Tempisky F. 2-r. ára 3 frt 40 kr.)
- A Békésvármegyei régészeti és művelődéstörténelmi Társulat évkönyve 1875—76. II. köt. Szerk. Zsilinszky Mihály. (B.-Gyula. Társulat. 8-r. 208 l.)
- A Magyar Történelmi Társulat 1876-ik évi aug. 21—28-iki vidéki kirándulása Gömörmegyébe. A választmány meghagyásából szerk. Szilágyi Sándor. (Társulat 8-r. 126 l. ára 1 frt.)
- Thewrewk (Ponori) Árpád.** Egy magyar, mint görög versíró. Külön nyomat a „Nyelvtudományi Közlemények“ XII. kötetéből. (Kókai Lajos. n. 8-r. 40 lap, ára 30 kr.)
- Tihamér.** A kalózkirály és gályarab Marinelli Marino, vagy a velencei Bertalanéj. Tört. regény. (Bécs, Bensinger Zsigmond. n. 8-r. I. kötet. 1—96 lap, ára 25 kr.)
- (Törvények.) 1876. évi országgyűlési törvényczikkek. II. füz. XXXVII—LI. (Pfeifer. 16-r. II, 589—719 l. ára 40 kr. Ugyanaz teljesen IX, 719 l. ára 2 frt 40 kr. vászonba kötve 3 frt 20 kr.)
1876. évi országgyűlési törvényczikkek. IV. füz. XXXVII—LI. (Ráth M. n. 8-r. VIII, 325—388 l. ára 40 kr. Ugyanaz teljesen 2 frt 50 kr., kötve 3 frt 40 kr.)
- Ugyanaz, zsebkadás. IV. füz. XXXVII—LI. (Ráth Mór. 16-r. VIII, 633—751 l. ára 40 kr., teljesen 2 frt 50 kr., bekötve 3 frt 40 kr.)
- Az 1876. évi törvények gyűjteménye. Hivatalos kiadás. IV. füzet. XXXVII—LI. (Zilahy Sám. n. 8-r. VI, 421—532 l. ára 60 kr., teljesen VI, 532 l. ára 2 frt 80 kr. bekötve 3 frt 60 kr.)

- Ugyanaz, zsebkiadás. IV. füz. (Zilahy Sámuel. 16-r. XI, 721—900 l. ára 60 kr., teljesen XI, 900 l. ára 3 frt, kötve 3 frt 80 kr.)
- Az 1876. évi országos **törvénytár.** (Corpus juris.) Kiadja a m. kir. belügyminis-
terium. (Zilahy Sámuel. n. 4-r. IV, 345 l. ára 4 frt.)
- Az 1876. XIV. **törvényezikk:** a közegészségügy rendezéséről. Hiv. kiad. 2. kiad.
(Zilahy Sámuel. 16-r. 93 l. ára 40 kr.)
1876. XXVII. **törvényezikk.** Népiskolai hatóságok. Hiv. kiad. 2. kiad. (Zilahy S.
n. 8-r. 16 l. ára 12 kr.)
- Pénzügyi törvények és szabályok.** V. füz. A közadók kezelése. Tartalma: 1876.
évi XV. t. cz. a közadók kezeléséről. A m. k. pénzügym. szabályrendeletei és
utasítása az 1876. XV. t. cz. végrehajtása és a m. k. adófelügyelői intézmény
hivatása és hatásköre iránt. 1. 2. füzet. (Ráth Mór. n. 8-r. 48, 48 és 32 lap,
ára 1 frt.)
- Uehard Mario.** Barbassu nagybátyám. Ford. Sasvári Ármin. (Athenaeum. k. 8-r.
285 l. ára 1 frt 30 kr.)
- Ullmann Sándor és Schiller Zsigmond.** A részvényes kereseti jogáról, különös
tekintettel a magyar kereskedelmi törvény 174. §-ára. (Aigner Lajos. k. 8-r.
42 l. ára 40 kr.)
- Az Arad-körösvölgyi **Vasut** menetrende. E menetrendnél a budapesti idő irányadó.
(Arad. Gyulai István nyomdája. 8-r. 23 l.)
- Az Arad-körösvölgyi **Vasutársaság** díjszabásai személyek és áruk szállítására.
Tarife etc. (Arad. Gyulai István ny. 8-r. 152 l.)
- Magyar Viszhang.** Magyar szólásmódok gyűjteménye, a mint a társas életben
szokásos, és melyek mindennap a magyar életben előfordulnak. Gyakorlati
segédkönyv a magyar nyelv könnyű megtanulására. Magyar-német szótárral.
2. jav. és bőv. kiadás. (Bécs. Hartleben A. 8-r. VIII, 192 l. ára 1 frt.)
- Wenzel Gusztáv.** Az alsó-magyarországi bányavárosok küzdelméi a nagy-lucesi
Dóczyakkal. 1494—1548. (Ertekezések a történeti tudományok köréből. VI. köt.
6. sz. Akadémia. n. 8-r. 96 l. ára 60 kr.)
- Zágonyi György.** Jó tanácsok s példák szülék-, tanítók- és tanügy barátoknak.
Az életből vett tapasztalatok után. (Aigner Lajos. k. 8-r. 60 lap, ára 30 kr.)
- Zsengeri Samu.** Vallástan az izr. nép- és polg. isk. tanulók számára. 2. jav. és
tetemesen bővít. kiadás. Hétköznapi, ujholdi és szombati imák. (Burián. 8-r.
100, 44 l. ára 50 kr.)

Naptárak 1877-re.

- Magyar tud. akadémiai Almanach** csillagászati és közönséges naptárral 1877-re.
(M. T. Akadémia. 8-r. 342, 83 l.)
- Az „**Athenaeum**“ **kis képes naptára** az 1877-ik évre. VII. évf. Számos fametsz-
vénnyel. (Athenaeum r. társ. 8-r. 80, XVI, XVI l.)
- Az „**Athenaeum**“ **nagy képes naptára** az 1877-ik évre. XVIII. évfoly. Számos
fametszvényvel. (Athenaeum r. társ. 8-r. 208, XXVI l.)
- Borászati naptár** 1877. évre. Szerk. Nyári Ferencz. IV. évfoly. (Franklin-társ.
8-r. 80 lap.)

- Bucsanszky Alajos keresztény képes naptára** 1877-ik közönséges évre. XXIX. évf. képekkel. (Bucsanszky A. 8-r. 14 l.)
- Bucsanszky Alajos kis képes naptára** 1877. közönséges évre. XXIX. évfolyam képekkel. (Bucsanszky A. 8-r. 30 l.)
- Buda-pesti Gazda-naptár** a magyar nép számára. 1877. közönséges évre. V. évf. (Bartalits Imre. 8-r. 31 l.)
- Csokonai naptár** 1877. közönséges évre. Mulattató és érdekes olvasmányokkal. (Debreczen. Telegdi K. L. 8-r. 59 l.)
- Deák Ferencz naptár** az 1877. évre. Irta Áldor Imre. I. évfoly. (Franklin-társ. 8-r. 80 lap.)
- Dongó Naptár** 1877. évre. Gondülő tréfás olvasmány a nép számára. (Debreczen Telegdi K. L. 8-r. 31 l.)
- Erdélyi képes naptár** 1877. közönséges évre. XVIII. évf. (Kolozsvár. Stein Ján. 8-r. 80 lap.)
- Falusi gazda naptára** 1877. évre. A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanítók számára. Szerk. Máday Izidor. XIII. évf. (Franklin-társ. 8-r. 88 lap.)
- Gazdasági könyvviteli naptár** az 1877. évre Szerk-tulajdon. Kodolányi Antal (Posner Károly Lajos. n. 4-r. XVI, VII, s 80 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Gazdasági Zseb-naptár** 1877-re. XVII. évf. Szerk. Kodolányi Antal. (Eggenberger. 12-r. 230 l.)
- Határidő-naptár** mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdasítztek, utazók és üzerek számára 1877. (Franklin-társul. k. 8-r. XVI, s 366 üres l. ára kötve 1 frt 20 kr.)
- Házi Naptár** 1877. Hasznos tudnivalókkal és mulattató tartalommal. Szerk. Hindy Árpád. Tizenhárom képpel. IV. évf. (Légrády testv. 8-r. 103 l.)
- Honvéd és nemzetőr naptár** 1877. évre. (Debreczen. Telegdi K. L. 8-r. 59 l.)
- Honvéd naptár** az 1877. évre. (Együttal katonai naptár.) A magyar nép számára. Szerk. Áldor Imre. X. évf. (Franklin-társ. 4-r. 80, XVI l. ára 60 kr.)
- Hölgyek naptára.** 1877. V. évf. (Légrády testv. 16-r. 122 l. s 188 üres levél, vázonkötésben ára 1 frt 80 kr.)
- Hungaria.** Politikai évkönyv és naptár 1877-re. Kiadja Toldy István. Ráth Mór. 8-r. XIX, 190 l.)
- Igazmondó Kalendárium.** Krisztus Urunk születése után 1877. közönséges évre. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 31 l.)
- Iparos naptár** az 1877. évre. Szerk. Gelléri Mór. Számos fametszettel. II. évf. Franklin-társ. 8-r. 80 l.)
- Irodai-, posta-, távirtda- és kereskedelmi falinaptár** az 1877. évre. (Debreczen. Városi könyvnyomda. Ivrét.)
- István bácsi naptára** vagyis családos házigazdáknak és gazdasszonyoknak stb. való képes kalendárium az 1877. közévre. Alapítá. Majer István, szerk. Kőhalmi Klimstein József. XXII. évf. (Franklin-társ. 8-r. 84 l.)
- Jegyzék-napló gazdák számára.** 1877. Szerk. Máday Izidor. V. évf. (Légrády-testv. 12-r. 210 l.)
- Jegyzék-napló mindenki számára.** 1877. V. évf. (Légrády-tesv. 12-r. 62 l.)
- Jegyzék-napló** ügyvédek, közjegyzők, bírák és bírósági végrehajtók számára. 1877. Szerk. Siegmund Vilmos. XIII. évf. (Légrády testv. 12-r. 167 l.)

- Jogász-naptár** 1877-dik évre. Szerk. Szántó József. I. évfolyam. (Tettey Nándor. 12-r. 294 l.)
- Joghallgatók zsebnaptára** az összes jog- és államtudományi karok hallgatói részére az 1876/7. tanévre. Szerk. Leitner Ferencz. IV. évfoly. (Eggenberger. 12-r. 80 l.)
- Képes honvéd-naptár** 1877. évre. IX. évfoly. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 54 l.)
- Kossuth-naptár** 1877. évre. Szerk. Honfi Tihamér. VII. évfoly. (Franklin-társ. 4-r. 64, XVI l. ára 40 kr.)
- Közhasznu és közczélu nagy-enyedi naptár** az 1877-dik évre. Szerk. s kiadja Löcsey Sp. Lajos. XVII. évf. (Nagy-Enyed. Wokál János. 8-r. 64 l.)
- Közhasznu zsebnaptár.** 1877. évre. IV. évf. (Légrády testv. 12-r. 16 l.)
- Közönséges évi naptár** 1877. évre. XI. évf. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly.)
- Községi jegyzők naptára** 1877. évre. Szerk. Kassay Adolf. VII. évfoly. (Rantmann Frigy. 16-r. XVI, 96 l. s 96 üres levél. vkötésben ára 1 frt.)
- Kri, Kri! naptár.** Az ideges évszázad 77-ik esztendejére sirva, kaczagva írta Gil Blas. (Metzger Emil. 8-r. IV, 113 l. ára 80 kr.)
- Legújabb alföldi naptár** Krisztus urunk szül. után 1877. köz. évre. (Debreczen, Telegdi K. Lajos. 8-r. 31 l.)
- Lidércz-naptár** az 1877. évre. Kalandok, bűnesetek, tündérregék, esodás tünetnyek stb. gyűjteménye. XVI. évf. (Franklin-társ. 8-r. 88 l.)
- Magyar ember naptára** Krisztus urunk születése után 1877. köz. évre. (Bartalits Imre. 8-r. 32 l.)
- Magyar ember naptára** 1877. közönséges évre. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 59 l.)
- Magyar- és erdélyországi családi képes naptár** 1877. közönséges évre, mely naptár tartalmára nézve oly elkerülhetetlen házi kincs, mondhatjuk megbesülhetlen könyvtár, hogy minden családban stb. olvasmányok kézi könyveül szolgálhat. XX. évf. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 206 l.)
- Magyar- és erdélyországi ó- és uj naptár** 1877. közöns. évre. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 75 l.)
- A magyar nép naptára** 1877. évre. Képes kalendárium, sokféle hasznos és mulattató olvasmányokkal ellátva. Szerk. Tatár Péter. (Franklin-társ. 8-r. 40 l.)
- Magyar nők házi naptára** 1877. évre. Szerk. Beniczky Irma. IX. évf. (Franklin-társ. 8-r. 88 l.)
- A magyar postamester naptára** 1877-re. Szerk. Joanovich György. (Wilckens F. C. s fia. 8-r. 127 l.)
- Magyar- s erdélyországi uj- és ó kalendárium** Kr. ur. sz. után 1877. közöns. esztendőre. (Komárom. Siegler Károly. 8-r. 64 l.)
- Magyar szabadsághősök képes emlék-naptára** az 1877. közöns. évre. II. Rákóczy Ferencz viszontagságos élete, szenvedései és dicső halála. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 22 l.)
- Megbővítettett közhasznu nemzeti kalendárium** 1877-ki közöns. évre. LXIII. évf. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 152 l.)
- Nagy képes naptár** az 1877. közöns. évre. (Bartalits Imre. 8-r. 136 l.)
- Nagy képes naptár** az 1877. közöns. évre. XXX. évf., képekkel. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 134 l.)

- Nagy képes-naptár** az 1877. közönséges évre. I. évf. (Győr. Gross Gusztáv. 8-r. 72, XIII l.)
- Nemzeti nagy képes naptár** 1877. évre. Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal. Számos képpel. Szerk. Áldor Imre. IX. évfoly. (Franklin-társulat. 8-r. 144 l.)
- A „nép zászlója“ naptára** 1877. évre. A magyar nép számára. Szerk. Áldor Imre. IX. évf. (Franklin-t. 8-r. 64 l.)
- Ne vessünk, mulattató naptár** a gyönyörűséges 1877-ki esztendőre. Megesinálta vala egy asztromókus. (Franklin-társ. 8-r. 80 l.)
- Ó és új hazafi-naptár** 1877. évre. (Bartalits Imre. 8-r. 128 l.)
- Ó és új kis képes-naptár** az 1877. közönséges évre. (Bartalits Imre. 8-r. 64 l.)
- Orvosi zsebnaptár** az 1877. évre. VIII. évf. Szerk. Hochhalt Károly. (Légrády testv. 12-r. 111 l.)
- Orvosok zseb-naptára** az 1877. évre. V. évf. Szerk. id. Purjesz Zsigmond. (Eggenberger. 12-r. 142 l.)
- Paprika Janesi naptár** az 1877. közönséges évre. V. évf. Számos fametszvény-nyel. (Bartalits Imre. 8-r. 32 l.)
- Pénztárcza-naptár** 1877. évre. (Légrády testv. 31 l. ára 20 kr.)
- Protestans árvaházi képes naptár** 1877. közöns. évre. Szerk. Farkas József. (Hornvánszky Victor. 8-r. 79 l.)
- Protestans új képes naptár** 1877. évre. Szerk. Dúzs Sándor. (Franklin-társul. 8-r. 80 l.)
- Püf neki! Mokány Bercei válogatott gorombaságai.** Jankó János számos rajzával. Naptári részzsel. (Athenaeum. 8-r. 172 l.)
- Református naptár** 1877-ik közönséges évre. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 31 l.)
- Szegedi képes naptár** az 1877-ki közönséges évre. III. évf. (Szeged. Burger Zs. özv. 4-r. 72 l. ára 30 kr.)
- Székely naptár** az 1877. 365 napból álló közöns. évre. Szerk. s kiadja Lőcsy Sp. Sándor. XXXV. évf. (Maros-Vásárhely. Ny. Imreh Sándor. 8-r. 48 l.)
- Szent-István-társulat naptára** 1877. évre. XVI. évfoly. Kiadja a Szent-István-társulat. (Athenaeum. r. társ. 8-r. 80, XVI l.)
- Tanítók zsebnaptára** az 1877. évre. Szerk. György Aladár. II-ik évf. (Légrády testv. 12-r. 158 l.)
- Tárcza-naptár.** 1877. X. évf. (Bécs Fromme Károly. 32 lap s 1 fénykép, ára 20 kr., kötve 40 kr.)
- Tárcza-naptár** 1877. évre. XI. évf. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. 12-r. 6 l.)
- Telegdi Lajos alföldi képes naptára** 1877. közöns. évre. XVIII. évf., képekkel. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 59 l.)
- Telegdi Lajos kis képes naptára** 1877. közönséges évre. XIX. évf., képekkel. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 31 l.)
- Új nemzeti népnaptár.** 1877. Képekkel, mulattató és közhasznu tartalommal. Szerk. Kőváry Béla. I. évf. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. XXXII, 53—148 l. ára 25 kr., nagy kiadás XXXII s 156 l. ára 36 kr.)
- Ügyvédek, közjegyzők és bírák zseb-naptára** az 1877. évre. V. évf. Szerk. Kovács Ferencz. (Eggenberger. 12-r. 112 l.)

- Ügyvédek naptára** 1877. évre. Szerk Kassay Adolf. XIII. évf. (Rautmann Fr. 16-r. XVI, 192 l. s 96 üres levél vköt. 1 frt.)
- Wajdits József kis képes magyar népnaptára.** 1877. évre. VI. évf. (N.-Kainizsa. Wajdits József. 4-r. XVI, 284 l. ára 20 kr.)
- Wajdits József nagy képes magyar népnaptára** 1877. évre. VI. évf. (N.-Kainizsa. Wajdits József. 4-r. XVI, 80 s XVI l. ára 40 kr., kötve 50 kr.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde.** XIII. Bd. 1. 2. Heft. (Nagyszében, Michaelis Ferencz. 8-r. 1—377 l. ára 70 kr.)
- Bausznern Guido.** Der neue Ausgleich wie er sein soll. (Grill. 8-r. 56 l.)
- Ungarisches Echo.** Eine Sammlung ungarischer Redensarten, welche im geselligen Leben vorkommen. Mit einem ungarisch-deutschen Wörterbuche. 2. Aufl. (Bécs. Hartleben. 8-r. 191 l.)
- Einführungs-Verordnung** zu dem ungarischen Wechselgesetze (G.-A. XXVII. vom Jahre 1876.) und das Wechsel-Verfahren. (Pozsony. Ráth. 8-rét. 45 lap.)
- Erinnerung** an das am 3. Dec. 1876 gefeierte hundertjährige Jubelfest der evangelischen deutschen Kirche in Pressburg. (Pozsony. Wigand nyomdája. 8-r. 31 l.)
- Kassay Adolf.** Das am 1. Jänner 1877 in Wirksamkeit tretende neue ung. Wechselgesetz. Originalgesetzes-Text, Erläuterungen und Wechselformularien. (Rautmann. 8-r. 79 l. ára 60 kr.)
- Kleiner Katechismus** in Wort und Bild. I. und II. Lehrstufe, von J. B. N. (Franklin-Verein. 8-r. 48 l.)
- Kloesz, V.** Schulgrammatik der ung. Sprache. 1. Heft. (Nagy-Szeben, Michaelis Ferencz. 8-r. 50 l. ára 40 kr.)
- Niemeyer I. G. H.** Neuester und vollständiger Universal-Taschen-Gratulant. Eine ausgewählte Sammlung der besten Wünsche in Versen und Prosa, zu Geburts-, Namenstag-, Neujahrs-, Weihnachts- und anderen Festen. Revidirt und herausg. v. C. J. Scheiner. VI. Auflage. (Pozsony. Wigand nyomdája. 8-r. 318 l.)
- Plan** von Hermannstadt in 5 Bl. in Imperial sammt Gassen- u. Häuserverzeichnis. (Nagyszében. Michaelis Ferencz, ára 2 frt.)
- Regen Gustav.** Feldblumen. I. Sträusschen. (Wodianer nyomdája. 8-r. 48 l.)
- Roder's Briefe** f. d. gründl. Studium der ungar. Sprache. 6. 7. Brief. (Grimm Gusztáv. 8-r. 93—120 l. ára 20 kr.)
- Rosegger P. K.** Streit und Sieg. Novellen. 1—2. Bd. (Pozsony, Heckenast. 8-r. 191, 195 l.)
- Scheiner Carl Jos.** Der kleine Gratulant. Zu Geburtstags-, Namens- und Neujahrs-Festen. Namentlich für ganz kleine Kinder. 6. verm. Aufl. (Pozsony. Wigand nyomdája. 8-r. 64 l.)
- Schwarz Julius.** Die Demokratie. I. Bd. 1. Hälfte. (Pesti részvény-nyomda-társ. n. 8-r. LXIX, 112 l.)

- Silberstein Adolf.** Die Bibel der Natur. Offenbarungen der modernen Vernunft. (Pester Journal. 8-r. 264 l. ára 10 kr.)
- Stein Felix.** Der Kurort Polhora. (Th.-Szt.-Márton. Részvényomda. 8-r. 19 l.)
Die verschiedenen **Verrechnungssysteme** der Eisenbahnen. (Pozsony. 8-rét 31 lap.)
- Vorschrift**, betreffend die Steuermanipulation. 1. Theil. (Laufer Vilmos, ára 30 kr.)
- Wechselgesetz**, ungarisches. 2. mit der Einführungs-Verordnung und dem Wechsel-Verfahren verm. Aufl. (Ráth Mór. 8-r. 39 s 45 l. ára 90 kr.)
- Directorium** divini officii in usum Fratrum Minorum s. Francisci strictioris observantiae provinciae ss. Salvatoris in Hungaria editum pro anno 1877. („Hunyady Mátyás“-nyomda. 8-r. 95 l.)
- Mappa** geographica dioecesis Szathmáriensis sumtibus Laurentii Schlauch episcopi Szathmáriensis anno 1876. excusa.
- Ordo** divinorum ad usum Fratrum Minorum s. Francisci Capucinatorum provinciae austriaco-hungaricae pro anno 1877. (Posonii. Typis Caroli Angermayer, 8-r. 115 lap.)
- Ordo** officii divini iuxta ritum Breviarii ac Missalis Cisterciensis, abbatiarum unitarum b. Mariae virginis de Zirez, Pilis et Pásztó collectus pro anno 1877. (Agriae. Typis Lycei archiepiscopalis. 8-r. 174 l.)
- Ordo** peragendi officii divini in usum dioecesis Neosoliensis pro anno 1877. editus. (Neosolii. Typis Philippi Machold. 8-r. 107 l.)
- Schematismus** Cleri archidioecesis Agriensis ad annum 1877. (Agriae. Typis. Lycei archiepiscopalis. 204, 26 l.)
- Schematismus** provinciae ss. Salvatoris in Hungaria, ordinis Minorum s. Francisci, strictioris observantiae pro anno 1877. („Hunyadi Mátyás“ ny. 8-r. 67 l.)
- Schematismus** Cleri dioecesis Magno-Varadinensis pro anno 1877. (Magno-Varadini. Hügel Ottó ny. 8-r. 118, 31 l.)
- Druhá Čítanka.** Názorné vyučovanie pre srednie triedy počiatocných ev. a. v. škol. (Ban Bystrici. Zvolenský seniorát. 8-r. 253 l.)
- Gregorovič Ferdinand.** Rozjímání o tajemstvách svätého Ruženca. (Turč. Sv. Martine. Szerző. 8-r. 48 l.)
- Hyroš Stefan Nikolaj.** Zámok Lykava a Jeho Páni, potáhom na državie, Lyptova okolie. (Turč. Sv. Martine. Részvényomda. 8-r. 551 l.)
- Letopis**, Slovensky pro historiú, topografiu, archeologiu a ethnografiu. Ročník I Leš. 4. (Szakoleza, Skarniel Jos. 8-r. 348 l.)
- Spoločné Modlitby** a piesne, ku poklone najsw. Swiatosti Oltárnej, spolku úcty neposskwr. počatia bl. P. Marie a braterstva na kríži umierajúceho Krista Ježíssa. (Turč. Sv. Martine Részvényny. 8-r. 32 l.)
- Pepkin Dušan Sava.** Poesie. Svázok 1—2. (Turč. Sv. Martin. Könyvkiadórtársul. 8-r. 254, 270 l.)
- Slabikár** a prvni čítanka pro skoly evanjelieckí a. v. 3. kiadás. (B. Bystrici. Zólyomi esperesség. 8-r. 96 l.)
- Marik Vjenceslav Zaboja.** Zemljopis Trojedne kraljevine. Cetrvrto izdanje. (Zagrebu. Hartman. 8-r. 108 l. egy tékép.)

- Sbornik** ugarsko-hrvatskih s kupnih zakonak. Godina 1876. Broj. 16. (Egyetemi nyomda. 4-r. 121—143 l.)
- Bellissimus** G. C. Teme pentru învățământul limbei rumâne in clasele inferioare al școlii populare. (Sibiiu. Tipografiá archidieceșană. 8-r. 40 l.)
- Planu** de învățământu, pentru școlile populare de confesiunea gr.-cat. din Archidieceșa de Alb'a-Julia și Fagarisiu. (Nagy-Szeben. 8-r. 26, 4 l.)
- Protocolulu** Congresului extraordinariu nationalu bisericescu alu metropoliei romanilor greco-orientali din Ungari'a și Transilvani'a convocatu la Sibiiu pe 15²⁷, octobree 1874. pentru alegerea, de metropoliu. — (Sibiiu. Metropoliei. 8-r. 127 lap.)
- Protocolulu** Congresului ordinariu nationalu-bisericescu alu metropoliei romanilor greco — orientali din Ungari'a și Transilvania, convocatu la Sibiiu pe 15²⁷, octobree 1874. Fasc. I. 1874. Siedenti'a I—III. (Sibiiu. 8-r. Filtsch nyomdăja. 48 l.)
- Protocolulu** sinodului archidieceșei greco-orientali romane din Transilvani'a, ținutu lu la anul 1876. (Sibiiu. Tipografi'a archidieceșana. 8-r. 172 l.)
- Vulcanu** Josifu. Goronulu lui Horia. (Kocsi Sándor nyomdăja. 8-r. 15 l.)
- Vulcanu** Josifu. Ranele natiunii. Romanu. (Kocsi Sándor nyomdăja. 8-r. 208, 200, 213 l. ára 3 frt.)
- Déchy** Maurice. Catalogue des ouvrages graphiques et cartographiques exposés a l'occasion du IX-ième Congrès international de Statistique. (Athenaeum nyomdăja. 4-r. VII, 52 l.)
- Allgemeiner Arbeiter-Kalender** für das Jahr. 1877. (Arbeiter-Wochen-Chronik. 8-r. 80 l.)
- Almanaco** Fiumano per l'anno comune 1877. (Karletzky Fer., ivrét.)
- Alter und neuer Bilderkalender** für das Jahr 1877. XI. Jahrg. (Bartaliș Imre. 8-r. 119 l.)
- Amiculu** populului. Calindariu pe anul comunu 1877. Compusu de Visarionu Romanu. Anulu XVII. (Nagy-Szeben. 8-r. 128 l.)
- Gr.-Beeskereker** Hauskalender für den Bürger, Gewerbs- und Landmann auf das Jahr 1877. XXVII. Jahrg. (N.-Beeskerek. Pleitz Ferencz Pál. 4-r. 32 l.)
- Bučánskeho**, Aloiza Malý obrázkový Kalendár na obyčejný rok 1877. Dwaciatysstvártý ročník s obrázkami. (Bucșánszky Alajos. 8-r. 32, 8 l.)
- Illustriertes** Evangelischer Haus-Kalender für das Jahr 1877. (Hornýánszky Victor. 8-r. 72 l.)
- Illustriertes** Werschetzter Hauskalender für den Bürger, Gewerbs- und Landmann, auf das Gemein-Jahr 1877. XIII. Jahrg. (Werschetz. Kirchner J. E. özvegye. 4-r. 56 l.)
- Kalendar** za pisarnice za 1877. (Pancsoya. Jovanovics testvérek. 1 nagy levél, ára 40 kr.)
- Kalendariu** pe anul comun dela Christos 1877. (Nagy-Szeben, érseki nyomda. 8-adr. 96 lap.)
- Katolički** Kolendar s a slikami za običnu godinu 1877. Tečaj XVIII. (Bucșánszky Alajos. 8-r. 35 l.)
- Krest'anský** Obrázkový Kalendár na obyčejný rok 1877. (Bucșánszky Alajos. 8-r. 32 l.)

- Malý Kossuthovský Kalendár** na obyčajny rok 1877. Siedmy ročník. (Bucsánszky Alajos. 8-r. 32 l.)
- Orao.** Veliki ilustrovani Kalendar za godina 1877. koja ima 365. dana. Ureduje i izdajo: Stevan v. Popovits. Godina III. (Hornýánszky Viktor. 4-r. 126 l.)
- Pančevac.** Kalendar za narod za 1877. God. VI. (Pancsova. Jovanovics testv. 8-r. 80 l. ára 30 kr.)
- Pressburger Wegweiser** auf das Gemeinjahr 1877. XXVI. Jahrg. (Pozsony. Angermayer Károly. 8-r. 160 l.)
- Slovenský Kalendár,** na oľyčejný rok pro národ Krista P. 1877. Vydává D. G. Lichard. (Szakoleza, Lichard Dan. G.)
- Slowenský obrázkový Kalendár** pre katolíkov, ewanjelikow a starowereow na obyčajný rok 1877. (Turč. Sw. Martine. 8-r. 77 l.)
- Srpsko-narodni Veliko-Becskereki Kalendar** za prostu godinu 1877. XX. godina. (N.-Becskerek. Plajtz Pál. 8-r. 63 l.)
- Temesvárer gemeinnützig, erheiternder, behrender Volks- und Hauskalender** für Südungarn auf das Gemeinjahr 1877. L. Jahrgang. (Temesvár. Förk K. Gusztáv. 4-r. 88 l.)

Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

- Bakody Theodor.** Zur Verständigung noch einmal: „Noumenorum non datur scientia.“ — Offener Brief an Dr. Clotar Müller in Leipzig in Bezug der Kritik des Dr. v. Villers in Weimar über die Eröffnungsrede vom 10. August 1876. (Separatabdruck aus der „Internationalen homöopath Presse.“ Leipzig. Schwabe Willmar. 8-r. 15 l.)
- Baur.** La Monarchie Austro-Ungarica. Wandkarte in 9 Q.-Fol.-Bl. Farbendruck. (Bécs. Hölzel, ára 5 frt 60 kr., vászonboritékban 9 frt.)
- Beer Arnold.** Maria von Ungarn. Tragödie in 5 Acten. (Leipzig. 1877. Brockhaus. 8-r. 160 l.)
- Brachelli Hugo Franz.** Die Staaten Europa's. Vergleichende Statistik. III. Ausg. VI. (Schluss) Heft. (Brünn. Buschak & Irrgang. 8. 563—672 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Bratassevič Eduard.** Oesterr.-ungar. Rechenmeister. (Bécs. Hartleben A. 8-r. VIII, 184 l. ára 1 frt, boritékban 1 frt 25 kr.)
- Catalogus provinciae austriaco-hungaricae Societatis Jesu** ineunte anno 1877. (Viennae. Sumptibus Ordinis. 8-r. 80 l.)
- Dienst-Reglement** für das k. k. Heer. 3. Theil. Pionnier-Reglement. (Bécs. Cs. k. udvari s államnyomda. 8-r. 61 l. ára 20 kr.)
- Directorium** pro divino officio persolvendo ad usum Fratrum Minorum strictioris observantiae in provincia s. Crusis Croatico-Carniolicæ pro anno 1877. (Labaci. Sumpt. provinciae seraph. S. Crucis. 8-r. 82 l.)
- Dislocation** und Eintheilung des k. k. Heeres, S. M. Kriegsmarine, der k. k. Landwehr und der k. ung. Landwehr. XXI. Aufl. (Wien. Militär-Veteranen-Zeitung. 8-r. 105 l.)

- Friedenfels Eugen** Joseph Bedeus von Scharberg. Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens in 19. Jahrh. II Th. 1848–1858. Mit dem Bildniss u. Facsimile Bedeus. (Bécs. Braumüller Vilmos. 8-r. X, 499 l. ára 6 frt.)
- Hannak, Emanuele** Compendio di Storia, Geografia e Statistica della Monarchia Austro-Ungarica per le classi inferiori e superiori delle scuole medie Trad. ital. sulla quarta ediz. tedesca. (Bécs. Hölder Alfred. 8-r. 180 lap, ára 90 kr.)
- Helfert Jos. Alex.** Frhr. Revision des ungarischen Ausgleichs. Ein zweiter Theil. (Bécs. Manz. 8-r. 48 l.)
- Hof- und Staats-Handbuch** der österreichisch-ungarischen Monarchie für 1877. (Wien. K. k. Hof- und Staatsdruckerei. 8-r. XXII. 1037 l.)
- Jahrbuch,** berg- u. hüttenmännisches. d. k. k. Berg-Akademien zu Leoben u. Pribram u. d. k. ungar. Bergakademie zu Schemnitz. Red. v. Julius Ritter v. Hauer. XXV. Bd. 1. Heft, mit 2 lith. Tafeln. (Bécs. Hölder Alfréd. 8-r. ára évnegyedenkint 5 frt 60 kr.)
- Jókai.** Komedianti Zivota. XVIII. (Knihovna, Laciná, národní. Císlo 159. Serie II. C. 59, Prága Otto J. 8-r. II, 273–320 l. Ára 10 kr.)
- Jung Julius** Roemer und Romanen in den Donaulaendern. Historisch-ethnographische Studien. (Innsbruck. Wagner'sche Buchhandlung. 8-r. XLIV., 315 l.)
- Knihovna,** Laciná, národní. Císlo 159. Serie. II. C. 59. (L. Jókai.)
- Krones Franz.** Handbuch der Geschichte Oesterreichs von der ältesten bis zur neuesten Zeit, mit besonderer Rücksicht auf Länder-, Völkerkunde und Culturgeschichte. 9–10 Liefg. (Berlin Grieben 8-r. 100–192–193–288 l. Ára egy füzetnek 90 kr.)
- Majkov A.** Istorija srpskoga narodna. S ruskoga preveo T. Danicsits Drugo izdanie. (Belgrád. Részvény-nyomda. 8-r. 347 l.)
- Meyer's** Adressenbuch von Wien und der österr.-ungar. Monarchie 1877. Im Ganzen über 400,000 Adressen, darunter ca. 49.000 protokolirte Firmen. Mehr als 10.000 Orte. (Bécs, Meyer és társa. 8-r. XXXIV és 1075 l. Ára kötve 9 frt.)
- Millitsevits M. Ts.** Knezsevína Srvija. (Belgrád. U drzsavnoj stampariji. 8-r. XXIV. 1253. l. 2 térkép.)
- Navigazione austro-ungarica all'Estero** nel 1875. (Trieste. Camera di Commercio e d'Industria. 4-r. 123 l.)
- Perles Moritz.** Adressbuch für den Buch-, Kunst-, Musikalienhandel und verwandte Geschäftszweige der österreich-ungarischen Monarchie mit einem Anhang: Oesterr.-ungar. Zeitungs-Adressbuch. 1876. XI. Jahrg. (Wien. Perles 148. l. Ráth Mór arczképevel.)
- Pigorini.** Terremare Ungheresi. (Estratto dal Bullettino di Paletnologia Italiana N. 15 e 16. 8-r. 11 l.)
- Ruthner Anton.** Das Kaiserthum Oesterreich und Königreich Ungarn in male-
rischen Originalansichten seiner reizendsten Landschaften und grossartigsten
Naturschönheiten, seiner bedeutendsten Städte und ausgezeichnetsten Bau-
werke in Stahlstichen. Liefg. 60–61. (Wien. Perles. 4-r. 321–336 l., 3 acél-
metszet, 337–352 l., 3 acélmetszet. Diszkiadás. Egy-egy füzetnek ára 1 frt
70 kr.)

- Spruner K.** Handatlas für die Geschichte des Mittelalters und der neueren Zeit. III. Auflage. Neu bearbeitet von Theodor Menke. 90 colorirte Karten in Kupferstich. In 23 Liefgen. (Gotha. Perthes. 2-r. 22 Liefgen zu 4 Blättern á M. 80 Pf., 1 Lfg zu 2 Blättern á 2 M.)
- Stauffer Anton.** Eisenbahn Kalender, österr.-ungar. für 1877. (Bécs, Perles Moritz. 8-r. 180 l., vászonkötésben 1 frt 60 kr., bőrkötésben 2 frt.)
- Strahalm Franz.** Politisch-statistische Tafel der österr.-ung. Monarchie. Enthält alle wissenswerthen Daten über Lage, Ausdehnung, Flächeninhalt, Bevölkerung, Regierung, Kriegsmacht und Finanzgebarung der österr.-ung. Monarchie. II. Jahrgang. 1877. (Bécs, Hartleben. Ára 50 kr.)
- Gothaisches Genealogisches **Taschenbuch** nebst Diplomatisch-statistischem Jahrbuch. 1877. 114. Jahrgang. (Gotha. Justus Perthes. 8-r. XVI. 1035 l.)
- Gothaisches Genealogisches **Taschenbuch** der Freiherrlichen Häuser. 1877. XXVII. Jahrgang. (Gotha. Justus Perthes. 8-r. XVI. 1008 l.)
- Gothaisches Genealogisches **Taschenbuch** der Gräflichen Häuser. 1877. 50. Jahrgang. (Gotha. Justus Perthes. 8-r. XIX. 1096 l.)
- Thausing Moritz.** Dürer, Geschichte seines Lebens und seiner Kunst. Mit Titelkupfer und mit Illustrationen. (Lipese, Seemann n. 8-r. XVI, 537 l.)

Hirlapirodalmunk 1877-ben. *)

Közli id. Szinnyei József.

Magyar nyelven.

Budapestben.

- Államorvos.** A „Gyógyászat“ havi melléklete. (Keletkezett 1869. jan. 2-án.)
- **Anyagi Érdekeink.** Az országos magyar iparegyesület közlönye. Szerk Mudrony Soma. VIII. évf. (Uj foly. VII. köt. Nyom. a Pesti könyvny. r. társ.) Megjelenik 4-r. két ives havi füzetekben. Ára 3 frt. (Keletkezett 1868. október 3.)
- **Apolló.** Zenemű-folyóirat. Szerk. és kiadja Fellegi Viktor. VI. évf. Megjelenik havonként kétszer 4-r. egy iven zeneműtartalommal. Ára 6 frt. (Keletkezett 1871. decz. elején.)
- **Archaeologiai Értesítő.** A m. tud. akad. archaeologiai bizottságának közlönye. Szerk. Henszlmann Imre és b. Nyáry Albert. XI. évf. Nyomt. az Athenaeum. Megjelenik augusztus és szeptember kivételével minden hó utolsó napján, 8-r. 3 ivnyi számokban. (Keletkezett 1868. nov. 15.)
- Belügyministerium Rendőri Körözüvénye (A m. kir.)** A „Közrendészeti Lap“ melléklete.
- **Borászati Lapok.** Szerk. dr. Entz Ferencz. IV. évf. Nyomt. a kiadók Légrády testvérek nyomdájában. Megjelenik minden hó 10-én és 25-én legalább másfél iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1874. jan. 10. a Borászati Füzetekből.)

*) Kéretnek a t. ez, szerkesztők és kiadók a netalán kimaradt lapoknak és folyóiratoknak beküldésére a Nemzeti Múzeum könyvtárába.

- **Borsszem Jankó.** Szerk. Csicséri Bors. (Dr. Ágai Adolf.) X. évf. Nyom. és kiadja az Athenaeum. Megjelenik vasárnap 4-r. másfél iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1868. jan. 5.)
- Budapest főváros statisztikai hivatalának heti kimutatása.** Szerk. Körösi J., statisztikai igazgató. V. évf. Megjelenik hetenkint 8-r. negyed iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. jan. 17.)
- **Budapest. Egyetemes heti közlőny** a magyarországi, különösen a budapesti közgazdászat, okszerű gazdaszat, ipar-kereskedés, irodalom, művészet, népnevelés és társasélet érdekében. Szerk. és laptulajdonos Vahot Imre. Kiadja és nyomatja Kunosy Vilmos. I. évf. Megjelenik hetenkint egyszer 4-r. egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1877. jan. első hetében.)
- Budapesti árú- és értéktőzsde árjegyzései.** (A) Kiadja a ministeri tőzsde-biztos. V. évf. Megjelenik minden tőzsdenapon ivrét féliven. Ára 6 frt, póstán 7 frt. (Keletkezett 1873-ban.)
- **Budapesti Bazar.** Közlőny a szépirodalom, társasélet, művészet és kiválólag a divat köréből. Tulajdonos és szerk. Király János; főmunkatárs Komócsy József. V. évf. Kiadja és nyomatja a Franklin-társ. Megjelenik havonként két szám 4-r. egy iven színes borítékban. Ára 10 frt. (Keletkezett 1873-ban, előbb mint Pesti Hölgydivatlap járt, azért áll a lap homlokán XVIII. évfolyam.)
- **Budapesti Közlőny.** Hivat. lap. Szerk. Salamon Ferenc; kiadja és nyomatja az Athenaeum. XI. évf. Megjelenik hetenkint hatszor 4-r. féliven. A „Budapesti Közlőny hiv. Értesítője“ 3—4 iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1867. febr. 20.)
- Budapesti Közlőny hivatalos Értesítője** (A). VI. évfoly. Megjelenik hetenkint hatszor 4-r. egy-két iven, mint a Budapesti Közlőny melléklapja. (Keletkezett 1872. jan. 3.)
- **Budapesti Napilap.** A politika, közgazdaság és irodalom köréből. Szerk. Borostyáni Nándor és dr. Kakuaj Gyula. (IV. évf., mint a „Független Polgár“ folyt.) A „Guttenberg“-hez címzett könyvnyomda nyomása. Megjelenik hétfőn is valamint minden ünnepnap után következő napon ivrét egy iven. Ára 16 frt. (Keletkezett 1876-ban.)
- Budapesti Szemle.** A M. Tudom. Akadémia megbízásából szerkeszti Gyulai Pál. Kiadja Ráth Mór. V. évf. Nyom. a Franklin-társ. Megjelenik 8-r. 13—14 ivnyi 2 havi kötetekben. Ára 12 frt. (Keletkezett 1873-ban.)
- Cigarette.** Szerk. Asmodi (Gáspár Imre.) Kiadja Metzger Emil. I. évfoly. Nyom. Wilkens F. C. és fia-nál. Megjelenik minden szombaton 4-r. másféliven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1877. jan. 14.)
- Családi Kör.** A pesti jótékony nőegyesület közlőnye. Szépirodalmi divatlap. Szerk., kiadó és laptulajdonos Emilia. XVIII. évf. Nyom. Kocsi Sándornál. Megjelenik minden vasárnap két iven színes borítékkal. Ára 12 forint. (Keletkezett 1860. október 14-én.)
- Curiai Határozatok.** Melléklet a „Jogtudományi Közlőny“-höz. Megjelenik 4-r. féliven minden héten.
- Egyetemes Philologiai Közlőny.** Szerk. Pónori Thewrewk Emil és dr. Heinrich Gusztáv egyetemi tanárok. I. évf. Nyom. a Weismann testvéreknél. Megjelenik a szüneteket kivéve minden hó elsején 8-r. 3 ives füzetekben. Ára 5 frt. (Keletkezett 1877. jan.)

- Egyetértés.** Politikai és közgazdasági napilap. Szerk. és kiadó-tulajd. Csávolszky Lajos. IV. (mint a „Baloldal“ folyt. XI.) évf. Nyom. Schlesinger és Wohlauser nyomdájában. Megjelenik hetenkint hatszor ivrét egy iven. Ára 20 frt. (Keletkezett a „Baloldal“-ból 1874. ápril 1.)
- Életképek.** Napilap a szépirodalom, társasélet és művészetek köréből. Tulajdonos és lapvezér Jókai Mór. Szerk. Törs Kálmán. II. évfoly. Nyomt. és kiadja az Athenaeum. Megjelenik hetenkint hatszor. N. 8-r. félisten. Ára 16 frt. (Keletkezett 1876 jun. 1., megszűnt 1877. jan. 14. a 10. számmal.)
- Ellenőr.** Politikai napilap. Szerk. Csernátony Lajos, a 36. számmal február 6-ától Palásthy Sándor. Laptulajdonosok a Légrády testv., Csernátony Lajos. IX. évf. Nyom. a Légrády testvéreknél. Megjelenik hetenkint hatszor ivrét egy iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1869. márcz. 1.)
- Az Építési Ipar.** Hetilap. Szerk. Ney Béla. A kiadó-tulajdon. képviselője Pártos Gyula. I. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik minden vasárnap 4-r. egy iven rajz melléklettel. Ára 8 frt. (Keletkezett 1877. jan. 7.)
- Erdészeti Lapok.** Az orsz. erdészeti-egylet közlönye. Szerk. Bedő Albert. XVI. évf. Megjelenik havonként egyszer 8-r. 3 ives füzetekben. Nyom. a m. kir. állam-nyomdában. Ára 5 frt. (Keletkezett 1862. január hóban Pesten, a 3-ik füzet már Selmeczen jelent meg; 1865-ben Pozsonyban, 1866–67-ben Pesten, 1868-tól Selmeczen, 1871 óta ismét Budapesten jelenik meg.)
- Falusi Gazda.** Gazdasági képes lap a magyar földmivelők számára, egyuttal a délmagyarországi méhész-egylet közlönye. Szerk. Máday Izidor. IV. évfolyam. Nyom. a tulajdonosok Légrády testvérek nyomdájában. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én 4-r. egy iven. Ára 2 frt. (Keletkezett 1873. nov. 3.)
- Figyelő.** Irodalomtörténeti közlöny. Szerk. és kiadja Abafi Lajos II. évf. Nyom. Rudnyánszky A. Megjelenik havonként öt ives füzetben. (Julius és augustus hóban szünetel.) Ára 8 frt. (Keletkezett 1876. jul. 1.)
- Fortuna.** Hivatalos sorsolási és árkeleti lap. Szerk. Arnoldi Vilmos. IV. évfoly. Nyom. Khór és Wein. Megjelenik minden huzás után 4-r. félisten. Ára 2 frt. (Keletkezett 1874-ben.)
- Földmivelési Érdekeink.** Mező- és erdőgazdasági képes hetilap. A magyarországi összes lötenyészbizottságok hivatalos közlönye. Szerk. Máday Izidor. V. évfoly. Nyom. a kiadó-tulajd. Légrády testvéreknél. Megjelenik hétfőn 4-r. egy iven Ára 6 frt. A „Falusi Gazda“-val 8 frt. (Keletkezett 1873. nov. 3.)
- Földrajzi Közlemények.** Kiadja a magyar földrajzi-társulat. Szerk. Berecz Ant. V. évf. Nyom. Fanda és Frohna könyvnyomdájában. Megjelenik időhöz nem kötött 2½ ives tíz füzetben. Ára 5 frt. Társulati tagok tagsági díjuk fejében kapják. (Keletkezett 1873. márcz. 1.)
- Fővárosi Lapok** Szépirodalmi napiközlöny. Szerk. Vadnai Károly. Tulajdonos Tóth Kálmán. Kiadja és nyomatja az Athenaeum. XIV. évf. Megjelenik hetenkint hatszor 4-r. félisten, vasárnap 3/4 iven. Ára 16 frt. (Keletkezett 1864. jan. 1.)
- Gabelsberger Gyorsíró.** A Gabelsberger-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. és laptulajdonos Balogh Andor; autograph Török Mihály. I. évf. Nyom. Rigler József Edénél. Megjelenik havonként kétszer 4-r. egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1877. jan. 10.)

- Gallus.** Közlemények a baromfitenyésztés és nyulászat köréből. Szerk. és kiadó-tulajdonos Grubiezy Geza. A nyulászati rovat vezetője báró Ambrózy Béla. I. évfoly. Nyomt. a Légrády testvérek. Megjelenik minden hó 15-én 4-r. egy iven fametszetű rajzokkal. Ára 3 frt. (Keletkezett 1876. decz. 15-én a mutató-ványszámmal.)
- Gazdasági Lapok.** Az orsz. magyar gazdasági egyesület saját közlönye. Szerk. Morócz István. XXIX. évf. Nyom. Herz Jánosnál. Megjelenik minden szombaton 4-r. egy iven Ára 6 frt. (Keletkezett 1849. jan. 1.)
- Gyakorló Gyorsíró.** A „Gyorsírási Lapok“ melléklapja. (Keletkezett 1874-ben.)
- Gyógyászat.** Az orvostudomány hazai és külföldi fejlődésének, különösen a gyógygyakorlatnak közlönye. Szerk.-tulajd. Poor Imre tnr.; szerk.-kiadó Dulácska Géza tnr. XVII. évf. Nyom. a kir. m. tudomány-egyetem nyomdájában. Megjelenik hetenkint n. 8-r. egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1861. jan. 5.)
- Gyógyszerészi Hetilap.** A gyógyszerészeti tudományok fejlődésének s az általános magyarországi gyógyszerész-egylet szakügyeinek közlönye. Szerk. és kiadó-tulajdonos Schédy Sándor. XVI. évf. Nyomt. Sedy István. Megjelenik hetenkint egyszer 8-r. egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1862. jan. 2.)
- Gyorsírási Lapok.** A „Budapesti magyar gyorsíró-egylet“ közlönye a Gabelsberg-Markovits gyorsírás terjesztése és fejlesztése ügyében. Főszerkesztő Markovits Iván. Szerk. Szalagyi Aurel. XV. évf. Nyom. Beck F. könyomdájában. Megjelenik havonként kétszer 8-r. egy iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1863. jan. 10-én „Gyorsírást“ ezimmel.)
- Hajnal.** Magyarország Nagy-Oriensének hivatalos közlönye. Havi szemle az özszes szabadkőművesség köréből. Szerk. és kiadja dr. Rosenberg Lajos. IV. évf. Nyomt. a Weiszmann testvérek. Megjelenik havonként egyszer 4-r. 2—3 iven magyar és német szöveggel. Ára 3 frt. (Keletkezett 1874-ben.)
- Hasonszenvi Közlöny.** Népszerű folyóirat és a magyar hasonszenvi úgypártolók társulatának lapja. Szerk. Dudits Miklós társ. titkár. I. évf. Nyomt. id. Poldini Ede. Megjelenik havonként kétszer minden hó 1-jén és 16-án 8-r. egy iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1877. jan. 16.)
- Hasznos Mulattató** az olvasni szerető mindkét nembeli ifjuság és a nép számára. Szerk. Dolinay Gyula. V. évf. Nyomt. és kiadják a Légrády testvérek. Megjelenik minden hó 2. és 4-dik vasárnapján 8-r. egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1874. jan. 10. I. évfolyama időhöz nem kötött füzetekben jelent meg.)
- Havi füzetek.** Szerk. és kiadja Winter Ágoston. III. évf. Megjelenik évenként 12 füzet. 8-r. Ára 1 frt. (Keletkezett 1875-ben.)
- Házi-Ipar Lapja.** Kiadja a központi házi-ipar-egylet. Szerk. Kubinyi Lajos. I. évf. Nyomt. a magyar kir. egyetemi könyvnyomda. Megjelenik félhavasankint n. 8-r. féleven. Ára 1 frt. (Keletkezett 1877. jan. 15.)
- Hirmondó,** politikai, gazdasági, ismeretterjesztő és mulattató képes néplap. Lap-tulajdonos és szerk. Komócsy József. X. évf. Nyom. a Franklin-társulat nyomd. Megjelenik minden vasárnap 4-rét, másfél iven, képekkel. Ára 4 frt. (Keletkezett 1868. elején.)
- Hon (A.)** Politikai és közgazdasági napilap. Szerk. Jókai Mór. Kiadja és nyomt. az Athenaeum. XV. évf. Megjelenik hetenkint hatszor reggel ivrét egy iven, este féleven. Ára 24 frt. (Keletkezett 1863. jan. 1.)

- Honvéd-Könyvtár.** Szerk. és kiadja F. Rásztokai Kobilizs Lajos. II. évf. Nyomt. a „Pesti könyvnyomdai részvény-társaság.“ Megjeli havi füzetekben. Egy füzetnek ára 40 kr. (Keletkezett 1876. elején.)
- Igazmondó.** A szabadelvű párt néplapja. Szerk. és kiadó-tulajdonos Jókai Mór. XI. évf. Nyom. az Athenaeum nyomd. Megjelenik minden vasárnap 4-rét egy iven. Ára 5 frt. (Keletkezett 1867. jul. 1.)
- Jogtudományi Közlöny.** Aapcsolatban a Döntvények gyűjteményével. Szerk. Dr. Dárdai Sándor. Kiadja és nyomatja a Franklin-társulat. XII. évf. Megjelenik minden pénteken. 4-rét egy iven. „Curiai Határozatok“-kal féleven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1866. jan. 3.)
- Katholikus Hetilap.** Szerk. Ágoston Antal. Kiadja a Szt.-István-társulat. V. évf. Nyomt. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik minden csütörtökön. 4-rét egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. jan. 2. Ezelőtt mint „Katholikus Néplap“ jelent meg.)
- Katonai Lapok.** Szaklap a hazai véderő érdekében. Tulajdonos és szerkesztő Takátsy József. I. évf. Nyomt Wilckens F. C. és fia. Megjelenik minden vasárnap. 4-rét féleven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1876. decz. 24. a mutatóvány-számmal, megszűnt 1877-ben a 2-dik számmal.)
- Kelet.** A magyarországi 3. fokú szt. Jánosrendi nagy tisztikarának hivatalos közleménye. II. évf. Nyomt. Fanda és Frohna-nál. Megjelenik időhöz nem kötve 2–3 iven a tagok számára. (Keletkezett 1876-ban.)
- Kelet Népe.** Politikai napilap. Szerk. Halász Imre. Kiadja és nyomt. a Franklin-társulat. III. évf. Megjelenik hetenkint hatszor, ivrét egy iven, ünnep utáni napon pedig féleven mint esti lap. Ára 20 frt. (Keletkezett 1875-ben.)
- Képes Gyermekek Világ.** Kiadó és szerk. Kobány bácsi, II. évf. Nyom. Vodianer F.-nél. Megjelenik minden hó 1-jén 8-rét egy iven képekkel. Ára 2 frt. (Keletkezett 1876. jan. 1.)
- Képes Néplap és Politikai Híradó.** Mulattató és tanulságos ujság a magyar nép számára. Szerk. Nagy Miklós; kiadja és nyomt. a Franklin-társ. V. évf. Megjelenik minden héten vasárnap 4-rét egy iven. Ára 2 frt. (Keletkezett 1870. jan. 1.)
- Kezdő Gyorsíró.** Folyóirat a Gabelsberger-Markovits rendszer szerint. Szerkesztő Nagy Sándor. II. évf. Megjelenik a szünidőket kivéve, minden hónap 17-kén. Ára 3 frt. (Keletkezett 1874. okt. 15-én; 1876-ban szünetetl, újra megindult 1877. januárban.)
- Kis Lap.** Szerk. Forgó bácsi, (dr. Ágai Adolf.) Kiadja és nyomtatja az Athenaeum. VII. évf. Megjelenik hetenként 8-rét egy iven. Ára 5 frt. 50 kr. (Keletkezett 1871. apr.)
- Könyvészeti Hírök.** Szaklap magán és nyilvános könyvtárak és az irodalomkedvelő közönség számára. Szerk. és kiadja Karinthy József. I. évf. Nyom. Schlesinger és Wohlauer nyomd. Megjelenik havonként. 12-rét egy ives füzetekben. Ára 3 frt. (Keletkezett 1877. jan.)
- Közegészségi Lapok.** Egészségügyi és életmentési ismeretterjesztő közlöny, orvos és mivelt nem-orvos közönség számára. Szerk. és tulajdonos Széll Lajos. Főmunkatársak Kelen József és Tóthfalusi Gyula. IV. évf. Nyom. „Hunyadi Mátyás“ intézetében. Megjelenik minden hó 5-ik és 20-ik napján k. 4-r. egy

- iven. Ára 5 frt. (Keletkezett 1875. jan. 1. I. évf. „Házi Orvos“ ezimmel jelent meg.)
- Közegészségügyi és Törvényszéki Orvostan.** Megjelenik időhöz nem kötött. 3-r. egy ives számokban. Az „Orvosi Hetilap“ melléklapja. (Keletkezett 1865. ápr. 9.)
- Közigazgatási Lapok.** Heti szaklap kapcsolatban a Szabály-Rendeletek gyűjteményével. Szerk. dr. Dárday Sándor. I. évf. Nyomt. és kiadja a Franklin-társ. Megjelenik minden szerdán 4-r. másfél iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1877. jan. 3.)
- Központi Értesítő.** Kiadja a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium. II. évf. Nyomt. az Athenaeum. Megjelenik hetenkint kétszer. 4-rét egy iven. Ára helyben 4 frt, vidéken 7 frt. (Keletkezett 1876. jan.)
- Központi vasuti és közlekedési Közlöny.** Szerk. Tettau Lázár. Kiadó-tulajdon. Goritschnigg Albert. VIII. évf. Nyom. az első magyar egyesületi könyvnyomdában. Megjelenik minden esütörtökön. Ára 8 frt. (Keletkezett 1870. szept. 28.)
- Közrendészeti Lap.** Szerk. Jahn Lajos. Kiadó-tulajd. Jahn I. VII. évf. Megjelenik hetenként 4-r. egy iven. Nyom. Bartalits Imrénél. Ára 6 frt. (Keletkezett 1870. márcz. 27.)
- Község Lapja.** Szakközlöny községek, községi eljárók s illetve jegyzők számára. Szerk. Mészáros Károly. Laptulajdonos Dárdai Sándor. III. évf. Nyom. Rudnyánszky A. Megjelen minden vasárnap 4-r. félisten, melléklapja a „Magyar Községjegyző“ minden kéthétben. Ára 8 frt. (Keletkezett 1875. jan. 1.)
- Közvélemény.** Politikai és közgazdászati napilap. Szerk. Lukács Béla. Kiadja és nyomtatja Vodianer F. I. évf. Megjelenik mindennap (hétfőn is) ivrét egy iven. Ára 12 frt. (Keletkezett 1877. jan. 1.)
- Lámpás.** Hetilap. Szerk. és kiadó-tulajdonos Szini Károly. VIII. évf. Nyom. Kornis Alajosnál. Megjelenik minden vasárnap 4-r. félisten. Ára 4 frt. (Keletkezett 1870-ben, időközben többször szünetelt és ezimét változtatta.)
- Lányok Lapja.** Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. III. évf. Nyom. Légrády testvérek. Megjelenik havonként kétszer a hónap 1-ső és 3-dik vasárnapján k. 4-rét három ivnyi terjedelemben, képekkel ellátva. Ára 6 frt. (Keletkezett 1875-ben.)
- Ludovica Académia Közlönye (A.)** Szerk. és kiadja a m. kir. honvédség Ludovica Académia tanári kara. V. évf. Megjelent 3–6 ives havi füzetekben. Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. nov. hóban.)
- Magyar Állam.** Egyetemes politikai napilap. (Idők Tanuja.) Szerk. és laptulajdon. Lonkay Antal. XVIII. évf. Nyom. a „Hunyadi Mátyás“ irodalmi és könyvnyomdai intézetben. Megjelenik hetenkint hatszor este ivrét egy iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1868 decz. 16 án; azelőtt „Idők Tanuja“ ezimmel járt.)
- Magyar Bazár** mint a nők munkaköre. Szerk. Wohl Janka és Stefanie. Kiadja és nyomtatja az Athenaeum XII. évf. Megjelenik kéthetenként 4-rét két iven divatképpel és szabásrajzzal. Ára 10 frt. (Keletkezett 1866. jan. 1.)
- Magyar Gyorsíró.** Szerk. Vándori Gusztáv. Kiadja a Tironia gyorsíró-egylet. VIII. évf. Megjelenik havonként 4-rét félisten. (Keletkezett 1870. okt. 15.)

- Magyar Hírlap.** A középosztály napilapja. Szerk. Kuliffay Ede. Laptulajdonos D. V. I. évf. Nyom. Kornis Alajosnál. Megjelenik hetenkint hatszor k. ivrét egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1877. jan. 1.)
- Magyar Igazságügy.** Jogtudományi havi folyóirat. A birói, államügyészi és ügyvédi kar több kitünő tagjainak közreműködése mellett szerk. dr. Löw Tóbiás. IV. évf. Kiadja Zilahy Sámuel. Nyom. a budapesti könyvnyomda-részvénytársulatnál. Megjelenik 8-r. 6 ives havi füzetekben. Ára 10 frt. (Keletkezett 1874. jan.)
- Magyar izr. országos tanító-egylet (A)** Értesítője. Szerk. Szeligman Eleázár. II. évf. Nyomt. Goldstein Mór. Megjelenik havonként egyszer 8-r. egy iven. Ára 1 frt. A tagok ingyen kapják. (Keletkezett 1875. nov. hóban.)
- Magyar Jogász.** Jogszaki és közigazgatási napilap. Szerk. és tulajd. Kun László. II. évf. Nyom. a „Gutenberg“-hez czimzett nyomdában. Megjelenik hetenkint hatszor 4-r. fél iven. Ára egész évre 15 frt, fél évre 7 frt 50 kr., negyed évre 4 frt. (Keletkezett 1876. mint Curiai Értesítő; czímét 1877. febr. 2. a 27. számmal változtatta meg.)
- Magyar Korona** Politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap. Szerk. b. Jósika Kálmán. Kiadja és nyomatja az Athenaeum. I. évf. Megjelenik hetenkint egyszer ivrét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1877. jan. 1.)
- Magyar Könyv-Szemle.** Közrebocsátja a M. Nemzeti Múzeum könyvtára. Előfizethetni Knoll Károly akad. könyvtárúsnál. I. évf. Nyom. Weiszmann testvérek-nél. Megjelenik kéthavi 2—3 ives füzetekben. Ára 2 frt 40 kr. (Keletkezett 1876. márc. 1.)
- Magyar Községjegyző.** Szakközlöny. A „Község Lapja“-nak melléklapja. II. évf. Megjelenik félhavas 4-r. féliven, (Keletkezett 1876-ban.)
- Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye (A).** Szerk. Ambrozovics Béla és Ney Béla. X. évf. Nyom. az Athenaeumnál. Megjelenik 8-r. 3 ives havi füzetekben. Ára 10 frt. (Keletkezett 1868. május hóban.)
- Magyar Nyelvőr.** A m. t. Akadémia nyelvtudományi bizottságának megbízásából szerk. és kiadja Szarvas Gábor. VI. évf. Nyom. a Pesti könyvnyomda-részvénytársulat. Megjelenik 3 ives füzetekben minden hó 15-én. Ára 5 frt. (Keletkezett 1872. jan. 15.)
- Magyarország és a Nagyvilág.** Szerk. Ágai Adolf. Kiadja és nyomatja az Athenaeum. XIV. évf. Megjelenik minden szombaton 4-r. 2 iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1865. oct. 1.)
- Magyar Tanügy.** Szerk. dr. Kármán Mór. Kiadja az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár). VI. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik 5 ives havi füzetekben, jul. és aug. hónapokban szünetel. Ára 6 frt. (Keletkezett 1872. jan. 15.)
- Magyar Themis.** Egytetemes jogi közlöny A magyar jogászgűlés napilapja, a szabadkai és ungvári ügyvéd egyleteknek, valamint a budapesti ügyvédjelöltek és joggyakornokok egyletének közlönye. Külön mellékletek a „Döntvények gyűjteménye“ és az „Igazságügyi rendeletek tára“. Laptulajdonos dr. Siegmund Vilmos. Szerk. dr. Fayer László. VII. évf. Nyom. a kiadó Athenaeum nyomdájában. Megjelenik csütörtökön 4-r. egy iven, a magyar jogászgűlés tartama alatt naponként. Ára 10 frt. (Keletkezett 1871. nov. 7.)

- Magyar Tudományos Akadémia Értesítője (A).** Kiadja a m. tudom. Akadémia. Szerk. a főtitkár. Megjelenik időhöz nem kötött 8-r. egy vagy fél ives számokban. Nyom. az Athenaeum. Az Akadémia tagjai ingyen kapják. (Keletkezett 1867 elején.)
- Mercur.** Hiteles sorsolási tudósító. Szerk. Aradi Rezső. VI. évf. Nyom. Khór és Wein-nál. Megjelenik minden huzás után 4-r. egy iven magyar és német szöveggel. Ára 2 frt. (Keletkezett 1872-ben.)
- Munkás-Heti-Krónika.** Társadalmi és gazdasági néplap. A magyarországi munkások közlönye. Szerk. Ihrlinger A. és Frankel Leo. Kiadók Bayer A. és társai. V. évf. Nyom. „A Munkások-Heti-Krónika“ nyomdája. Megjelenik minden vasárnap 4-r. fél iven. Ára 2 frt 40 kr. (Keletkezett 1873. jan. 5.)
- Műegyetemi Lapok.** Havi folyóirat a mathematica, természettudományok és technikai tudományok elmélete köréből. Szerkesztik és kiadják: Hunyady Jenő, König Gyula, Kruspér István, Szily Kálmán, Sztoczek József és Wartha Vincze műegyetemi tanárok. II. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik — július és augusztus kivételével — minden hó 15-én 8-r. két ives füzetekben. Ára 4 frt. (Keletkezett 1876. jan. 15-én.)
- Nemzeti Hirlap,** fővárosi napilap a politika, társadalom és irodalom köréből. Szerk. Toldy István. Kiadja és nyomatja a Franklin-társ. III. évf. Megjelenik hetenkint hatszor kis ívrét egy iven, ünnep utáni napokon fél iven. Ára 16 frt (Keletkezett 1875. jan. 1.)
- Nép Kertésze (A).** A kertipar és befásítás szakbeli, és a községi faiskolák hivatalos közlönye. Szerk. Lukácsy Sándor. XXI. évf. Nyom. a Weismann testvéreknél. Megjelenik havonként kétszer n. 8-r. fél iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1871. sept. 5-én; 1857. okt. 3-tól 1863-ig „Kerti Gazdaság“; 1864-től 1867-ig „Nép Kertésze“ ezimű lapok jártak, talán ezek folytatásul vétetik a fentebbi lap, azért áll XXI. évfolyam a lap homlokán.)
- Népnevelők Lapja.** Nevelés, oktatásügyi hetilap. A „Népnevelők pesti- s a kisdudnevelők országos egyletének“, az „Egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottságának“, a Budapesti tanító-testületek“, az „Eötvös-alapgyűjtő központi bizottságnak“, a czeplévidéki- s több tanító-egyletek rendes közlönye. Szerk. Lakits Vendel. XII. évfolyam. Nyom. és kiadja Vodianer F. Megjelenik minden szombaton 8-r. egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1866-ban. 1868. jun. — decz. szünetelt.)
- Néptanítók Lapja.** Kiadja a vallás- és közoktatásügyi m. k. ministerium. Szerk. Gyertyánffy István. X. évf. Nyom. a m. kir. egyetemi nyomdában. Megjelenik havonként kétszer 4-r. egy iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1868. febr. 6.)
- Nép Zászlója.** Politikai hetilap. Szerk. és tulajd. Mende Bódog. VII. évf. Nyom. Kertész Józsefnél. Megjelenik hetenkint egyszer 4-r. egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1871. jan. 7. „Szabadság mint a Nép Zászlója“ ezimmel.)
- Orpheus.** Zenemű-folyóirat. Szerk. Goll János. II. évf. Nyom. Buschmann F-nél. Megjelenik minden hó 1-ső és 15. napján. 4-r. 2 ivnyi zenemű tartalommal. Ára 4 frt 50 kr. (Keletkezett 1876. jan. 1.)
- Országos Középtanodai Tanáregylet Közlönye (Az).** Szerk. Névy László. X. évf. Nyom. Fanda Józsefnél. Megjelenik, a nagy szünetet kivéve, minden hó 1-

- és 15-én 8-r. két iven. A tagok tagsági díj (4 frt) fejében kapják. (Keletkezett 1868. jan.)
- Orvosi Hetilap.** Honi s külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye. Szerk. és tulajd. Markusovszky Lajos. tr., főmunkatárs Balogh Kálmán tanár. XXI. évf. Nyom Khór és Wein könyvnyomdájában. Megjelenik minden vasárnap 4-r. egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1857. jan. 4.)
- Pesti Napló.** Szerk. Urváry Lajos. Kiadja és nyomt. az Athenaeum. XXVIII. évf. Megjelenik naponként kétszer ivrét egy iven reggel és féliven este. Ára 24 frt. (Keletkezett 1850. márc. 9.)
- Petőfi-Társaság Lapja (A).** Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti közlöny. Szerk. Szana Tamás; szerkesztő-társ Balázs Sándor. Kiadják és nyomt. a Weismann testvérek. I. évf. Megjelenik hetenkint 4-r. két iven színes borítékban. Ára 10 frt. (Keletkezett 1877. jan. 1.)
- Piócza.** A legolesőbb és legjobb magyar élelzap. Szerk. Pyramydi Ananász. I. évf. Nyomt. Buschmann F. Megjelenik minden vasárnap 4-r. egy iven fametszetekkel. (Keletkezett 1877. febr. 4.)
- Polgári Iskola.** A polg. isk. tan-egyesület közlönye. Szerk. Prámer Ágoston. II. évf. Nyom. Buschmann F.-nél. Megjelenik minden hó 15-én 8-r. egy iven. Ára 2 frt. Az egyesület tagjai ingyen kapják. (Keletkezett 1876. jan. 15.)
- Politikai Ujdonságok.** Szerk. Nagy Miklós. Kiadja és nyomt. a Franklin-társulat. XXIII. évf. Megjelenik minden szerdán 4-r. egy iven. Ára 6 frt. A Vasárnapi Ujsággal együtt 12 frt. (Keletkezett 1855. jan. 10.)
- Postai Hetilap.** A magyar postahivatalbeliek s egyleteik érdekében működő szakközlöny. Szerk. és tulajdonos Toborfy Lajos. I. évf. Nyom. Löw Edénél. Megjelenik minden esütörtökön 4-r. egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1877. január 4-én.)
- Postai Rendeletk Tára.** Hivatalos kiadás. X. évf. Nyom. Hornyánszky Viktornál. Megjelenik hetenkint 4-r. negyed vagy fél iven. (Keletkezett 1867. máj.)
- Posta-Közlöny.** Első magyar postai-szaklap. Szerk. és tulajdonos Joanovich György. Főmunkatárs Takátsy József. XI. évfolyam Nyomt. Wilkens F. C. és fia. Megjelenik minden vasárnap 3-r. egy iven. Ára 7 forint. (Keletkezett 1867. máj. 20.)
- Protestans egyházi és iskolai lap.** Szerk. és kiadó-tulajdonos dr. Ballagi Mór. Főmunkatárs Farkas József. XX. évf. Nyom. Deutsch M.-féle művészeti intézet nyomdájában. Megjelenik minden vasárnap 4-r. 2 iven. Ára 9 frt. (Keletkezett 1858.)
- Religio.** Kathol. egyházi és irodalmi folyóirat. Kiadó-tulajd. és szerk. b. Hornig Károly. XXXVI. évf. Nyomt. Kocsi Sándornál. Megjelenik hetenkint kétszer, szerdán és szombaton 4-r. egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1849. jan. 23.; a „Religio és nevelés“ pedig keletkezett 1841-ben, megszűnt 1849. év derekán; tehát mint ennek folytatása is hibásan áll a lap homlokán 36-dik évfolyam 37-dik helyett.)
- Rendeletk Közlöny.** A magyar királyi honvédség számára. III. évfolyam. Nyom. Légrády testv. Megjelenik havonként kétszer 4-r. féliven. (Keletkezett 1875.)
- Századok.** A magyar történelmi társulat közlönye. A választmány megbizásából szerk. Szilágyi Sándor. XI. évf. Nyom. az Athenaeum. Megjelenik évenként

- 10 hat ives 8-r. füzetben. Ára 6 frt. A tagok tagsági díjuk (5 frt) fejében kapják. (Keletkezett 1867. jul.)
- Szemészet.** Az „Orvosi Hetilap“ melléklapja. XVI. évf. Megjelenik minden 2-dik hóban 4-r. egy iven. (Keletkezett 1864. jan. hóban.)
- Szépirodalmi Csarnok.** Regény folyóirat. Szerk. és kiadja Friebeisz Ferencz. X. évf. Megjelenik havonként kétszer 8-r. füzetekben. Nyom. a Hunyady Mátyás nyomdában. Ára 6 frt. (Külön folyamából megjelenik minden 10 napban egy füzet. Ára 4 frt.) (Keletkezett 1868. jan. 15.)
- Szini-Világ.** Szakközlöny. Szerk. és laptulajdonos Babos Károly. III. évf. Nyom. idősb Poldini Edénél. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án 4-r. féliven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1875. jan. 3.)
- Színpad (A).** Szaklap. A magyar színész-egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Rajkay F. I. Kiadótulajdonos az e. m. színházi ügynökség. IX. évf. Nyomt. Fanda Józsefnél. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án kis 4-r. féliven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1869. nov. 29.)
- Távírászati Közlemények.** VIII. évf. Megjelenik időhöz nem kötött 4-r. félives számokban. (Keletkezett 1870.)
- Távírászati Rendeleték Tára. (A m. kir.)** VIII. évfoly. Megjelenik időhöz nem kötött 4-r. negyed vagy félives számokban. (Keletkezett 1870.)
- Természet.** Természettudományi és földrajzi ismereteket terjesztő népszerű lap. Szerkeszti és kiadja Berecz Antal. IX. évf. Nyom. Fanda József. Megjelenik minden hó 1. és 15. egy nagy 8-r. iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1868. jul. 20.)
- Természetrajzi Füzetek** az állat-, növény-, ásvány- és földtan köréből. Szerk. Herman Otto. Kiadja a Magyar Nemzeti Múzeum. I. évf. Nyomt. Rigler Józ. Ede. Megjelenik évnegyedenként 8-r. füzetekben. Ára 3 frt. (Keletkezett 1877. január hóban.)
- Természettudományi Közlöny.** Havi folyóirat közérdekű ismeretek terjesztésére. Kiadja a k. m. természettudományi társulat. Szerk. Szily Kálmán és Pethő Gy. IX. évfoly. Megjelenik N. 8-r. 3 ives havi füzetekben. Ára 5 frt. (Keletkezett 1869. jan. 1.)
- Törvényszéki Csarnok.** Szerk. és kiadó-tulajd. Szokolay István. XIX. évf. Nyom. Kocsi Sándornál. Megjelenik hetenként kétszer, kedden és pénteken 4-r. féliven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1859.)
- Typographia.** A magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők közlönye. Szerk. Firtinger Károly. Főmunkatárs Bauer János M. IX. évfolyam. Nyom. a Pesti könyvnyomda-részvény-társaságnál. Megjelenik minden pénteken 4-r. egy iven magyar és német szöveggel. Ára 4 frt. (Keletkezett 1869. máj. 1.)
- Uj idők.** Szépirodalom, társadalom, művészet. Szerk. Benedek Aladár. Kiadja K Szarvasy Sándor. III. évf. Nyom. id. Poldini Ede könyvnyomdájában. Megjelenik hetenként egyszer 4-r. másfél iven színes borítékban. Ára 8 frt. (Keletkezett 1875. jan. 2.)
- Uj Regénycsarnok.** Szépirodalmi folyóirat. Szerk. Ásványi Ferencz, kiadó Mehner Vilmos. VI. évf. Megjelenik hetenként k. 8-r. füzetekben. Ára 6 frt. (Keletkezett 1872. ápril elején.)

- Üstökös.** Szerk. és laptulajdonos Jókai Mór. Kiadja és nyomatja az Athenaeum. XX. évf. Megjelenik minden szombaton. 4-r. egy és fél iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1858. aug. 21.)
- Vadász és Versenylap.** A pesti és vidéki lovaregyletek és vadász-sport közlönye Szerk. és kiadó-tulajdon. Sárkány J. Ferencz. XXI. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik minden héten 4-r. egy iven. Ára 12 frt. (Keletkezett 1857. jan. 15. „Lapok a lovászat és vadászat köréből“ czimmel.)
- Vasárnapi Ujság** Szerk. Nagy Miklós. Kiadja és nyomatja a Franklin-társulat. XXIV. évf. Megjelenik minden vasárnap 4-r. két iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1854. márcz. 5.)
- Vasut.** A magyarországi vasuti személyzet érdekeit képviselő hetilap. Szerkesztő Kardos Sándor. Társszerkesztő Fürst Fülöp. Kiadók Goldstein és Ohlendorff. IV. évf. Nyom. Goldstein Mórnál. Megjelenik minden vasárnap k. ivrét egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1874. okt.)
- Vasut- és gőzhajózási Kalauz (Első magyar-német.)** A magyar közlekedési vállalatok hivatalos menetrend könyve, mely magában foglalja a bel- és külföldi főbb utirányokat is. Egy vasuti térképpel. Kiadó Goritschnigg Albert. IV. évf. Megjelenik havonként 4-r. 6—7 iven hirdetésekkel és színes borítékban. Ára 4 frt, egyes füzet 50 kr. (Keletkezett 1874-ben.)
- Viszhang** a szépirodalom társasélet és divat köréből. Szerk. Friebeisz Ferencz. I. évf. Nyom. Bartalits Imrénél. Megjelenik minden vasárnap n. 4-r. két iven színes borítékban és színezett divatképekkel, kézi munkák és szabásokkal. Ára 12 frt. (Keletkezett 1877. jan. 1.)
- Zenészeti Lapok.** Heti szakközlöny a zeneművészet összes ágai köréből. Kiadja és szerkeszti Ábrányi Kornél. XVI. évf. Nyom. Bartalits Imrénél. Megjelenik hetenkint egyszer 4-r. egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1860. aug. 8-án.)

Vegyes közlemények.

Nevezetes könyvtár árverezése. Haydinger Ferencz bécsi polgár és gazdag háztulajdonos, ki 1875-ben hunyt el, nagy előszeretettel gyűjtötte össze az osztrák-magyar birodalom történetére vonatkozó nyomtatványokat és műtárgyakat. Halála után mintegy 30,000 kötetből álló válogatott könyvtárt hagyott hátra, melyet az örökösök árverés útján értékesítettek. Az árverés három részletben történt. A mult év december 11—21 napjain ment végbe a harmadik részlet árverezése, a mely alkalommal a nagyszámú XVI. és XVII. századbeli hirlapokra, röpiratokra sat. került a sor. Ezek között sok Magyarországra vonatkozó is volt. A M. Nemzeti Múzeum könyvtára is részt vett ezen árverésben, és szerencsés volt több igen ritka darabnak birtokába jutni. A legrégebbi ezek között egy a Dózsa-féle pörlázadásra vonatkozó egykorú röpirat, melynek czíme:

„Ain gross Wunderzaichen das do geschehen iss durch das Creutz das ain Cardinal hataussgeben in dem ganzen hungerischen Lannd wider die Tureken.“ (Hely és év megjelölése nélkül.) Negyedréti három levél. Szépen fenn tartott példány. Az árverésen 15 forintig ment fel az ára. Egyéb aquisitionink között ki kell még emelnünk egy ily című nyomtatványt:

„Sammlung von Zeitungen, Liedern, Gedichten und Briefen auf die Eroberung von Raab durch Adolph Freiherrn von Schwarzenberg. 1598.“ Ezt Kaltenbaek osztrák történetíró mintegy húsz év előtt Bécsben nyomatta; de midőn már 24 év ki volt nyomtatva, a halál elragadta, és a munka be nem fejezetett. Az ívek megsemmisítettek. A csonka példányokból csak ez az egy menekült meg az enyészettől. Az árverésen a bécsi könyvtárak is igyekeztek azt megszerezni. A Múzeum megbízottja 12 forinton aquirálta.

Fényes angol történeti díszmunkát nyert a Múzeum könyvtára közelebb ajándékol. Taylor Péter 1875-ben kiadta családjának történetét (Some Account of the Taylor family) oly nagyszerű és pazar kiállításban, mely e tekintetben valóban páratlanul áll. A nagy negyedréti 699 lapra terjedő munka a család történetét és kiválóbb tagjainak leveleit tartalmazza. Nagyszámú műmellékletek vannak a szöveghez csatolva. A családnak és a vele rokoni kapcsolatban álló családoknak czimerei chromolithographiában; az összes családtagoknak fennmaradt arczképei és a családot érdeklő nevezetesebb okiratok és levelek pedig fényképekben vannak előállítva. És ezen pazar bőkezűséggel kiállított munka csak száz példányban jelent meg, melyeknek nagy részét a kiadó a világ főbb könyvtárai között osztotta ki. Vajjon mikor fognak hazánk nagy történeti családai: a Pálffyak, Eszterházyak, Erdődyek stb. ily méltó emléket állítani őseik iránti kegyeletök, a történet iránti tiszteletök- és műízlésöknek?

Pesti Gábor „Aesopus fabulái“ című munkáját (Bécs. 1536), mely, mint már egy alkalommal említettük, Rosenberg budapesti antiquariusnál eladó volt, gróf Apponyi Sándor 450 forinton vásárolta meg. A nemes gróf nagybecsű könyvtárt gyűjtött össze, mely főleg ritka hungaricákban gazdag. Birjuk ígérését, hogy ezeket folyóiratunkban ismertetni fogja.

Benyovszky gróf ismeretes útleírásának eredeti angol kiadását szerezte meg nem rég könyvtárunk:

„Memoirs and travels of Mauritius Count de Benyovszky Mag-nate of the Kingdoms of Hungary and Poland, on of the chiefs of the Confederation of Poland etc.

Consisting of his military operations in Poland, his exile into Kamchatka, his escape and voyage from that Peninsula through the northern pacific ocean, touching at Japan and Formosa, te Canton in China, with an account of the french settlement he was ap-pointed to form upon the Island of Madagascar.

Written by himself. Translated from the original Manuscript, London. 1790.

Nagy 4-edrétű két kötet.

I. kötet. XXXIII. 422 lap, 14 tábla.

II. kötet. 399 lap. 29 tábla.

Cohn Albert berlini tekintélyes antiquárius legujabb, 116-ik számú catalogusában sok becses hungarica fordul elő. Kiemeljük a következőket: „Capitula concordie dudum inter . . . Fridericum . . . nec non clare memorie Mathiam Hungarie Regem ae regni Hungarie Prelatos proceres super successione in eodem regno conclusa.“ (Nyomatott 1491 táján.) „Legende sanctorum regni hun-garie in lombardica historia non contente.“ Velenceze 1498. És **Sommer**: „Vita Jacobi Despotae Moldavorum.“ Wittemberg. 1587. A Múzeum könyvtára ezeket mind birja. Szerencsére ; mert az árak igen magasak : 120, — 250 — 115 márka.

Magyar publicatio Angliában. Angliában, hol nyelvünket és irodalmunkat több kiváló férfiú ismeri, közelebb érdekes kis munka jelent meg, magyar szöveggel és fordításokkal. Címe: „Az olcsó ebéd. The cheap dinner. Translated from the german into hungarian and english. With an allegory and a feu fables by **Fay**; translated from the hungarian into english and german. By **E. D. Butler**, of the British Museum. London. Houghton and Co.“ Díszes kiállítású 16-rétű 128 lap. A munkácska „Das wohlfeile Mittag-essen“ czimű mesét német eredetiben, magyar és német fordításban közli ; továbbá **Fáynak** „Az isteni igazgatás“ czimű allegoriáját és **kilencz** meséjét, végre számos magyar közmondást és **Kisfaludy Károlynak** „A vándor dala“ czimű költeményét eredeti-ben, angol és német fordításban. — A derék fordító, ki a British Múzeum földrajzi osztályában van alkalmazva, munkájának egy pél-dányát, hibátlan magyar levél kíséretében küldötte meg a Nemzeti Múzeum könyvtárának.

1525-ben készült magyar költemény töredéke jutott egykorú kéziratban a mai napon (február 27-én) a Múzeum könyvtárának birtokába. Közöljük azt betűhíven. A nyelvészek bővebben fognak vele foglalkozni.

Ez wegh puztasagról megh e . . . kez . . . el ne weznetek,

Az Regy jo neueth megh eleu c . . . .

Kerezthýenseghek jo verthý lente (így) lennetek.

Zegen Mathýas kyar (így) vala Bekesegeben,

Merth orzaga . . . . eggessegeben,

Wytezek valanak nala tizessegeben,

Az vrak v(alanak) nagh egenessegeben.

Thýw vrýsten ellen ne ha . . . . . th,

Regbj decretomot cza . . . tartanatok

Az dezmath Igazan ký zo'galtatnatok,

Koroskýnt Istennek vele aldoznatok.

Isten Zýwz Maria haborwtol wedýen,

Hathwanban gywletek (így) hogh jo weghre legen,

Jo Layos kiralyonk dýadalmath wegýen,

Mýnden tanacztokban ew jo wegeth thegýen.

Pesthý Beke Ferencz zýwe kett(segeben),

Ký az wendegh nepnek býzýk ereýeben

Thewrewk czazarth thewrý . . . . .

Mynden ennekewel vetteth Bezedeben.

Gezthý Lazlodyak zerze ez eneketh

Magyarorzagh vala nagh few zýwksegeben,

Az wegek valanak mynd el vezendewben

Ezer ewth zaz hwzon ewth eztendoben.